

รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ

(ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ)

๕๔
ครั้งที่ ๕๘

วันพฤหัสบดีที่ ๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๐

ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๔๕ นาฬิกา

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ :
วันนี้มีสมาชิกร่วมการประชุม ๑๖๐ คน
ครบองค์ประชุมแล้ว ข้าพเจ้าจะได้
ดำเนินการประชุมทำหน้าที่ร่างรัฐ-
ธรรมนูญต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธาน
จะแจ้งต่อที่ประชุม สำหรับวันนี้ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองรายงาน
การประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ทำ
หน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๕๔ และ
๕๕ จะมีท่านผู้ใดขอเปลี่ยนแปลงแก้ไข
ประการใดบ้าง

(ไม่มีสมาชิกขอเปลี่ยนแปลงแก้ไข
ประการใด)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ :
เมื่อไม่มีท่านผู้ใดขอเปลี่ยนแปลงแก้ไข
ข้าพเจ้าถือว่าที่ประชุมนี้ รับรองรายงาน
การประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ทำ
หน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๕๔ และ
๕๕

ระเบียบวาระที่ ๓ ร่างรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งคณะ
กรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้ว เป็นการ
พิจารณาในวาระที่ ๒

ใบแก้คำผิด

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คณะกรรมาธิการขอแก้ไขดังนี้

ในรายงานการประชุม คณะกรรมาธิการ พิจารณาร่าง รัฐธรรมนูญ แห่ง ราชอาณาจักรไทย มีความคลาดเคลื่อนดังนี้

หน้า ๙ มาตรา ๕๘ ความว่า “กรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว”
แก้ไขเป็น “กรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว”

หน้า ๙ มาตรา ๕๙ ความว่า “กรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว”
แก้ไขเป็น “กรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว”

หน้า ๑๐ มาตรา ๘๖ ความว่า “กรรมาธิการเห็นด้วยและได้ตัดออกแล้ว”
แก้ไขเป็น “กรรมาธิการเห็นด้วยและได้ตัดออกตามมติของสภา”

หน้า ๑๐ มาตรา ๑๓๙ ความว่า “กรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว”
แก้ไขเป็น “กรรมาธิการได้แก้ไขแล้ว”

ในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีการแก้ไขดังนี้

หน้า ๒๒ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง ความว่า “เว้นแต่เรื่องซึ่งมีบัญญัติไว้
เป็นพิเศษในรัฐธรรมนูญนี้”

แก้ไขเป็น (“เว้นแต่เรื่องซึ่งมีบัญญัติไว้เป็นพิเศษในรัฐธรรมนูญนี้”)

หน้า ๒๒ มาตรา ๑๐๖ วรรคหนึ่ง ความว่า “ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา
คือ”

แก้ไขเป็น “ที่ประชุม(ร่วมกันของ)รัฐสภาคือ”

หน้า ๒๙ มาตรา ๑๓๖ ความว่า “ในการประชุม(ร่วมกันของ)รัฐสภา ให้นำ
บทที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

แก้ไขเป็น “ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๓ วรรคสอง ในการประชุม
(ร่วมกันของ)รัฐสภา ให้นำบทที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้บังคับโดย
อนุโลม”

LIRT

หน้า ๓๐ มาตรา ๑๕๐ บรรทัดหนึ่ง ความว่า “รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิเข้าประชุม และแสดงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมของวุฒิสภา หรือสภาผู้แทน หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา(ได้) แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน”

แก้เป็น “รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิเข้าประชุมและแสดงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม(ของ)วุฒิสภา(หรือ)ที่ประชุมสภาผู้แทน หรือที่ประชุม(ร่วมกันของ)รัฐสภา(ได้) แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน”

(สำเนา)

ที่ ๒๖๕๔

สภาร่างรัฐธรรมนูญ

๑๑ กันยายน ๒๕๑๐

เรื่อง ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

กราบเรียน ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พร้อมด้วย รายงานการประชุมคณะกรรมการ ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ ได้ส่งมติรับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งคณะกรรมการกร่างรัฐธรรมนูญได้ยกร่างเสนอ และตั้งกรรมการชั้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาประกอบด้วย

๑. พลเอก กฤษณ์ สีวะรา
๒. นายเกษม อุทยานิน
๓. หม่อมราชวงศ์ศีกฤทธิ์ ปราโมช
๔. พลเรือเอก หลวงชำนาญอรอดุทธ
๕. นายทวี แรงขำ
๖. พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์
๗. นายบุญชนะ อัคราการ
๘. พลโท บุญเรือน บัวจรรุณ

LIRT

๙. หลวงประกอบนิติสาร
๑๐. พลเอก ประภาส จารุเสถียร
๑๑. พลตำรวจเอก ประเสริฐ รุจิรวงศ์
๑๒. พลโท พงษ์ ปุณณกันต์
๑๓. นายพจน์ สารสิน
๑๔. นายบุญ บริสุทธิ์
๑๕. นายมาลัย หุวะนันทน์
๑๖. พลเรือโท ศรี ทาวราย
๑๗. พันเอก พระยาศรีวิสารวาจา
๑๘. พลตำรวจตรี สง่า กิตติขจร
๑๙. นายสมภพ ไทตระกิตย์
๒๐. พลโท สุข เปรมาวิน
๒๑. พระยาสุนทรพิพิธ
๒๒. พลโท แสง เสนาณรงค์
๒๓. พลอากาศเอก หะวิน หงสกุล
๒๔. พระยาอรรดการยัณิพันธ์
๒๕. พลโท อัมพร จินตกานนท์

ประชุม กรรมการได้เลือกข้าพเจ้าเป็น ประธานกรรมการ และ นายสมภพ
 ไทตระกิตย์ เป็นเลขานุการกรรมการ
 บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเสร็จ
 จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอที่ประชุมสมาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณา
 ไป.

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงพระนาม) พลตรี **นราธิป**
 (พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์)
 ประธานกรรมการ

LIRT

รายงานการประชุมคณะกรรมการ พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ตามที่ที่ประชุมสมัชสาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ ได้ลงมติรับร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญได้ยกร่างเสนอ และส่งกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณานั้น บัดนี้ได้ดำเนินการแล้ว จึงขอเสนอผลดังต่อไปนี้

๑. คณะกรรมการได้เลือก พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์ประพินธ์ เป็นประธานกรรมการ และ นายสมภพ โทตระกูล เป็นเลขาธิการกรรมการ

๒. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีผู้แปรญัตติ ๔ คน คือ ๑. นายสุวรรณ รินยศ ๒. พลโท ไสว ดวงมณี ๓. พลเรือตรี โอภาส จามิกรณ์ ๔. นายชำนาญ ยุวบูรณ์

๓. ปราบกฏผลของการพิจารณาดังต่อไปนี้

ชื่อร่างรัฐธรรมนูญ	ไม่มีผู้แปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
คำปรารภ	มีผู้แปรญัตติ	มีการแก้ไข
<u>หมวด ๑ บททั่วไป</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑</u>
<u>มาตรา ๒</u>
<u>มาตรา ๓</u>
<u>หมวด ๒ พระมหากษัตริย์</u>
<u>มาตรา ๔</u>
<u>มาตรา ๕</u>
<u>มาตรา ๖</u>
<u>มาตรา ๗</u>

<u>มาตรา ๘</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๙</u>	”	”
<u>มาตรา ๑๐</u>	มีผู้แปรญัตติ	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๑</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๒</u>	”	”
<u>มาตรา ๑๓</u>	”	”
<u>มาตรา ๑๔</u>	”	”
<u>มาตรา ๑๕</u>	”	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๖</u>	”	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๗</u>	”	”
<u>มาตรา ๑๘</u>	”	”
<u>มาตรา ๑๙</u>	”	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒๐</u>	”	”
<u>มาตรา ๒๑</u>	”	”
<u>มาตรา ๒๒</u>	”	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒๓</u>	”	มีการแก้ไข
<u>หมวด ๓ มติชนและเสรีภาพของ <u> คนไทย</u></u>	”	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒๔</u>	”	”
<u>มาตรา ๒๕</u>	”	”
<u>มาตรา ๒๖</u>	”	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒๗</u>	”	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๒๘</u>	”	”
<u>มาตรา ๒๙</u>	”	มีการแก้ไข

LIRT

<u>มาตรา ๓๐</u>	„	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓๑</u>	„	„
<u>มาตรา ๓๒</u>	มีผู้แปรญัตติ	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓๓</u>	„	„
<u>มาตรา ๓๔</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓๕</u>	„	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓๖</u>	„	„
<u>มาตรา ๓๗</u>	„	„
<u>มาตรา ๓๘</u>	„	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๓๙</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๔๐</u>	„	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๔๑</u>	„	„
<u>มาตรา ๔๒</u>	„	„
<u>มาตรา ๔๓</u>	„	„
<u>มาตรา ๔๔</u>	„	„
<u>หมวด ๕ หน้าที่ของชนชาวไทย</u>	„	„
<u>มาตรา ๔๕</u>	„	„
<u>มาตรา ๔๖</u>	„	„
<u>มาตรา ๔๗</u>	„	„
<u>มาตรา ๔๘</u>	„	„
<u>มาตรา ๔๙</u>	„	„
<u>มาตรา ๕๐</u>	„	„
<u>มาตรา ๕๑</u>	„	„
<u>มาตรา ๕๒</u>	„	„

<u>หมวด ๕</u> <u>แนวนโยบายแห่งรัฐ</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๕๓</u>
<u>มาตรา ๕๔</u>
<u>มาตรา ๕๕</u>	..	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๕๖</u>	..	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๕๗</u>	..	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๕๘</u>	มีผู้แปรญัตติ	กรรมาธิการตัดออก
<u>มาตรา ๕๙</u>	..	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๖๐</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	กรรมาธิการตัดออก
<u>มาตรา ๖๑</u>
<u>มาตรา ๖๒</u>	..	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๖๓</u>
<u>มาตรา ๖๔</u>
<u>มาตรา ๖๕</u>
<u>มาตรา ๖๖</u>
<u>มาตรา ๖๗</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๖๘</u>
<u>มาตรา ๖๙</u>	มีผู้แปรญัตติ	..
<u>มาตรา ๖๙ ทวิ</u>	กรรมาธิการเพิ่มข ^๓ ใหม่	
<u>มาตรา ๖๙ ทริ</u>	..	
<u>มาตรา ๗๐</u>	มีผู้แปรญัตติ	กรรมาธิการตัดออก
<u>มาตรา ๗๑</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๗๑ ทวิ</u>	กรรมาธิการเพิ่มข ^๓ ใหม่	

LIRT

หมวด ๖ <u>อำนาจนิติบัญญัติ</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
<u>ส่วนที่ ๑ บททั่วไป</u>
<u>มาตรา ๗๒</u>
<u>มาตรา ๗๓</u>	..	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๗๔</u>	..	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๗๕</u>
<u>มาตรา ๗๖</u>
<u>มาตรา ๗๗</u>
<u>มาตรา ๗๘</u>	..	มีการแก้ไข
<u>ส่วนที่ ๒ วุฒิสภา</u>	..	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๗๙</u>	..	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๘๐</u>
<u>มาตรา ๘๑</u>
<u>มาตรา ๘๒</u>
<u>ส่วนที่ ๓ สภาผู้แทน</u>	..	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๘๓</u>	..	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๘๔</u>
<u>มาตรา ๘๕</u>
<u>มาตรา ๘๖</u>	มีผู้แปรญัตติ	..
<u>มาตรา ๘๗</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	..
<u>มาตรา ๘๘</u>
<u>มาตรา ๘๙</u>	..	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๙๐</u>	..	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๙๑</u>	..	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๙๒</u>

<u>มาตรา ๙๓</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๙๔</u>	”	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๙๕</u>	”	”
<u>มาตรา ๙๖</u>	”	”
<u>มาตรา ๙๗</u>	”	”
<u>ส่วนที่ ๔ บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง</u>	”	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๙๘</u>	”	”
<u>มาตรา ๙๙</u>	”	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๐๐</u>	”	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๐๑</u>	”	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๐๒</u>	”	”
<u>มาตรา ๑๐๓</u>	”	”
<u>มาตรา ๑๐๔</u>	”	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๐๕</u>	”	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๐๖</u>	”	”
<u>มาตรา ๑๐๗</u>	”	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๐๘</u>	”	”
<u>มาตรา ๑๐๙</u>	”	”
<u>มาตรา ๑๑๐</u>	”	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๑๑</u>	”	”
<u>มาตรา ๑๑๒</u>	”	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๑๓</u>	”	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๑๔</u>	”	”
<u>มาตรา ๑๑๕</u>	”	ไม่มีการแก้ไข

<u>มาตรา ๑๑๖</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๑๗</u>	..	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๑๘</u>
<u>มาตรา ๑๑๘ ทวิ</u>	กรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่	..
<u>มาตรา ๑๑๙</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๒๐</u>
<u>มาตรา ๑๒๑</u>
<u>มาตรา ๑๒๒</u>	..	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๒๓</u>
<u>มาตรา ๑๒๔</u>
<u>มาตรา ๑๒๕</u>
<u>มาตรา ๑๒๖</u>	..	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๒๗</u>
<u>มาตรา ๑๒๘</u>
<u>มาตรา ๑๒๙</u>
<u>มาตรา ๑๓๐</u>	..	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๓๑</u>	..	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๓๒</u>	..	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๓๓</u>
<u>ส่วนที่ ๕ การประชุมร่วมกัน</u>
<u>ของรัฐสภา</u>
<u>มาตรา ๑๓๔</u>	..	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๓๕</u>
<u>มาตรา ๑๓๖</u>

หมวด ๗ อํานาจบริหาร

มาตรา ๑๓๗

ไม่มีผู้แปรญัตติ

ไม่มีการแก้ไข
มีการแก้ไข

มาตรา ๑๓๘

..

..

..

มาตรา ๑๓๙

มีผู้แปรญัตติ

..

มาตรา ๑๔๐

ไม่มีผู้แปรญัตติ

..

มาตรา ๑๔๑

..

..

มาตรา ๑๔๒

..

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๔๓

ไม่มีผู้แปรญัตติ

มีการแก้ไข

มาตรา ๑๔๔

มีผู้แปรญัตติ

..

มาตรา ๑๔๕

ไม่มีผู้แปรญัตติ

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๔๖

..

มีการแก้ไข

มาตรา ๑๔๗

..

..

มาตรา ๑๔๘

..

ไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๔๙

..

..

มาตรา ๑๕๐

..

..

มาตรา ๑๕๑

..

..

มาตรา ๑๕๒

..

..

มาตรา ๑๕๓

..

..

มาตรา ๑๕๔

..

..

มาตรา ๑๕๕

..

..

มาตรา ๑๕๖

..

..

มาตรา ๑๕๖

..

มีการแก้ไข

หมวด ๘ อํานาจตุลาการ

มาตรา ๑๕๗

..

ไม่มีการแก้ไข

..

..

LIRT

<u>มาตรา ๑๕๘</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๕๙</u>
<u>มาตรา ๑๖๐</u>
<u>มาตรา ๑๖๑</u>
<u>มาตรา ๑๖๒</u>
<u>มาตรา ๑๖๓</u>
<u>หมวด ๙ ตุลาการรัฐธรรมนูญ</u>
<u>มาตรา ๑๖๔</u>
<u>มาตรา ๑๖๕</u>
<u>มาตรา ๑๖๖</u>	..	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๖๗</u>
<u>มาตรา ๑๖๘</u>
<u>หมวด ๑๐ การแก้ไขเพิ่มเติม</u> <u>รัฐธรรมนูญ</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๖๙</u>	..	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๗๐</u>
<u>มาตรา ๑๗๐ ทวิ</u>	กรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่	..
<u>มาตรา ๑๗๑</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๗๒</u>	..	กรรมาธิการที่ต้อออก
<u>หมวด ๑๑ บทสุดท้าย</u>	..	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๗๓</u>	..	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๗๔</u>	..	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๗๕</u>	..	มีการแก้ไข

LIRT

<u>มาตรา ๑๗๖</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	มีการแก้ไข
<u>บทเฉพาะกาล</u>	..	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๗๗</u>	..	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๗๗ ทวิ</u>	กรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่	
<u>มาตรา ๑๗๗ ทริ</u>	..	
<u>มาตรา ๑๗๘</u>	ไม่มีผู้แปรญัตติ	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๗๙</u>
<u>มาตรา ๑๘๐</u>
<u>มาตรา ๑๘๐ ทวิ</u>	กรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่	

๕. สรุปผลการพิจารณาคำแปรญัตติเรียงตามลำดับมาตรา

คำปรารภ พลเรือตรี โสภาส จามิกรณ์ ขอแปรญัตติไว้
กรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๐ พลโท ไสว ดวงมณี ขอแปรญัตติตัดข้อความว่า
"ทรงเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของทหารทั้งปวง" ออก
กรรมาธิการเห็นด้วยและได้ตัดออกแล้ว

มาตรา ๓๒ พลโท ไสว ดวงมณี ขอแปรญัตติไว้
กรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

พลโท อัมพร จินตกานนท์ กรรมาธิการได้เสนอ
ขอเพิ่มเติมความว่า "การเกษตรกรรม" ในวรรคสาม
กรรมาธิการไม่เห็นด้วย ผู้เสนอขอสงวนไว้อภิปราย
ในสภา

มาตรา ๓๓ นายชำนาญ ยุวบูรณ์ ขอแปรญัตติตัดความในวรรค
สามออกทั้งวรรค ซึ่งมีคำว่า

LIRT

“การปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์ดีด การให้
เสนอเรื่องหรือข้อความในหนังสือพิมพ์ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจ
ก่อนโฆษณาแก้ไข จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่าง
เวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบ หรือการสงครามหรือใน
ระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในระหว่าง
เวลาที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึก แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดย
อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่ง ได้ตราขึ้นตาม
ความในวรรคสอง”

กรณีการเห็นด้วยและได้ตัดออกแล้ว

พลเรือตรี โสภาส จามิกรณ์ ขอแปรญัตติเพิ่มข้อ
ความในหมวด ๔ ต่อท้ายอีก ๒ มาตรา

กรณีการไม่เห็นด้วยและได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปร
ญัตติพอใจ

มาตรา ๕๘ พลโท ไสว ดวงมณี ขอแปรญัตติไว้

กรณีการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๕๙ พลโท ไสว ดวงมณี และ พลเรือตรี โสภาส
จามิกรณ์ ขอแปรญัตติไว้

กรณีการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๖๔ พลเรือตรี โสภาส จามิกรณ์ ขอแปรญัตติไว้

กรณีการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๗๐ นายสุวรรณ รื่นยศ ขอแปรญัตติเพิ่มข้อความเกี่ยวกับ
การส่งกรมสงเคราะห์และการแรงงานในหมวด ๕ แนวนโยบายแห่งรัฐ

กรณีการเห็นด้วยในหลักการและได้แก้ไขโดย
เพิ่มเป็นมาตรา ๖๕ ทวิ และมาตรา ๖๕ ทริ

LIRT

พลเรือตรี โอภาส จามิกรณ์ ขอแปรญัตติเพิ่มความ
ในหมวด ๕ ท้ายอีกหนึ่งมาตรา

กรรมาธิการไม่เห็นด้วยและได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปร
ญัตติพอใจ

มาตรา ๘๖

นายชำนาญ ยุวบูรณ์ ขอแปรญัตติตัด (๓) ออก
ซึ่งมีความว่า

“(๓) มาตรฐานการศึกษาหรือคุณสมบัติอื่น เมื่อ
ไม่มีการศึกษาถึงมาตรฐาน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วย
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน”

กรรมาธิการเห็นด้วยและได้ตัดออกแล้ว

มาตรา ๑๓๙

พลโท ไสว ดวงมณีและพลเรือตรี โอภาส จามิกรณ์
ขอแปรญัตติไว้

กรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

มาตรา ๑๔๔

พลเรือตรี โอภาส จามิกรณ์ ขอแปรญัตติไว้

กรรมาธิการได้ชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ

๕. ได้เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม
ไปพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว.

(ลงชื่อ) ส. โหดระกิตย
(นายสมภพ โหดระกิตย)

เลขานุการ

ร่าง
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
(พระปรมาภิไธย)

ตราไว้ ณ วันที่.....พุทธศักราช.....

เป็นปีที่.....ในรัชกาลปัจจุบัน

สุภมัสสุ พระพุทธศาสนกาลเป็นอดีตกาล.....ปัจจุบันสมัย
จักรคตินิยม.....สัมพัทธ์.....มาส.....ปีกษ.....กิติ
ศุริยคติกาล.....มาส.....สุรทิน.....วาร
โดยกาลบริเนท

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหาจักรีบรมราชูปถัมภ์
จักรีนฤเบศร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร เสด็จออก ณ พระที่นั่งอนันต-
สมาคม ท่ามกลางอุทมสันนิบาต พระบรมวงศานุวงศ์ (และ)ทูตานุทูตผู้แทนนา
ประเทศ สมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ และ เสนามาตยราชบริพาร เฝ้าเบื้องบาทบงกช
พรังพร้อมกันโดยอนุกรม

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า ตามที่สมเด็จพระบรม-
ปีตุลาธิราช พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย ณ วันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ นั้น เป็นการสถาปนาการปก-
ครองระบอบประชาธิปไตยขึ้นในประเทศไทย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทรง
ใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งมาจากปวงชนชาวไทยตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ
ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี และทรง
ใช้อำนาจตุลาการทางศาล

การปกครองระบอบประชาธิปไตยดังกล่าว ได้พัฒนาการมาโดยลำดับ ภาวะ
การณบ้านเมืองผันแปรไป เป็นเหตุให้ต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญหลายครั้ง
หลายคราวเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการแห่งกาลสมัย

ตามวิวัฒนาการ ปรากฏว่า ระบบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของปวงชนชาวไทย เป็นการถาวรมั่นคงตลอดมา ข้อที่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญ ได้แก่สัมพันธภาพระหว่างรัฐสภากับคณะรัฐมนตรี รูปของรัฐบาลเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารอยู่ในฐานะที่คาน และสมดุลกันตามควรแล้ว บ้านเมืองก็จะอยู่ในเสถียรภาพตามที่ต้องการ

วิธีที่จะให้มีการคานกันและสมดุลกันดังกล่าว เคยใช้วิธีให้มีสมาชิกสองประเภทอยู่ ๒ ประเภทด้วยกัน คือสมาชิกที่ราษฎรเลือกตั้ง และสมาชิกที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง (ก) ใช้วิธีให้มีสองสภา คือ สภาที่ราษฎรเลือกตั้ง และสภาที่เลือกตั้งอย่างอื่น หรือ สภาที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งแล้ว (ก) กลับไปใช้วิธีเดิม แต่รักษาเสถียรภาพไว้ไม่ได้

คณะปฏิวัติสังเกตเห็นว่า มีความอดทนไม่สงบเรียบร้อย บ้านเมืองอาจประสบ ภัยได้อย่างมาก ถ้าจะให้การปกครองประเทศเป็นไปโดยเรียบร้อย และจะให้ การปกครองระบอบรัฐธรรมนูญเป็นการมั่นคงถาวรโดยแท้แล้ว จะต้องสร้างรากฐาน ระบอบนั้น โดยพัฒนาการศึกษาและการเศรษฐกิจของชาติตามแผนและโครงการ แน่นอน กับทั้งจัดให้มีรัฐธรรมนูญที่เหมาะสม จึงได้ทำการปฏิวัติเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๐๑ และคณะปฏิวัติได้ประกาศให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕

การที่จะให้มีรัฐธรรมนูญที่เหมาะสมนั้น หัวหน้าคณะปฏิวัติได้นำความกราบ ญัตติว่าสมควรจัดให้มีสภาร่างรัฐธรรมนูญ และมีธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรเพื่อใช้ไปพลางก่อน ทรงพระราชดำริเห็นชอบด้วย เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๐๒ จึงได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ใช้ธรรมนูญการ ปกครองราชอาณาจักร จนกว่าจะได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญซึ่งสภาร่างรัฐธรรมนูญจะ ครอบงำร่างขึ้น

สภาร่างรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญโดยละเอียดถี่ถ้วน กล่าวคือ คณะกรรมาธิการฟังความคิดเห็นประชาชน มีหน้าที่รวบรวมพิจารณาความคิดเห็น ของประชาชน คณะกรรมาธิการระเบียบวาระ มีหน้าที่ค้นคว้าและรวบรวมหลัก กฎอันควรพิจารณา และคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่ยกร่าง รัฐธรรมนูญ และในการนี้ เฉพาะหลักสารสำคัญให้ถือตามมติของสภา

LIRT

ในการร่างรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญและคณะกรรมการที่เกี่ยว
ข้องได้พิจารณาคุณสมบัติรัฐธรรมนูญที่มีมาแล้ว ในประเทศไทยกับทั้งบทรัฐธรรมนูญ
ของนานาประเทศประกอบด้วย แต่ความมุ่งหมายโดยเฉพาะ ก็คือ จะบัญญัติบท
รัฐธรรมนูญให้เหมาะสมกับความต้องการของประเทศชาติ เพื่อให้ตั้งอยู่ในเสถียรภาพ
และความเจริญก้าวหน้าสืบไป

สภาร่างรัฐธรรมนูญลงมติกำหนดหลักการสำคัญเป็นการทั่วไปว่า ประเทศไทย
มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และได้
กำหนดหลักการสำคัญในเรื่องอื่นๆ อาทิ เรื่องรูปรัฐสภา และเรื่องสัมพันธ์ภาพระหว่าง
รัฐสภากับรัฐบาล กล่าวคือ ให้รัฐสภามีสองสภา สภาหนึ่งประกอบด้วยสมาชิก
ที่ราษฎรเลือกตั้ง อีกสภาหนึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง (ร่าง
พระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาแรก สภาหลังมีอำนาจยับยั้งโดยไม่เด็ดขาด) รัฐสภา
มีอำนาจในทางนิติบัญญัติและ ควบคุมการ บริหาร ราชการแผ่นดินได้ด้วยวิธี ทั้ง กระทั่ง
ถามรัฐบาล เบ็ดต่อกับปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติ หรือเบ็ดต่อกับปรายทั่วไปเพื่อลงมติ
ไม่ไว้วางใจ

เมื่อรัฐสภามีอำนาจใน (การร่างพระราชบัญญัติ) ทางนิติบัญญัติ และควบคุม
การบริหารราชการแผ่นดินดังกล่าวแล้ว สภาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาเห็นว่าเพื่ออุด
แห่งอำนาจอันจะยังระบอบรัฐธรรมนูญให้ตั้งอยู่ในเสถียรภาพ สมควรที่อำนาจนิติ
บัญญัติและอำนาจบริหารจะแยกจากกันให้มากยิ่งขึ้น จึงได้ลงมติในหลักการสำคัญว่า
นายกรัฐมนตรี หรือ รัฐมนตรี อื่น ซึ่งเป็นฝ่าย บริหารจะเป็น สมาชิกแห่งรัฐสภา ในขณะที่
เดียวกัน (ไม่) มิ ได้

คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้ยกร่างรัฐธรรมนูญตามหลักการสำคัญ
ซึ่งสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ลงมติไว้ และได้เสนอเพื่อให้สภาร่างรัฐธรรมนูญพิจารณา

สภาร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเป็นสามวาระ ในวาระที่ ๑ ได้รับร่าง
รัฐธรรมนูญไว้พิจารณาในวาระที่ ๒ ได้ตั้งคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ
ขึ้นเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญนั้น กับคำแปรญัตติ ภายใต้บังคับแห่งหลักการสำคัญ

LIART

ที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้ลงมติไว้ แล้วสภาร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ
ที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว เริ่มต้นด้วยชื่อรัฐธรรมนูญคำปรารภ แล้วเรียง
ตามลำดับมาตรา ในวันที่ ๓ ได้ลงมติให้เสนอร่างรัฐธรรมนูญนี้ต่อสภาร่าง
รัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา

สภาร่างรัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภา ได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญตาม (ความ
ใน) มาตรา ๑๐ แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรแล้ว ลงมติให้นำร่าง
รัฐธรรมนูญนี้ขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย เพื่อ พระมหากษัตริย์ ทรงลง พระ-
ปรมาภิไธยให้ประกาศใช้ต่อไป

ครั้นเมื่อได้นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแล้ว ได้ทรง
พระราชวินิจฉัยโดยตลอด และทรงพระราชดำริเห็น พ้อง ต้อง ตามมติของสภาร่าง
รัฐธรรมนูญในฐานะรัฐสภาแล้ว

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าเหนือกระหม่อม ให้ตรารัฐธรรมนูญ
นี้แห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ ขึ้นไว้ให้ใช้แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร
ซึ่งได้ตราไว้ ณ วันที่ ๒๘ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๐๒ นี้ ตั้งแต่วันประกาศ
ใช้เป็นต้นไป

ขอให้ปวงชนชาวไทยร่วมแรงร่วมใจกันสนับสนุน ส่งเสริม และรักษาปฏิบัติ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนี้ ให้เป็นหลักสถิตสถาพร ขอให้ราษฎรใช้สิทธิ
ของตนให้เป็นผลตามระบอบประชาธิปไตย ขอให้รัฐสภากับรัฐบาลปฏิบัติหน้าที่
ตามบทแห่งรัฐธรรมนูญนี้ โดยเจตจำนงตรงกัน ในอันที่จะจรรโลง ประเทศชาติให้
มั่นคงเจริญก้าวหน้า จรรโลงประชาชนให้เกษมสุขสวัสดิ์ จรรโลงวิถีรัฐธรรมนูญ
ให้สมบูรณ์ด้วยเสถียรภาพตราบนานับันตรกาล สมดังพระบรมราชปณิธานทุก
ประการเทอญ.

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้

มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์

เป็นประมุข

มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็น
ประมุขทรงใช้อำนาจนั้นแต่โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

หมวด ๒

พระมหากษัตริย์

มาตรา ๔ องค์พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใด
จะละเมิดมิได้

มาตรา ๕ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้

มาตรา ๖ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก

มาตรา ๗ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา

มาตรา ๘ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๙ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล

มาตรา ๑๐ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย (ทรงเป็นผู้บังคับ
บัญชาสูงสุดของทหารทั้งปวง)

มาตรา ๑๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดร
ศักดิ์ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

มาตรา ๑๒ พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธาน
องคมนตรีคนหนึ่ง และองคมนตรีอื่นอีกไม่มากกว่าแปดคน ประกอบเป็นคณะ
องคมนตรี

คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในพระราชกรณียกิจ
ทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงปรึกษา และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๓ การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรีก็ดี การให้องคมนตรีพ้นจาก
ตำแหน่งก็ดี ให้เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ แต่งตั้งประธาน
องคมนตรีหรือให้ประธานองคมนตรีพ้นจากตำแหน่ง และให้ประธานองคมนตรีเป็น
ผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งองคมนตรีอื่นหรือให้องคมนตรีอื่นพ้น
จากตำแหน่ง

มาตรา ๑๔ องคมนตรีต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ รัฐมนตรีหรือข้าราชการ
การเมืองอื่น สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทน หรือสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ใน
พรรคการเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใด ๆ

มาตรา ๑๕ ก่อนเข้ารับหน้าที่ องคมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณ (ตนเฉพาะ
พระพักตร์) ต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้า
จะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อ
ประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๑๖ องคมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก หรือมีพระบรมราช-
โองการให้พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๗ การแต่งตั้งและ ถอดถอน ข้าราชการ ใน พระ องค์ และ สมุหราช-
องครักษ์ ให้เป็นไปตามพระราชอัชฌาศัย

มาตรา ๑๘ ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือจะ
ทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะให้ทรงแต่งตั้งผู้ใดคนหนึ่งด้วยความ
เห็นชอบของรัฐสภาเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และให้ประธานรัฐสภาเป็น
ผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ตาม (ความใน) มาตรา ๑๘ ก็นั้น ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรง
แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพราะเหตุอื่น
ใดก็ดี ให้คณะองคมนตรีเสนอชื่อผู้ใดคนหนึ่งที่เหมาะสมดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว (ก)
ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์

มาตรา ๒๐ ในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามที่บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ไปพลางก่อน

LIRT

ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับแต่งตั้งตาม (ความใน) มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ (ด้วยเหตุหนึ่งเหตุใด) ให้ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราว

ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตาม(ความใน)วรรค (แรก) หนึ่งก็ ในระหว่างที่ประธานองคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตาม(ความใน)วรรคสองก็ ประธานองคมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองคมนตรีมิได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานองคมนตรีชั่วคราว

(ในกรณีที่ประธานองคมนตรีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดให้คณะองคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นเป็นประธานองคมนตรีชั่วคราว)

มาตรา ๒๑ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับแต่งตั้งตาม (ความใน) มาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภาด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะ(ชื่อสัตย์สุจริตและ)จงรักภักดีต่อ พระมหากษัตริย์ (พระปรมาภิไธย) และ จะ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ สัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๒๒ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ และประกอบด้วยความเห็นชอบของรัฐสภา

การยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ให้กระทำได้โดยวิธีการอย่างเดียวกันกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลง ให้คณะองคมนตรีเสนอพระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้

LIART

ประธานรัฐสภาอนุมัติของผู้สืบราชสันตติวงศ์ซึ่งทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป
แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศเพื่อให้ประชาชนทราบ

(ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศของผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามมาตรา ๕ ถ้าได้มีการ
แต่งตั้งผู้ใดเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ตามความในมาตรา ๑๘ หรือ มาตรา
๑๙ ก็ให้ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปพลางก่อน แต่ถ้าไม่มีผู้
สำเร็จราชการแทนพระองค์หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้
ด้วยเหตุหนึ่งเหตุใด ก็ให้ประธานองคมนตรี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไป
พลางก่อน

ในกรณีที่ ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามความใน
วรรคก่อน ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐ วรรคสามและวรรคสี่มาใช้บังคับ)

ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศของผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามวรรคหนึ่ง ให้ประธาน
องคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปพลางก่อน แต่ในกรณีที่ราชบัลลังก์

ว่างลงในระหว่างที่ได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ตามมาตรา ๑๘ หรือ
มาตรา ๑๙ หรือระหว่างเวลาที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ตามมาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ก็ให้ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์นั้น ๆ แล้วแต่กรณีเป็น
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไป ทั้งนี้จนกว่าจะได้ประกาศของผู้สืบราชสันตติวงศ์

ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้ รับการ แต่งตั้งไว้ และเป็นผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์ต่อไปตามวรรคสองไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธาน
องคมนตรีทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราว

ในกรณีที่ ประธานองคมนตรี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคสอง
หรือทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราวตามมาตรา ๒๐ วรรคสาม ให้นำบทบัญญัติ
มาตรา ๒๐ วรรคสาม มาใช้บังคับ

หมวด ๓

สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา ๒๔ บุคคลไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครอง
แห่งรัฐธรรมนูญเสมอกัน

มาตรา ๒๕ บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย ฐานันดรศักดิ์ โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี โดยประการอื่นใดก็ดี ไม่กระทำให้เกิดเอกสิทธิ์อย่างใดเลย

มาตรา ๒๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนาหรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรค (ก่อน) หนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรสมควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนาหรือลัทธินิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อแตกต่างจากบุคคลอื่น

มาตรา ๒๗ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๒๘ ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มี ความผิด

ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณา และจะเรียกหลักประกันเงินค้ำประกันแล้วกรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมาย และจะต้องแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ

บุคคลผู้ถูกคุมขังหรือถูกจำคุก ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร

LIRT

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย

การจับกุมคุมขังหรือตรวจค้นตัวบุคคลไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ผู้ (ที่) ถูกจับกุมหรือถูกตรวจค้นจะต้องได้รับแจ้งเหตุพร้อมด้วยรายละเอียดตามสมควรในการที่ถูกจับหรือถูกตรวจค้นโดยไม่มีชักช้าและผู้ถูกคุมขังย่อมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวได้

ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคล ผู้ถูกคุมขังเองก็ดี พนักงานอัยการก็ดี บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขังก็ดี มีสิทธิร้องต่อศาลท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาว่าการคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีการร้องเช่นนั้น ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็นว่าคำร้องนั้นสมมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เป็นที่น่าพอใจของศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที

มาตรา ๓๐ การเกณฑ์แรงงาน จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ อันมีมาเป็นการฉุกเฉินหรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งบัญญัติให้กระทำได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๓๑ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในเคหสถาน

บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปรกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองก็ติ การตรวจค้นเคหสถานก็ติ จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๓๒ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง ชอบเขตและการจำกัดสิทธิเช่นว่านั้นย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การสืบมรดกย่อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเฉพาะเพิกถอนเป็นสาธารณูปโภค หรือการอื่นจำเป็นในการป้องกัน ประเทศโดยตรง หรือการได้มาซึ่งทรัพย์สินสาธารณะ หรือเพื่อประโยชน์แก่การ จัดแหล่งอุตสาหกรรม หรือเพื่อประโยชน์แก่การผังเมือง หรือประโยชน์ของรัฐ ภัยอื่นและต้องชดใช้ค่าทำขวัญอันเป็นธรรมแก่เจ้าของ ตลอดจนผู้ทรงสิทธิตามที่ ระบุไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ บรรดาที่ได้รับความสะดวกในการ เวนคืนนั้นด้วย

อสังหาริมทรัพย์ที่เวนคืนมาดังกล่าวในวรรคสาม รัฐจะโอนต่อไปได้เฉพาะ เมื่อการโอนนั้นเป็นการอื่นจำเป็นเพื่อให้บรรลุผล ตามวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืน หรือเมื่อวัตถุประสงค์แห่งการเวนคืนนั้นหมดสิ้นลง หรือเมื่อไม่จำเป็นต้องใช้ตาม วัตถุประสงค์นั้นต่อไปแล้ว แต่ทั้งนี้เมื่อได้มกฎหมายให้อำนาจให้รัฐโอนได้

มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์และ การโฆษณา

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำได้อีกแต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลอื่น หรือเพื่อหลีกเลี่ยงภาวะคับขัน หรือเพื่อรักษา ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความเสื่อมทราม ทางจิตใจของยุวชน

(การปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์คดี การให้เสนอเรื่องหรือข้อความใน หนังสือพิมพ์ไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนโฆษณาก็ดี จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำใน ระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือ ในระหว่างเวลาที่มี ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึก แต่ทั้งนี้ จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้น ตามความใน วรรคสอง)

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์ของเอกชน รัฐจะกระทำ มิได้

LIART

มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการศึกษาอบรม เพื่อการศึกษา
อบรมนั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อหน้าที่ของพลเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษา
อบรม และไม่ขัดต่อกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสรรสถานศึกษา

มาตรา ๓๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการชุมนุม โดยสงบและ ปราศจาก
อาวุธ

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำได้อีกแต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ
ในกรณีการชุมนุมสาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่
สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะ
การรบหรือการสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือใน
ระหว่างเวลาที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการรวมกันเป็นสมาคม (เมื่อมีวัตถุประสงค์
ประสงค์ไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย

การจัดตั้งและการดำเนินงาน การ ของ สมาคมย่อมเป็น ไปตามบทบัญญัติแห่ง
กฎหมาย)

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำได้อีกแต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ
เพื่อความปลอดภัย ของ ประเทศ หรือเพื่อ รักษา ความ สงบ เรียบร้อย หรือ ศีลธรรม
อันดีของประชาชน

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ ในการรวมกันเป็นพรรคการเมืองเพื่อ
ดำเนินกิจการในทางการเมืองโดยวิถีทางประชาธิปไตย (และไม่ขัดต่อระบอบการปกครอง
ตามรัฐธรรมนูญ)

การจัดตั้งและการดำเนินกิจการของพรรคการเมือง ย่อมเป็น ไปตามบทบัญญัติ
แห่งกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง)

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำได้อีกแต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ
เพื่อความปลอดภัยของประเทศไทย เศรษฐกิจแห่งชาติ เพื่อรักษาไว้ซึ่งระบอบการปกครอง
ตามรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

LIRT

มาตรา ๓๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางไปรษณีย์หรือทาง
อื่นที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยจดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ หรือสิ่ง
สื่อสารอันใดที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ
แห่งกฎหมาย

บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคในการใช้การสื่อสารที่จัดไว้เป็นบริการสาธารณะ

มาตรา ๓๙ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักร
และในการประกอบอาชีพ

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำได้อีกแต่โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ
เพื่อความปลอดภัยของประเทศ เศรษฐกิจแห่งชาติหรือสวัสดิภาพของประชาชนหรือ
เพื่อรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว

การเนรเทศบุคคลผู้ (ที่) มีสัญชาติไทยออกจากราชอาณาจักรจะกระทำมิได้

มาตรา ๔๐ บุคคลคนเดียวหรือหลายคนร่วมกันย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้อง
ทุกข์ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๑ สิทธิของบุคคลในครอบครัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๔๒ สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการซึ่งเป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบ
เพื่อการกระทำของเจ้าพนักงาน ในฐานะเสมือนเป็นตัวการหรือนายจ้าง ย่อมได้รับ
ความคุ้มครอง

มาตรา ๔๓ บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการประจำอื่น และข้าราชการ
ส่วนท้องถิ่น ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับประชาชน พล-
เมือง เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมาย หรือกฎหรือข้อบังคับที่ ออกโดย อาศัย อำนาจ
กฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพหรือวินัย

มาตรา ๔๔ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญให้เป็น ภัยภัยต่อ
ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญมิได้

LIRT

หมวด ๔

หน้าที่ของชนชาวไทย

- มาตรา ๔๕ บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ
- มาตรา ๔๖ บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ
- มาตรา ๔๗ บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ
- มาตรา ๔๘ บุคคลมีหน้าที่เคารพต่อกฎหมาย
- มาตรา ๔๙ ในการใช้สิทธิเลือกตั้งและสิทธิออกเสียงประชามติ บุคคลมีหน้าที่ต้องกระทำโดยสุจริต และมุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวม
- มาตรา ๕๐ บุคคลมีหน้าที่เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ
- มาตรา ๕๑ บุคคลมีหน้าที่ช่วยเหลือราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ
- มาตรา ๕๒ บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาอบรมชั้นประถมศึกษาภายในเงื่อนไขวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด ๕

แนวนโยบายแห่งรัฐ

- มาตรา ๕๓ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตรวจกฎหมายการบริหารราชการตามนโยบายดังกล่าวไว้ และไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้อง
- มาตรา ๕๔ รัฐจะต้องรักษาไว้ซึ่งเอกราช
- มาตรา ๕๕ รัฐพึงส่งเสริมสัมพันธไมตรี (กับนานา) ระหว่างประเทศและถือ (เสมอภาคในการ) ถ้อยทีถ้อยปฏิบัติ ต่อกัน
- มาตรา ๕๖ รัฐพึงร่วมมือกับนานาประเทศในการรักษาความยุติธรรมระหว่างประเทศและผดุงสันติสุขของโลก

LIRT

มาตรา ๕๗ กำลังทหารพึงมีโดยเหมาะสมแก่ความจำเป็นสำหรับรักษาระ(เอก-
วาช)ความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ

(มาตรา ๕๘ กำลังทหารเป็นของชาติ อยู่ในบังคับบัญชาสูงสุดของพระมหากษัตริย์ ไม่ขึ้นต่อเอกชน คณะบุคคลหรือพรรคการเมืองใด ๆ)

มาตรา ๕๙ กำลังทหารเป็นของชาติพึงใช้เพื่อการรบ หรือ การ สงคราม หรือ เพื่อปราบปรามการจลาจล (และจะใช้ได้ก็แต่โดยกระแสพระบรมราชโองการ เว้นแต่ในกรณีที่มีประกาศใช้กฎอัยการศึก)

การใช้กำลังทหารเพื่อ(ช่วยเหลือราช)การอื่น ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(มาตรา ๖๐ เอกชนกิติ คณะบุคคลกิติ พรรคการเมืองกิติ จะใช้กำลังทหารไม่ว่าโดยตรงหรือโดยทางอ้อมเป็นเครื่องมือในทางการเมืองมิได้

มาตรา ๖๑ การศึกษาอบรมพึงมีจุดประสงค์ที่จะให้ชนชาวไทย เป็นพลเมืองที่มีร่างกายแข็งแรงและอนามัยสมบูรณ์ มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบการอาชีพ และมีจิตใจเป็นนักรบประชาธิปไตย)

มาตรา ๖๒ รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษอบรม การจักระบบการศึกษอบรมเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ สถานศึกษาทางปวงย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ

การศึกษอบรมชั้นอุดมศึกษา รัฐพึงจัดการให้สถานศึกษาดำเนินกิจการของตนเองได้ภายในขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๓ การศึกษอบรมชั้นประถมศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ จะตั้งให้จัดให้โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน

รัฐพึงช่วยเหลือให้ได้มีอุปการะการศึกษอบรมตามควร

มาตรา ๖๔ รัฐพึงสนับสนุนการวิจัยในศิลปวิทยาและวิทยาศาสตร์

มาตรา ๖๕ รัฐพึงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประจำชาติ แต่ต้องไม่กระทำใ

วิธีการอันเป็นการบังคับฝืนใจบุคคล

มาตรา ๖๖ รัฐพึงบำรุงรักษาสถานที่และวัตถุอันมีค่าในทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและศิลปกรรม

มาตรา ๖๗ รัฐพึงสนับสนุนให้เอกชนได้มีการริเริ่มในทางเศรษฐกิจ (ส่วนเอกชนย่อมเป็นไปโดยเสรี แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เป็นการขัดแย้งกับการประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภค และจะต้องไม่เป็นการบั่นรอนมนุษยธรรม ความมั่นคงของสังคม หรือเสรีภาพของบุคคล)

การประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภค รัฐพึงจัดให้ประสานกันกับการดำเนินกิจการทางเศรษฐกิจส่วนเอกชน ในทางที่จะให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนเป็นส่วนรวม

การประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภคโดยเอกชนก็ดี กิจการอันเป็นการผูกขาดตัดตอนก็ดี (การประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภคโดยเอกชนก็ดี) จะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๖๘ รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการประกอบเกษตรกรรมเพื่อเพิ่มพูนผลิตผลในทางปริมาณและคุณภาพ (และพึงสนับสนุนการสหกรณ์เพื่อผลเช่นว่านี้ด้วย)

มาตรา ๖๙ รัฐพึงสนับสนุนการค้าและการประกอบการผลิต(ของ)ส่วนเอกชนในเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

มาตรา ๖๙ ทวิ รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการสังคมสงเคราะห์เพื่อสวัสดิภาพและความผาสุกของประชาชน

มาตรา ๖๙ ตริ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำตามควรแก่สภาพ และคุ้มครองแรงงานให้เป็นไปโดยเป็นธรรม

(มาตรา ๗๐ รัฐพึงจัดการตามควรเพื่อมิให้มีการใช้แรงงานเด็กเกินกว่าสภาพร่างกายของเด็ก)

มาตรา ๗๑ รัฐพึงส่งเสริมการสาธารณสุข (ตลอดถึงการมารดาและทารก) ภาวะที่

การป้องกันและปราบโรคระบาด รัฐจะต้องกระทำให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่า)

มาตรา ๗๑ ทวิ รัฐพึงส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและสนับสนุนให้ท้องถิ่นสามารถดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้เป็นผลดี

หมวด ๖
อำนาจนิติบัญญัติ

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๗๒ รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทน

รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

๕

มาตรา ๗๓ ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนเป็นรองประธานรัฐสภา

ประธานรัฐสภามีหน้าที่ดำเนินการของรัฐสภาในกรณีประชุมร่วมกัน ให้เป็นไปตามระเบียบ และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่ประธานรัฐสภา ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ (ด้วยเหตุหนึ่งเหตุใด) ให้รองประธานรัฐสภาทำหน้าที่แทน

มาตรา ๗๔ ร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

มาตรา ๗๕ ร่างพระราชบัญญัติซึ่งได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยและเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา ๗๖ ร่างพระราชบัญญัติใดพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือมิได้พระราชทานคืนมาภายในเก้าสิบวัน รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภาลงมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนน

ซึ่งไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภาแล้ว ให้นำยก
รัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติขึ้นชกนทูลเกล้าฯ ถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหา
ษัตริย์มีใ้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานลงมาภายในสามสัปดาห์ ก็ให้นำยก
รัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้
เหมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

มาตรา ๗๗ บุคคลจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนในขณะเดียวกันมิได้
มาตรา ๗๘ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนสภาใดสภาหนึ่ง ไม่น้อยกว่า
หกคนมีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ว่าสมาชิกภาพของสมาชิก
ใดคนหนึ่งแห่งสภานั้น(คนใดคนหนึ่ง) สิ้นสุดลงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้น ไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
เพื่อพิจารณาวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ถือเป็นเด็ดขาด และให้คณะตุลา
การรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตั้ง กล่าว ใน
ครก(ก่อน)หนึ่ง

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่ง
สิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระทั่งกิจการที่สมาชิกคนนั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิก
ที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัย

ส่วนที่ ๒

วุฒิสภา

มาตรา ๗๙ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้
ทรงคุณวุฒิในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครอง
บ้านเมือง (และ) มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด และมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์
สมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทน
จำนวนที่คำนวณได้มีเศษให้ปัดเศษทิ้ง

มาตรา ๘๐ สมาชิกภาพ(แห่ง)ของสมาชิกวุฒิสภามี(กำหนดเวลา)วาระ
คราวละหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง (เฉพาะในวาระเริ่มแรกเมื่อครบ
กำหนดสามปีให้มีการเปลี่ยนสมาชิกเป็นจำนวนกึ่งหนึ่งโดยวิธีจับสลาก)

ในวาระเริ่มแรกเมื่อครบกำหนดสามปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง
สมาชิกเป็นครั้งแรก ให้มีการจับสลากเพื่อให้สมาชิกพ้นจากตำแหน่งเป็นจำนวนก
ึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด และให้ถือว่าการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพโดยการจับสลาก
เป็นการออกตามวาระด้วย

พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะแต่งตั้งผู้ต้อออกตามวาระเป็นสมา
ชิกอีกได้

มาตรา ๘๑ สมาชิกภาพ(แห่ง)ของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ

- (๑) ถึงคราวออกตามวาระ
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๓ ทวิ) เสียสัญชาติไทย

(๔) มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๗ (๑) (๒) (๓)
(และ) หรือ (๔) (และ) หรือมาตรา ๘๐ (๑) (๒) (และ) หรือ (๓)

(๕) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาโทษจำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดย
ประมาทหรือความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีกำหนดโทษชั้นลหุโทษ

มาตรา ๘๒ ถ้าตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากที่
คราวออกตามวาระ พระมหากษัตริย์จะแต่งตั้งบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้าม
บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๕ เข้ามาเป็นสมาชิกแทน สมาชิกซึ่งเข้ามาแทนนั้นย่อมอยู่ใน
ตำแหน่งได้เพียง (เท่ากำหนดเวลา) ครบตามวาระของผู้ซึ่งตนแทน

ส่วนที่ ๓

สภาผู้แทน

มาตรา ๘๓ สภาผู้แทนประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้ง มีจำนวนตาม
เกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๔

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนให้ใช้วิธี ออกเสียงลงคะแนน (ออกเสียง) โดย
ตรงและลับ และให้ถือเขตจังหวัดเป็นเกณฑ์

การเลือกตั้งจะใช้วิธีรวมเขตหรือแบ่งเขต ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

มาตรา ๘๕ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ให้ถือเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละ
จังหวัดตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง
หนึ่งแสนห้าหมื่นคนต่อสมาชิกสภาผู้แทนหนึ่งคน (ถ้า) จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึง
หนึ่งแสนห้าหมื่นคน (ก) ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนในจังหวัดนั้นได้หนึ่งคน
ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรเกินหนึ่งแสนห้าหมื่นคน ก็ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนราษฎรทุกหนึ่งแสนห้าหมื่นคน เศษของ
หนึ่งแสนห้าหมื่น ถ้าถึงเจ็ดหมื่นห้าพันหรือกว่านั้นให้นับเป็นหนึ่งแสนห้าหมื่น

มาตรา ๘๕ บุคคลผู้มีคุณสมบัติตาม (ที่กำหนดไว้ใน) มาตรา ๘๖ และ ไม่
เป็นบุคคลต้องห้ามตามมาตรา ๘๗ ย่อมมีสิทธิเลือกตั้ง

มาตรา ๘๖ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

- (๑) สัญชาติไทยตามกฎหมาย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคน
ต่างด้าวก็ บุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติก็ ต้องมีคุณสมบัติตามที่
กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนอีกด้วย
- (๒) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง
- (๓) มาตรฐานการศึกษาหรือคุณสมบัติอื่นเมื่อไม่มีการศึกษาถึงมาตรฐาน
(ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน)
- (๔) คุณสมบัติอื่นหากมีกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา
ผู้แทน

มาตรา ๘๗ บุคคลผู้มลภษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้าม
ให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ

- (๑) (บุคคล) วิกัลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๒) (คน) หูหนวกและเป็นใบ้ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้
- (๓) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช
- (๔) (ผู้) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (๕) (ผู้) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา

มาตรา ๘๘ บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๘๕ และมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ใน) มาตรา ๘๘ ทั้งไม่เป็นบุคคลต้องห้ามตามมาตรา ๘๐ ย่อมมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน แต่บทบัญญัติมาตรา ๘๗ (๔) มิให้นำมาใช้บังคับในกรณีที่ยังมิได้มีคำพิพากษาของศาลใดศาลหนึ่งให้จำคุกผู้ต้องคุมขัง

มาตรา ๘๙ ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) สัญชาติไทยตามกฎหมาย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว กิติ บุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติ กิติ ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนอีกด้วย

(๒) อายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(๓) มาตราฐานการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

(๔) คุณสมบัติอื่นหากมีกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

มาตรา ๙๐ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ

(๑) (ผู้) ตีดยาเสพติดให้โทษ

(๒) (คน) ตาบอดทั้งสองข้าง

(๓) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากกิติ

(๔) (ผู้) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมา ยังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(๕) เป็นข้าราชการ (และ) หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีเงินเดือนได้

ตำแหน่งประจำ นอกจากข้าราชการการเมือง

LIRT

(๖) ลักษณะอื่นหากมีกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้

แทน

มาตรา ๕๑ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

มาตรา ๕๒ อายุของสภาผู้แทนมีกำหนดคราวละสี่ปี นับแต่วันเปิดประชุมสภาครั้งแรก

มาตรา ๕๓ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน จะกระทำได้เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนแล้ว พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุระยะเวลารับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งและวันเลือกตั้งด้วย ในกรณีการเลือกตั้งทั่วไปให้กำหนดวันเลือกตั้งวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

มาตรา ๕๔ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะยุบสภาผู้แทนเพื่อพระราชกฤษฎีกาเลือกตั้งสมาชิกใหม่

การยุบสภาผู้แทนให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในเก้าสิบวัน

(การยุบสภาผู้แทนจะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน)

มาตรา ๕๕ สมาชิกภาพ (แห่ง) ของสมาชิกสภาผู้แทนเริ่มแต่วันเปิดประชุมสภาครั้งแรก

มาตรา ๕๖ สมาชิกภาพ (แห่ง) ของสมาชิกสภาผู้แทนสิ้นสุดลงเมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทน หรือมีการยุบสภาผู้แทน

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ((๘๘) ๕๖ (และ) หรือมาตรา ๘๙ (มีลักษณะ

ซึ่งห้ามตามบทบัญญัติไว้ในมาตรา ๘๗ (๑) (๒) (๓) และ (๕) และมาตรา ๘๐ (๑) (๒) และ (๓))

LIRT

(๔ ทวิ) มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๗ (๑)(๒)(๓) หรือ

(๕) หรือมาตรา ๘๐ (๑)(๒) (๓) (๔) หรือ (๖)

(๕) ถูกจำกัดโดยคำพิพากษาโทษจำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีกำหนดโทษชั้นลหุโทษ

มาตรา ๘๗ ถ้าตำแหน่งสมาชิกว่างลงเพราะเหตุอื่นใดนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทน หรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกขึ้นแทนภายใน (กำหนดเวลา) เก้าสิบวัน เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

สมาชิกภาพของสมาชิกผู้เข้ามาแทนนั้นเริ่มแต่วันเข้ารับหน้าที่และอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาที่เหลืออยู่

ส่วนที่ ๔

บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

มาตรา ๘๘ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใดๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย

มาตรา ๘๙ ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของข้าพเจ้าโดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๑๐๐ วุฒิสภาและสภาผู้แทนแต่ละสภามีประธานสภาคนหนึ่งและรองประธานสภาคนหนึ่งหรือสองคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภานั้นๆ ตามมติของสภา

LIRT

มาตรา ๑๐๑ ประธานและรองประธานวุฒิสภาดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันเลือกประธานและรองประธานวุฒิสภาใหม่ ซึ่งจะต้องกระทำเมื่อถึงคราวที่มีการเปลี่ยนสมาชิกคนหนึ่ง

ประธานและรองประธานสภาผู้แทนดำรงตำแหน่งจนสิ้นอายุของสภา หรือมีการยุบสภา

ประธานและรองประธานวุฒิสภาและประธานและรองประธานสภาผู้แทนย่อมพ้นจากตำแหน่งก่อนถึงวาระพ้นจากตำแหน่งตาม (ความในสอง) วรรค (ก่อน) หนึ่ง และวรรคสอง เมื่อ

- (๑) ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก
- (๒) ลาออกจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๐๒ ประธานวุฒิสภาและประธานสภาผู้แทนมีหน้าที่ดำเนินการของสภานั้น ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบ รองประธานมีหน้าที่ทำการแทนประธานเมื่อประธาน (ไม่อยู่หรือ) ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา ๑๐๓ ในเมื่อประธานและรองประธานวุฒิสภาหรือ ประธานและรองประธานสภาผู้แทน ไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกแห่งสภานั้น ๆ เลือกตงกันตนเองเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

มาตรา ๑๐๔ การประชุมวุฒิสภาที่ การประชุมสภาผู้แทนก็ดี ต้องมีสมาชิกประชุมไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๐๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๗๖ มาตรา ๑๒๑ มาตรา ๑๔๕ และ มาตรา ๑๖๕ การลงมติวินิจฉัยข้อปรึกษา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่เรื่องซึ่งมีบัญญัติไว้เป็นพิเศษในรัฐธรรมนูญ

สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ตามคะแนนเสียงด้วยกัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๐๖ ในที่ประชุมวุฒิสภาที่ ที่ประชุมสภาผู้แทนก็ดี ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาที่ สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในทางแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดง

LIRT

ความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไป
เป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้

เอกสิทธิ์นี้ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมโดยคำสั่ง
ของสภา และคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ (สภาเชิญมา) ประชุมอนุญาตให้
แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมด้วย

มาตรา ๑๐๗ สมัยประชุมของวุฒิสภาและสภาผู้แทนย่อมเริ่มต้นและสิ้นสุดลง
พร้อมกัน ตามสมัยประชุมของรัฐสภา

มาตรา ๑๐๘ ในระหว่างที่สภาผู้แทนถูกยุบ จะมีการประชุมวุฒิสภามีได้

มาตรา ๑๐๙ ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสมัยหนึ่ง หรือหลาย
สมัยแล้วแต่สภาผู้แทนจะกำหนด การประชุมครั้งแรกต้องให้สมาชิกได้มาประชุมภายใน
สามสิบวันนับแต่วันเลือกตั้ง

วันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปี ให้สภาผู้แทนเป็นผู้กำหนด

มาตรา ๑๑๐ สมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง ๆ ให้มีกำหนดเวลาเก้าสิบวัน แต่
พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้ขยายเวลาออกไปก็ได้

ในระหว่างเวลาดังกล่าวในวาระ(ก่อน)หนึ่งจะโปรดเกล้าฯ ให้ปิดประชุม
ก็ได้

มาตรา ๑๑๑ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมรัฐสภา ทรงเปิดและปิด
ประชุม

พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำพิธี เปิด ประชุมด้วย พระองค์
เอง หรือจะโปรดเกล้าฯ ให้รัชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วหรือผู้ใดคนหนึ่งเป็นผู้แทน
พระองค์มาทำพิธี(แทนพระองค์)ก็ได้

มาตรา ๑๑๒ เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์
ทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้

มาตรา ๑๑๓ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนทั้งสองสภาารวมกัน หรือ
สมาชิกของแต่ละสภา ไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสอง

LIRT

สภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อ(ทรง)มีพระบรมราช-
 โองการประกาศ เรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้
 คำร้องขอตั้งกล่าวในวาระ(ก่อน)หนึ่ง ถ้าเป็นสมาชิกทั้งสองสภา ให้ยื่น
 ต่อประธานรัฐสภา ถ้าเป็นของสมาชิกสภาใด ให้ยื่นต่อประธานสภานั้น
 ให้ประธานสภาผู้ได้รับคำร้องขอนำความกราบบังคมทูลและรับสนอง พระบรม
 ราชโองการ

มาตรา ๑๑๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๑๓ การเรียกประชุม การขยายเวลา
 ประชุมและการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๑๕ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือคุมขังหรือหมายเรียก
 ตัวสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทน ไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้น
 เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก
 หรือในกรณีที่จับในขณะที่กระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนในขณะที่กระทำความผิด
 หารายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยด่วน และประธานแห่งสภา
 ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจส่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการคุมขังได้

มาตรา ๑๑๖ ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนในคดี
 อาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัย
 ประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก แต่กระนั้นการ
 พิจารณาคดีก็ไม่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะเข้ามาประชุมสภา
 การพิจารณาที่ศาลได้กระทำไปก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภา
 หนึ่ง ย่อมเป็นอันใช้ได้

มาตรา ๑๑๗ ถ้าสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนถูกคุมขัง ในระหว่าง
 สอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุมเมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวน หรือ
 ศาลแล้วแต่กรณีต้องส่งปล่อยทันที ถ้าหากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ

คำสั่งปล่อยตาม(ความใน)วาระ(ก่อน)หนึ่ง ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันส่ง ปล่อยจน
 วันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

มาตรา ๑๑๘ ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้แก่โดยคณะรัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทน แต่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หมายความว่าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อความต่อไปนี้ทั้งหมด หรือแต่ข้อใดข้อหนึ่ง กล่าวคือ การตั้งขึ้นหรือยกเลิก หรือลดหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือผ่อนหรือวางระเบียบการบังคับอื่นเกี่ยวกับภาษี หรืออากร การจัดสรรหรือรับหรือรักษาหรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการกู้เงิน หรือการค้าประกัน หรือการใช้เงินกู้ หรือร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเงินตรา

ในกรณีเป็นที่สงสัยว่า ร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินหรือไม่ ให้เป็นอำนาจของประธานแห่งสภา(ผู้แทน)ที่(จะวินิจฉัยว่า) ได้รับร่างพระราชบัญญัติ(ใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินหรือไม่) นั้นจากคณะรัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทน แล้วแต่กรณี เป็นผู้วินิจฉัย

มาตรา ๑๑๘ ทวิ ร่างพระราชบัญญัติของคณะรัฐมนตรีและร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทน ให้เสนอต่อสภาผู้แทน ร่างพระราชบัญญัติของสมาชิกวุฒิสภา ให้เสนอต่อวุฒิสภา

มาตรา ๑๑๙ เมื่อสภาผู้แทนหรือวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ(ให้เสนอต่อสภาผู้แทน เมื่อสภาผู้แทนได้พิจารณา)ที่เสนอตามมาตรา ๑๑๘ ทวิ และลงมติให้ได้ใช้แล้ว ให้(นำเสนอ)สภาผู้แทนหรือวุฒิสภาเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภา หรือสภาผู้แทนแล้วแต่กรณี (และ) วุฒิสภาหรือสภาผู้แทน (จะ) ต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่อีกสภาหนึ่งเสนอมานั้น ให้เสร็จภายใน (กำหนด) หกสิบวัน แต่ถ้าวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน (วุฒิสภาจะ) ต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน(กำหนด)สามสิบวัน ทั้งนี้เว้นแต่สภาผู้แทนหรือวุฒิสภาที่เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นจะได้ลงมติให้ขยายเวลาออกไปเป็นพิเศษ

กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม และให้เริ่มนับแต่วันร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนแล้วแต่กรณี

(กำหนดวันดังกล่าวในวรรคก่อนให้หมายถึงวันในสมัยประชุม และให้เริ่มนับแต่วันร่างพระราชบัญญัตินั้นได้มาถึงวุฒิสภา)

ถ้าวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติให้เสร็จภายในกำหนดเวลาที่กล่าวในวรรค(แรก)หนึ่ง ก็ให้ถือว่าวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินั้น

ในการที่สภาผู้แทนเสนอร่างพระราชบัญญัติไปยังวุฒิสภา หรือวุฒิสภาเสนอร่างพระราชบัญญัติไปยังสภาผู้แทนตามวรรคหนึ่ง ให้ประธานแห่งสภาที่เสนอร่างพระราชบัญญัติไปยังอีกสภาหนึ่งนั้น แจ้งไปตามความเห็นของประธานแห่งสภานั้น ว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่เสนอไปนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับทางการเงินหรือไม่ คำแจ้งของประธานแห่งสภาให้ถือเป็นเด็ดขาด

ในกรณีที่ประธานแห่งสภามีได้แจ้งไปว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับทางการเงินหรือไม่ ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมิใช่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับทางการเงิน

มาตรา ๑๒๐ เมื่อวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว

(๑) ถ้า(หากวุฒิสภา)เห็นชอบด้วย(โดยไม่แก้ไขเพิ่มเติม)กับสภาผู้แทนหรือวุฒิสภาที่เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นมา ก็ให้ดำเนินการต่อไปตาม(ความใน)

มาตรา ๗๕

(๒) ถ้า(หากวุฒิสภา)ไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนหรือวุฒิสภาที่เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นมา ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติที่สภาผู้แทนเสนอมา ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราช-

บัญญัติฉบับ(กลับ)คืน(มา)ไปยังสภาผู้แทน ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติที่วุฒิสภาเสนอมาก็ให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นตกไป

(๓) ถ้า(หากวุฒิสภา)แก้ไขเพิ่มเติม ก็ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติตามที่(วุฒิสภา)แก้ไขเพิ่มเติมนั้น(กลับคืนมา)ไปยังสภาผู้แทนหรือวุฒิสภาที่เสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นมาแล้วแต่กรณี ในกรณีเช่นว่านี้ ให้สภาทั้งสองต่างตงบุคคลที่เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนที่เสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นกำหนด ประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้น แล้วให้คณะกรรมการร่วมกันนั้นรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติ(ตาม)ที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วนั้น ก็ให้ดำเนินการต่อไปตาม(ความใน)มาตรา ๗๕ ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติของสภาผู้แทนก็ให้ยับยั้งพระราชบัญญัติฉบับนั้นไว้ก่อน ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภา ก็ให้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นตกไป

คณะกรรมการร่วมกันย่อมมีอำนาจเรียกบุคคลใดๆ มาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ และเอกสารที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๖ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำความผิดที่ตามมาตรา

การประชุมคณะกรรมการร่วมกัน ต้องมีกรรมการประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม และให้นำข้อบังคับการประชุมปรึกษาของวุฒิสภาในส่วนที่เกี่ยวกับกรรมการมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๒๑ ร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้โดยบทบัญญัติมาตรา ๑๒๐ นั้น เมื่อเวลาหนึ่งปีได้ล่วงพ้นไป นับแต่วันที่วุฒิสภาร่างส่งพระราชบัญญัติกลับคืนมายังสภาผู้แทน สภาผู้แทนอาจยกร่างพระราชบัญญัติฉบับนั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ถ้า(หาก)สภาผู้แทนลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วม

กันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาแล้ว ก็ให้ถือ
ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการ
ต่อไปตาม(ความใน)มาตรา ๗๕

ถ้าร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยั้งไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน
สภาผู้แทนราษฎรร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที ในกรณีเช่นว่า
นี้(หาก)สภาผู้แทนลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วย
คะแนนเสียงมากกว่ากึ่งจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาแล้ว ก็ให้ถือว่าร่างพระราช-
บัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตาม
(ความใน)มาตรา ๗๕

มาตรา ๑๒๒ ในกรณีที่สภาผู้แทนสิ้นอายุหรือมีการยุบสภาผู้แทน บรรดา
ร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรง
เห็นชอบด้วย หรือมิได้พระราชทานคืนมาภายในเก้าสิบวัน ให้เป็นอันตกไป

มาตรา ๑๒๓ งบประมาณแผ่นดินประจำปีให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ ถ้า
พระราชบัญญัติออกไม่ทันปีใหม่ ให้ใช้พระราชบัญญัติงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลาง

มาตรา ๑๒๔ การจ่ายเงินแผ่นดิน จะกระทำได้อีกเฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ใน
หมายว่าด้วยงบประมาณ เว้นแต่ในกรณีจำเป็นรีบด่วนจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่
ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีเช่นว่านี้ ต้องขอ
มติจากรัฐสภาในโอกาสแรกที่พึงกระทำได้

ก่อนมัติของรัฐสภาให้ทำเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะเรื่อง หรือรวมลงไว้ใน
พระราชบัญญัติโอนเงินในงบประมาณ หรือพระราชบัญญัติงบประมาณเพิ่มเติม หรือ
พระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีถัดไป

มาตรา ๑๒๕ วุฒิสภาและสภาผู้แทนมีอำนาจควบคุมราชการแผ่นดินโดยบท-
บัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๒๖ ในที่ประชุมวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนสมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้
รัฐมนตรีใน(ข้อความ)เรื่องใดอันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมี

สิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อเห็นว่า (ข้อความ) เรื่องนั้น ยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับ
ความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

มาตรา ๑๒๗ สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนไม่ต่ำกว่าหนึ่งในห้าของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไป
ในที่ประชุมวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนแล้วแต่กรณี เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง
หรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

ญัตติดังกล่าวในวรรค(ก่อน)หนึ่ง(ถ้า)เป็นของสมาชิกสภาใดให้ยื่นต่อประธาน
สภานั้น และให้ประธานสภา(ที่)ผู้ได้รับญัตติแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อกำหนด
เวลาสำหรับการเปิดอภิปรายทั่วไปซึ่งต้องไม่ช้ากว่าสามสิบวัน นับแต่วันที่ นายกรัฐ-
มนตรีได้รับแจ้ง แต่คณะรัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะขอให้ระงับการเปิดอภิปรายทั่วไป
นั้นเสียได้ เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัย
หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ในการเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา^{๑๒๗} สภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้

มาตรา ๑๒๘ สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทน ทั้งสองสภา^{๑๒๗}ร่วมกันหรือ
สมาชิกของแต่ละสภาไม่ต่ำกว่าหนึ่งใน(สาม)ห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด(แห่ง)ของ
ทั้งสองสภา(นั้น) มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ
รัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือทั้งคณะ

ญัตติดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นของสมาชิกของทั้งสองสภา ให้ยื่นต่อประ-
ธานรัฐสภา ถ้าเป็นของสมาชิกสภาใด ให้ยื่นต่อประธานสภานั้น

การเปิดอภิปราย ทั่วไป ตามญัตติ ดังกล่าวใน วรรค หนึ่ง ให้กระทำใน ที่ ประชุม
(ร่วมกันของ)รัฐสภา

เมื่อการเปิดอภิปรายทั่วไปสิ้นสุดลง โดยมีใช้ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระเปิด
อภิปรายนั้นไป ให้ที่ประชุม(ร่วมกันของ)รัฐสภาลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ แต่
การลงมติในกรณีเช่นว่านี้ มิให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด

LIART

มาตรา ๑๒๗ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับราชการแผ่นดินที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควร จะฟังความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุม(ร่วมกันของ)รัฐสภาก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้

มาตรา ๑๓๐ การประชุมวุฒิสภาและสภาผู้แทน ย่อมเป็นการเปิดเผยตาม ลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของแต่ละสภา แต่ถ้าหากคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิก ของแต่ละสภาไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าคนร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ

มาตรา ๑๓๑ วุฒิสภาและสภาผู้แทนมีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาทั้ง เป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคล(ที่)ผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็น สมาชิกทั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ เพื่อกระทำการกิจหรือพิจารณาสอบสวนเรื่อง ใด ๆ อันอยู่ในวงงานของสภาแล้วรายงานต่อสภา คณะกรรมการที่กล่าวมานี้ย่อมมี อำนาจเรียกบุคคลใด ๆ มาแสดงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในการที่กระทำหรือ เรื่องที่พิจารณาอยู่นั้นได้

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๖ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ ตามมาตรานี้ด้วย

มาตรา ๑๓๒ การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการประชุมไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๓๓ วุฒิสภาและสภาผู้แทนมีอำนาจตั้งข้อบังคับการประชุมปรึกษา ของแต่ละสภา เกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติ การเสนอญัตติ การประชุม การปรึกษาและกิจการอื่นเพื่อกำเนนการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

ส่วนที่ ๕

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

มาตรา ๑๓๔ ในกรณีต่อไปนี้ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

(๑) การให้ความเห็นชอบในการตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตาม (ความ

มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙

LIRT

(๒) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาตาม(ความใน)มาตรา ๒๑

(๓) การให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติตาม(ความใน)มาตรา ๒๓

(๔) การพิจาราร่างพระราชบัญญัติใหม่ตาม(ความใน)มาตรา ๗๖

(๕) การเปิดประชุมรัฐสภาตาม(ความใน)มาตรา ๑๑๑

(๖) การเปิดอภิปรายทั่วไปตาม(ความใน)มาตรา ๑๒๘ และมาตรา ๑๒๙

(๗) การแถลงนโยบายตาม(ความใน)มาตรา ๑๔๑

(๘) การให้ความยินยอมในการประกาศสงครามตาม(ความใน)มาตรา ๑๔๕

(๙) การให้ความเห็นชอบแก่หนังสือสัญญาตาม(ความใน)มาตรา ๑๕๐

(๑๐) การแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญตาม(ความใน)มาตรา ๑๖๔

(๑๑) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตาม(ความใน)มาตรา ๑๖๙

(๑๒) การตีความรัฐธรรมนูญตาม(ความใน)มาตรา ๑๗๓

มาตรา ๑๓๕ ในการประชุม(ร่วมกันของ)รัฐสภา ให้ใช้ข้อบังคับการประชุม
ปรึกษาของวุฒิสภาโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓๖ ในการประชุม(ร่วมกันของ)รัฐสภาให้นำบทใช้แก่สภาทั้งสอง
มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๑

อำนาจบริหาร

มาตรา ๑๓๗ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐ-
มนตรีอีกไม่น้อยกว่าสิบห้าคน และไม่มากกว่า(ยี่สิบห้า)สามสิบคน ประกอบเป็น
คณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง นายกรัฐมนตรี

LIRT

มาตรา ๑๓๘ ก่อนเข้ารับหน้าที่ รัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณ (คนเฉพาะพระพักตร์) ต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๑๓๙ ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีอื่นจะเป็นสมาชิก (รัฐสภา) วุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนในขณะเดียวกันมิได้

มาตรา ๑๔๐ รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิเข้าประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมของวุฒิสภาหรือสภาผู้แทน หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา (ได้) แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๖ ให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๑ คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน ต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภา (เพื่อทราบ) โดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ

มาตรา ๑๔๒ ในการบริหารราชการแผ่นดิน นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ว่าการกระทรวง ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภาในหน้าที่ของตน และรัฐมนตรีทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๔๓ รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) รัฐสภา (มี) ลงมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๒๘
- (๒) สภาผู้แทนสิ้นอายุหรือมีการยุบสภาผู้แทน
- (๓) คณะรัฐมนตรีลาออก
- (๔) ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๔๔

คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งต้องอยู่ในตำแหน่ง เพื่อทำหน้าที่งานไปจนกว่าถึงคณะรัฐมนตรีชุดใหม่

LIRT

มาตรา ๑๔๔ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ตาม มาตรา ๘๘ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๘ (๑) (๒) (๓) (และ) หรือ (๔) (และ) หรือมาตรา ๘๐ (๑) (๒) (และ) หรือ (๓)

(๔) รัฐสภาลงมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๒๘

(๕) มีพระบรมราชโองการตามมาตรา ๑๕๕

มาตรา ๑๔๕ พระมหากษัตริย์ ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ ในการให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีตามที่นายกรัฐมนตรีกวดยกคำแนะนำได้

มาตรา ๑๔๖ ในเหตุฉุกเฉิน ที่มีความจำเป็น รียบด่วน ในอันจะรักษาความปลอดภัย สาธารณะ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ และไม่สามารถจะเรียกประชุมรัฐสภา(ให้)ได้ทันเวลาที่(มีได้)ก็ได้ เมื่อกรณีเช่นว่านั้นเกิดขึ้นในระหว่างสภาผู้แทนถูกยุบก็ได้ พระมหากษัตริย์ จะทรงตราพระราชกำหนดให้ ใช้บังคับ ดังเช่น พระราชบัญญัติก็ได้

ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้เสนอพระราชกำหนดนั้นต่อรัฐสภาโดยไม่ชักช้า ถ้ารัฐสภาอนุมัติแล้ว ให้พระราชกำหนดนั้น (ที่ให้)มีผลเป็นพระราชบัญญัติต่อไป ถ้ารัฐสภาไม่อนุมัติ ให้พระราชกำหนดนั้น(ที่เป็นอัน)ตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระทั่งกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

คำอนุมัติหรือไม่อนุมัติให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑๔๗ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็น ต้องมีกฎหมายเกี่ยวด้วยการภาษีอากรหรือเงินตรา ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตาม(ความใน)วรรค(ก่อน)หนึ่ง จะต้องนำเสนอ
ต่อรัฐสภาภายในสองวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำ
บทบัญญัติ มาตรา ๑๔๖ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๘ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการ ประกาศใช้กฎ
อัยการศึกตามลักษณะและวิธีการตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศ ใช้กฎอัยการศึก เฉพาะแห่งเป็นการ รีบด่วน
เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมกระทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

มาตรา ๑๔๙ พระมหากษัตริย์ ทรงไว้ ซึ่ง พระ ราช อำนาจ ใน การ ประ กาศ
สงครามเมื่อได้รับความยินยอมของรัฐสภาแล้ว

มติให้ความยินยอมของรัฐสภา ต้องมีเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

มาตรา ๑๕๐ พระมหากษัตริย์ ทรงไว้ ซึ่งพระราช อำนาจ ในการ ทำ หนังสือ
สัญญาสันติภาพสงบศึก และทำหนังสือสัญญาอันกับนานาประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือจะต้องออกพระราช-
บัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

มาตรา ๑๕๑ พระมหากษัตริย์ ทรงไว้ซึ่ง พระราช อำนาจในการ พระราชทาน
ภัยโทษ

มาตรา ๑๕๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่ง พระราชอำนาจในการถอดถอนฐา-
มนตรีศักดิ์และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

มาตรา ๑๕๓ พระมหากษัตริย์ ทรงไว้ซึ่ง พระราช อำนาจใน การตรา พระราช
บัญชาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

มาตรา ๑๕๔ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และถอดถอนข้าราชการฝ่ายทหาร
และฝ่ายพลเรือนตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดี และเทียบเท่า

มาตรา ๑๕๕ การกำหนดคุณสมบัติ การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน
และการลงโทษข้าราชการ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑๕๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๑๓ (และ) มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๑๗๐ วรรคสอง บทกฎหมาย พระราชหัตถ์เลขา และพระบรมราชโองการใดๆ อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

หมวด ๘

อำนาจตุลาการ

มาตรา ๑๕๗ การพิจารณาพิพากษา อรรถคดี เป็นอำนาจของศาล โดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

มาตรา ๑๕๘ บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑๕๙ การตั้งศาลชั้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่ง หรือที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่ง โดยเฉพาะแทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้

มาตรา ๑๖๐ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาล หรือวิธีพิจารณา เพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่ง โดยเฉพาะจะกระทำมิได้

มาตรา ๑๖๑ ผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณาพิพากษา อรรถคดี ให้เป็นไปตามกฎหมาย

มาตรา ๑๖๒ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ย้ายและถอดถอนผู้พิพากษา

มาตรา ๑๖๓ การแต่งตั้ง การย้ายและการถอดถอนผู้พิพากษาจะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

การเลื่อนตำแหน่งและการเลื่อนเงินเดือนผู้พิพากษาจะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

LIRT

หมวด ๕

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๖๔ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานวุฒิสภา ประธานสภาผู้แทน ประธานศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ อธิบดีกรมอัยการ และบุคคลอื่นอีกสี่คนซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในทางกฎหมาย

ประธานวุฒิสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๖๕ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญในวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการ

การ

มาตรา ๑๖๖ ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งทั่วไป ให้รัฐสภาแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญจากผู้ทรงคุณวุฒิใหม่ภายในสามสิบวันนับตั้งแต่วันเปิดสมัยประชุมรัฐสภาครั้งแรก

กำหนดวันดังกล่าวในวรรค(ก่อน)หนึ่งให้หมายถึงวันในสมัยประชุมในการแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญตาม(ความใน)วรรค(แรก)หนึ่ง รัฐสภาจะแต่งตั้งผู้พ้นจากตำแหน่งให้เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญใหม่อีกได้

มาตรา ๑๖๗ ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) เปิดสมัยประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนตามมาตรา ๘๘ โดยมีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๗ (๑) (๒) (๓) (และ) หรือ (๔) (และ) หรือมาตรา ๘๐ (๑) (๒) (และ) หรือ (๓)

มาตรา ๑๖๘ ถ้าตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งว่างลงเพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามมาตรา ๑๖๗ (๑) ให้รัฐสภาแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญเข้ามาแทนภายใน(กำหนดเวลา)สามสิบวัน

LIART

กำหนดวันดังกล่าวในวรรค(ก่อน)หนึ่งให้หมายถึงในสมัยประชุม

หมวด ๑๐

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๖๙ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ(จะแก้ไขเพิ่มเติม) จะกระทำ
ได้ก็แต่โดย(เงื่อนไข)หลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

(๑) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจากสมาชิกวุฒิสภา
และสมาชิกสภาผู้แทนทั้งสองสภา^๕ร่วมกันหรือจากสมาชิกของแต่ละสภาไม่ต่ำกว่าหนึ่งใน
ห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(๒) ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติม(รัฐธรรมนูญ)ต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไข
เพิ่มเติม และให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามวาระ

(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งชั้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อและ
ต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมา-
ชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(๔) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตราให้ถือ
เอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(๕) เมื่อการพิจารณาในวาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนด
นี้แล้วให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามชั้นสุดท้ายให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้อง
มีเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญ ไม่ต่ำกว่าสองในสามของ
จำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(๗) เมื่อการ(ออกเสียง)ลงมติได้เป็นไปตามที่กล่าวข้างบนนี้แล้ว ให้นำร่าง
รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ขนทูลเกล้าฯ ถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๗๕
และมาตรา ๗๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗๐ ถ้าพระมหากษัตริย์ทรงพระราชดำริเห็นว่า ร่างรัฐธรรมนูญที่
นำขนทูลเกล้าฯ ถวาย ตามมาตรา ๑๖๙ กระทบตั้งประโยชน์สำคัญของ

LIRT

ประเทศหรือประชาชน และทรงพระราชดำริเห็นสมควรให้ประชาชน ได้วินิจฉัย
พระมหากษัตริย์ยอมทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะให้ประชาชนทั่วประเทศ ออกเสียง
เป็นประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญนั้น

ในการให้ประชาชนออกเสียงเป็น ประชามติ (พระมหากษัตริย์) จะได้ (ทรงตรา
พระราชกฤษฎีกา) มีประกาศพระบรมราชโองการภายใน (กำหนดเวลา) เก้าสิบวัน นับ
แต่วันที่นำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย (ในพระราชกฤษฎีกานั้นต้องกำหนด
วันให้ประชาชนออกเสียงภายในเก้าสิบวัน ซึ่งต้องเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร)
และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

เมื่อมีประกาศพระบรมราชโองการตามวรรคสอง ให้ตราพระราชกฤษฎีกา
กำหนดวันให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศพระ-
บรมราชโองการ และวันออกเสียงประชามติต้องเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร
ในเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจตามมาตรานี้ มิให้นำบทบัญญัติ

มาตรา ๑๖๙ (๗) มาใช้บังคับ

มาตรา ๑๗๐ ทวิ บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนย่อมมีสิทธิออกเสียง

ประชามติ

หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการน
มาตรา ๑๗๑ ในการให้ประชาชนออกเสียงตามมาตรา ๑๗๐ (ถ้ามี) ให้ถือ

เสียงข้างมากเป็นประมาณ ถ้ามีประชามติเห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ พระมหา-
กษัตริย์จะได้ทรงลงพระปรมาภิไธยภายในสามสิบวันนับแต่วัน ประกาศผล ประชามติ
และเมื่อได้ประกาศรัฐธรรมนูญนั้นในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ ถ้ามี
ประชามติไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นตกไป

(ถ้าไม่มีเสียงข้างมากเป็นประชามติเห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ ก็ให้ร่างรัฐ-
ธรรมนูญนั้นตกไป

มาตรา ๑๗๒ บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนย่อมมีสิทธิออกเสียง

ประชามติ

หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยก
น)

หมวด ๑๑

บทสุดท้าย

มาตรา ๑๗๓ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๕ ถ้ามีปัญหาการตีความรัฐธรรมนูญ
อันอยู่ในวงงานของวุฒิสภา สมาชิกแทนหรือที่ประชุม(ร่วมกันของ)รัฐสภา ให้เป
อำนาจของรัฐสภาที่จะตีความ และให้ถือว่าการตีความของรัฐสภาเป็นเด็ดขาด

ในการตีความรัฐธรรมนูญตาม(ความใน)วรรค(ก่อน)หนึ่ง ต้องมีสมาชิกประ
ไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๗๔ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ
นี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๑๗๕ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด
ศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น(แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ)ต้องด้วยบทบัญญัติ

มาตรา ๑๗๕ ก็ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว แล้วส่งความเห็น
ว่านี้ตามทางการเพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ถือเป็นเด็ดขาดและให้ใช้ได้
ทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระทั่งคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๗๖ ในยามที่มีสถานะสงครามหรือในภาวะคับขันถึงขนาดอันอาจ
ภัยต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร และการใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภาตามปร
อาจขัดข้องหรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ รัฐสภา(อาจ)จะมีมติให้พระมหากษัตริ
ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางคณะรัฐมนตรี โดยประกาศพระบรมราชโองการให้
บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ มติดังกล่าวของรัฐสภาจะมีผลเลิกเสียเมื่อใดก็ได้

หากสถานะสงครามหรือภาวะคับขันดังกล่าวในวรรค(แรก)หนึ่งเกิดขึ้นหรือมี
ในระหว่างสภาผู้แทนถูกยุบก็ตี หรือไม่สามารถจะเรียกประชุมรัฐสภาได้ทันทั่วทั้ง

พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางคณะรัฐมนตรีได้ โดยประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้บังคับถึงเช่นพระราชบัญญัติ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๗๗ ภายใน (ระยะเวลาไม่เกิน) สิบห้าวันนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้ พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนหนึ่งร้อยยี่สิบคน เมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนแล้ว ให้เพิ่มหรือลดจำนวนสมาชิกวุฒิสภาให้มีจำนวนเท่าที่กำหนดในมาตรา ๗๙

การเพิ่มหรือลดจำนวนสมาชิกวุฒิสภากตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำให้เสร็จก่อนวันเปิดประชุมรัฐสภาครั้งแรก ในกรณีเพิ่ม พระมหากษัตริย์จะได้ทรงแต่งตั้งเพิ่ม ในกรณีลดให้สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากสมาชิกภาพเท่าจำนวนที่ลดโดยวิธีจับสลาก

(ในวาระเริ่มแรกก่อนเปิดประชุมรัฐสภาครั้งแรกให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา)

มาตรา ๑๗๗ ทวิ ในวาระเริ่มแรกก่อนเปิดประชุมรัฐสภาครั้งแรกภายหลังการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนตามมาตรา ๑๗๘ ให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา

มาตรา ๑๗๗ ทริ การเรียกประชุมวุฒิสภากำหนดที่รัฐสภาตามมาตรา ๑๗๗ ทวิ ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาเรียกประชุมรัฐสภาภายในสิบห้าวันนับแต่วันแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๑๗๘ ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน(ให้ครบถ้วน)ตามเกณฑ์บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๔ ให้เสร็จสิ้นภายใน (กำหนดหนึ่ง)สองร้อย (แปดสิบ) สิบห้าวันนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๗๙ ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ หรือคณะรัฐมนตรี(ชุด)ใหม่หากจะมีขึ้นภายหลัง เป็น(รัฐบาล) คณะรัฐมนตรีบริหารราชการแผ่นดิน (ต่อไปจนกว่าจะมีสมาชิกสภาผู้แทนเข้ารับหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีชุดใหม่แล้ว)ตามรัฐธรรมนูญ

LIRT

เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนเขารบหน้าทีแล้ว ให้คณะรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งพ้นจาก

ตำแหน่ง และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๓ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๐ ใน (วาระเริ่มแรก) ระหว่างวุฒิสภากำหนดที่รัฐสภาตามมาตรา

๑๗๗ ทวิ ให้ (รัฐสภาแต่งตั้ง) คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (ตามความในมาตรา ๑๖๔

ให้เสร็จสิ้น) ประกอบด้วยประธานวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา อธิบดีผู้พิพากษาศาล

อุทธรณ์ อธิบดีกรมoyerการ และบุคคลอื่นอีกสามคนซึ่งวุฒิสภากำหนดที่รัฐสภาตามมาตรา

๑๗๗ ทวิ แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในทางกฎหมาย ภายใน (กำหนด) สามสิบวันนับแต่

วันเปิดประชุม (ครั้งแรกหลังจากวันใช้รัฐธรรมนูญ) รัฐสภาตามมาตรา ๑๗๗ ทวิ

(กำหนดวันดังกล่าวในวรรคก่อน ให้หมายถึงวันในสมัยประชุม)

มาตรา ๑๕๐ ทวิ บรรดาคำสั่งซึ่งนายกรัฐมนตรีได้สั่งการโดยอ้างมาตรา ๑๗

แห่งรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ให้คงมีผลใช้บังคับต่อไป

ขอเชิญคณะกรรมการเข้าประจำที่
(คณะกรรมการเข้าประจำที่)

พลโท วิชาญ พงศ์อนันต์ : ถ้า
หากว่าท่านประธานสภาไม่ขัดข้อง กระทบ
ใครอยากจะได้โอกาสเรียนเสนอหรือหารือ
ต่อท่านประธานสภาหรือคณะกรรมการ
ก็มีเรื่อง เกี่ยวกับ เรื่อง ระเบียบในการ
ประชุมของร่างรัฐธรรมนูญ เฉพาะใน
วันนั้น เป็นเรื่องซึ่งจะมีการพิจารณา
ซึ่งในการพิจารณาหน้าตาม ระเบียบข้อ
บังคับแล้ว เราจะพิจารณาเฉพาะประเด็นที่

เกี่ยวกับมีการแปรญัตติเท่านั้น หรือผู้
แปรญัตติไว้เท่านั้น แต่ถ้าหากว่ามีบาง
เรื่องที่เราเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่เรียบร้อยหรือ
ว่ามีการผิดพลาด แล้วก็ไม่สามารถจะกระ
ทำได้เป็นเรื่องสำคัญซึ่งกระทบคิดว่ากัน
เสียหาย ถ้าหากว่าสภาไม่ให้โอกาสที่จะ
ให้มีการแก้ไขหรือมีการ ทำ ความตกลง
อะไรกันบ้างตามสมควร โดยเฉพาะอย่าง
ยิ่งในเรื่องคำปรารภนี้ กระทบที่อ่านแล้ว
กระทบคิดว่า มีข้อ ขก พรอง เป็นอย่าง มาก
ถ้าหากคณะกรรมการจะนำไปแก้ไขเสีย

แล้วก็นำมาเสนอต่อสภาในคราวต่อไปก็
น่าจะทำได้ แต่การพิจารณาในวันนั้น
อาจจะพิจารณาหัวข้ออื่น ๆ ต่อไปก่อนก็
ได้เป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะคำปรารภ
นั้น มีข้อความมี wording ไม่เป็นภาษา
ไทย เสร็จแล้วก็ข้อความต่าง ๆ ซึ่งถ้า
ปล่อยไว้ กระผมคิดว่าจะเป็นที่น่าละอาย
เพราะ จะต้องเป็น รัฐธรรมนูญ ที่ถาวร
จะต้องจารึกไว้ชั่วลูกชั่วหลาน ไม่อยาก
ให้มีข้อผิดพลาดจนให้เสีย ถ้าหาก
คณะกรรมการจะใจกว้าง เป็นเพียงแต่
ขอรับเฉพาะคำปรารภไปแก้ไข กระผม
คิดว่าจะกระทำได้ อาจจะไม่ผิดระเบียบ
ข้อบังคับ เพราะฉะนั้นกระผมจะขอหารือ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ :

ในเรื่องนี้ คณะที่องค์การนั้น ไปตาม
ข้อบังคับข้อ ๑๐๕ ก่อน ส่วนการที่จะ
แก้ไขเพิ่มเติมข้อความบ้าง อันนี้คงเอา
ไว้ใน การพิจารณาสรุปในตอนหลัง
ก่อนนั้นต้องพิจารณา ไปตามข้อบังคับ
ข้อ ๑๐๕

คณะกรรมการมีข้อความอะไร

และแสดงเพิ่มเติมบ้างหรือไม่

**นายสมภพ โทตระกิตย์ (กรร-
มาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ) :**

คณะกรรมการขอกราบเรียนว่า ในร่าง

รัฐธรรมนูญนั้นยังมีข้อความคลาดเคลื่อน
และคำผิดบางประการดังปรากฏตามใบแก้
คำผิดที่เจ้าหน้าที่ได้แจกต่อท่านสมาชิก
แล้ว ขอท่านสมาชิกได้โปรดแก้ร่างนั้น
ให้ตรงกับใบแก้คำผิด

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ :

ขอให้เลขาธิการอ่าน

นายประเสริฐ ปัทมสุคนธ์
(ผู้ทำหน้าที่เลขาธิการสภาร่างรัฐ-
ธรรมนูญ) : ร่างรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย ชื่อร่างรัฐธรรมนูญ
ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ มีการแก้ไข
หมวด ๑ บททั่วไป ไม่มีกรแก้ไข มาตรา
๑ มาตรา ๒ และมาตรา ๓ ไม่มีการ
แก้ไข หมวด ๒ พระมหากษัตริย์ ไม่มี
การแก้ไข มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๖
มาตรา ๗ มาตรา ๘ และมาตรา ๙ ไม่มี
การแก้ไข มาตรา ๑๐ มีการแก้ไข มาตรา
๑๑ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑๒ มาตรา
๑๓ และมาตรา ๑๔ ไม่มีการแก้ไข
มาตรา ๑๕ มีการแก้ไข มาตรา ๑๖
มาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘ ไม่มีการ
แก้ไข มาตรา ๑๙ มีการแก้ไข มาตรา
๒๐ มีการแก้ไข มาตรา ๒๑ มีการแก้ไข

พระธรรมนูญการปกครอง :

กระผม
ยกมือในกรณีเมื่อเวลาเสนอมาตรา ๒๐
คือสงสัยเมื่อ คณะกรรมการตัดจรรก

สุดท้ายออก และเพิ่มข้อความในตอนท้าย
ของวรรคก่อนนั้น รู้สึกว่าทั้งสองอย่างนี้
ไม่เหมือนกันทีเดียว เพราะว่าในวรรค
สุดท้ายนั้นพูดถึงในเหตุหนึ่งเหตุใดก็ตาม
ให้องคมนตรีเลือกประธานองคมนตรีขึ้น
แทน แต่ที่เติมไปนั้นเฉพาะในกรณีที่
ประธานองคมนตรีไปเป็นผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ เพราะฉะนั้นรู้สึกว่าย่างขาด
ไปหน่อย ไม่ทราบว่าท่านกรรมาธิการมี
เหตุผลอย่างไร จึงตัดวรรคสุดท้ายของ
มาตรา ๒๐ ออก

นายสมณ โหตระกิตย์ (กรร-
มาธิการพิจารณาร่าง รัฐธรรมนูญ) :
คณะกรรมาธิการขอเรียนชี้แจงว่า ได้ตัด
ความในวรรคก่อนหน้าทิ้งไปบัญญัติ
ไว้ในวรรค ๓ ดังปรากฏข้อความที่ขีดเส้นใต้
ไว้แล้ว ซึ่งมีข้อความท่านเองเขียนกัน

พระธรรมนูญชั่วคราว : กระผม
เห็นแล้วว่าที่กรรมาธิการบัญญัติ ไว้ ใน
ตอนท้ายของวรรค ๓ แต่ว่ากระผมรู้สึกว่
ที่บัญญัติเพิ่มเติมกับที่คัดออกนั้นไม่เหมือน
กันขาดไป

หลวงประกอบนิติสาร (กรรมา-
ธิการพิจารณาร่าง รัฐธรรมนูญ) : ถ้า
ถกกันของทางสมาชิกก็รู้สึกว่าเป็นข้อหมา
กีด ทำให้กรรมาธิการต้องหนีไปก็ดีกว่า

นาน แต่ความจริงก็ได้ใคร่ครวญ
ตำแหน่ง ประธานองคมนตรี
ตำแหน่งสำคัญยิ่ง มีหน้าที่ปฏิบัติ
การ เช่นรับสนองพระบรมราชโ
บายกรณี เพราะฉะนั้นโดยเจตนา
ประธานองคมนตรีนี้ เป็นผู้ที่
กษัตริย์ทรงแต่งตั้งขึ้นตามบทบัญญัติ
ธรรมนูญ ถ้าจะให้คณะองคมนตรี
เลือกผู้ขึ้นมาแทนในขณะที่ประธาน
มนตรีปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้ แม้เพียง
แล้ว อาจจะเป็นการไม่เป็นไปตามที่
อริยาศัย เพราะการแต่งตั้งประธาน
มนตรีย่อมเป็นไปตามพระราชอำนาจ
กรรมาธิการจึงเห็นว่า ถ้าประธานอง
คมนตรีไม่สามารถเพียงชั่วคราว เรื่องที่
ก็ต้องรอ คนอื่นจะมาทำหน้าที่ประ
ได้ เพราะว่าในฐานะประธานองคมนตรี
ในฐานะตำแหน่ง ไม่ใช่ประธานที่
ตัวเรื่องเป็นประธานที่ประชุมแล้ว ก็
อันใดมาให้เลือก คนอื่นเป็น ประธาน
แต่ไว้ในประธานที่ทำงาน ตาม รัฐธ
ธรรมนูญแล้ว เห็นว่าต้องมนตรีไปเลือก
กันเองโดยให้อำนาจไว้ อาจจะเป็นที่
ไม่ต้องการพระราชอำนาจก็ได้ เพราะ
ฉะนั้นจึงเห็นว่าถ้า ประธาน องคมนตรี
ในสภาบรรด ถึงกับว่าเป็นบุคคลภายนอก

ตัว สำหรับผู้ที่มีสติสัมปชัญญะก็ควรจะ
ออกไปเองโดยมารยาท หรือมีฉันทน์ก็ถ้า
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ออก
พระราชโองการ จำเป็น ที่ จะ ต้อง ปฏิบัติ
ไม่ ควร ไป มอบ ความ ไว้วาง พระ ราช
ศรัทธาไว้แก่คณะองคมนตรี

พระตรณเสาววิศวะกรรม : กระ
เห็นด้วยอย่างที่สุด ในการที่จะเลือก
ประธานองคมนตรี ดังที่ท่านกรรมาธิการ
แถลง กระผม ไม่ได้หมายความว่า จะให้
ออกมาอย่าง ที่ ประธานองคมนตรี ไม่สา
ดเช่น บ่าย ทั้งที่ ท่านกรรมาธิการ
แถลง กระผม ไม่ได้คิด ไป ถึง ขนาด นั้น
จะให้ องคมนตรี งด ออก ประธาน ก็นั่น
กระผม เห็นว่า ยัง ไม่ ถูก ต้อง นั้น ก็คือ
เรื่อง ร่าง เสนอ ว่า หน้า ที่ ประธาน
องคมนตรี ไม่ สามารถ ปฏิบัติ หน้า ที่ ได้ ด้วย
นั้น ใน องค์ คณะ ร่าง เสนอ นั้น ว่า อย่าง นั้น
ก็ หน้า ที่ ไม่ ได้ ด้วย เหตุ นั้น จึง ใ้
ให้ ออก กง โฉนด เอง แล้ว ทน ทน ท่าน
ก็ ออก ไป กง นั้น ท่าน แก่ ใน เฉพาะ ใน
ที่ ประธานองคมนตรี ใช้ เป็น ผู้ สรร
รับ ทน พระ องค์ ท่าน จึง ให้ ออก กง
ให้ เป็น ผู้ สรร รับ ทน พระ องค์ ก็
ออก กง ไป ส่น หน้า กง มี ๗ วัน ๘
๑๐ วัน อะไร เช่น นั้น และ เมื่อ

เช่นนั้นยังให้องคมนตรีเลือกกันได้ ก็แปล
ว่าท่านยอมแล้วที่ให้องคมนตรีเลือก ประ
ธานองคมนตรีกันได้ แต่ที่ที่ท่านคัด เช่น
เป็นต้นว่า องคมนตรีบวญเสีย ๒--๓ วัน
๗ วัน หรือไปต่างประเทศเดือนหนึ่ง
อะไรเช่นนั้น กระผมนึกถึงกรณีเช่นนี้
ท่านไม่ได้มีข้อไขเอาไว้ให้ รู้สึกว่าต่าง
กับที่ท่านชี้แจงกับกระผมนั้น กระผมเข้าใจ
ใจดีว่าเป็นเรื่องสำคัญ ท่านประธานที่
เคารพ ถ้าเรื่องท่านกรรมาธิการยังไม่
พร้อม กระผมก็นึกว่าท่านจะกรรมาธิไป
พิจารณา ให้ รอบ กอบ อีก ครั้ง หนึ่ง ก็ ได้
เพราะกระผมเชื่อว่า การพิจารณา ร่าง รัฐ
ธรรมนูญ ใน วัน นี้ คง จะ ยัง ไม่ เสร็จ ไป ที่ เกี่ยว
ท่านอาจจะไปพิจารณา แล้วก็ มา แก่ ไข กง
ในคราวหน้า

หลวงประภอบนิตสาร (กรรมา
ธิการพิจารณา ร่าง รัฐธรรมนูญ) : คณะ
กรรมาธิการนี้ โจว่า ความ ประสงค์ ของ
คณะกรรมาธิการนี้ ให้ คณะ องคมนตรี
เลือกองคมนตรีกันนั้น เป็น ประธาน วั
คราว เฉพาะ ใน กรณี ที่ ประธานองคมนตรี
ต้องไปทำหน้าที่เป็นคู่สนับรับราชการแทน
พระองค์ หรือ ออก ทน ทน ไป ทน หน้า ที่ ของ
พระมหากษัตริย์เสีย ๑๐ วัน เป็น ทน หน้า ที่ ของ
พระมหากษัตริย์ แล้ว อด มา ทน หน้า ที่ ประ
ธานองคมนตรีด้วยก็ขอเป็นข้อไขเอง ให้

เฉพาะกรณีนั้นเท่านั้น ก็เป็นสิทธิของ
ท่านสมาชิกที่จะขอให้กลับคืนสู่ร่างเดิม
คืออย่างวรรค ๒ โดยตัดที่ขีดเส้นใต้ของ
คณะกรรมการออก นั่นเป็นสิทธิของ
ท่านสมาชิกแต่ว่าคณะกรรมการนั้นก็
ปรึกษากันแล้ว ก็บอกว่าการทำไปนั้นเห็น
ว่าถูกต้องแล้ว

พลเอก รัศมี รัชนีวงศ์ : สำหรับ
ในมาตรา ๖๒ กระผมมีความเห็นเช่นเดียวกับ
ท่านสมาชิกที่ได้กล่าวไว้ เป็นกรณีที่จะ
ให้เลือกองคมนตรีได้แต่เฉพาะตามวรรค
ข้างบนที่ขีดแล้ว แต่ในทวิวรรค
ไว้เดิม หมายความว่าในเหตุใดก็ตามหนึ่ง
ก็ ถ้าประธานองคมนตรีไม่ดำรงตัญจะ
ปฏิบัติหน้าที่ได้แล้ว ก็ให้เลือกองคมนตรี
คนใดคนหนึ่งขึ้นเป็นประธานองคมนตรี
ชั่วคราว กระผมจึงเห็นว่า เพื่อให้ออก
ความได้ถูกต้องและเรียบร้อย จะเก็บ
คำว่า "ในกรณีเช่นว่านี้" และประธานองค-
มนตรีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ ได้ด้วยเหตุ
หนึ่งเหตุใด ให้คณะกรรมการเลือกองค-
มนตรีคนหนึ่งขึ้นเป็นประธาน ทำหน้าที่
ประธานองคมนตรีชั่วคราว

นาย สมเทพ ไทศรี สสข. :
(กรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ
ใหม่) : ความที่ท่านสมาชิกคนดังกล่าว
ให้แสดง ให้ข้อเท็จจริง คณะกรรมา

ธิการรู้สึกว่าจะไม่เป็นการเหมาะสม กระ
ผม อยากขอทราบเรียน ว่า วรรค
ท้ายที่ตัดออกนั้น เป็นข้อความที่บัญญัติ
อย่างกว้าง ใช้บังคับได้ทุกกรณี การบ
ญัติให้คณะ องคมนตรี เลือกองคมนตรี
หนึ่งเป็นประธานองคมนตรีชั่วคราว
กรณีที่ประธานองคมนตรีไม่สามารถ
ปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดนั้น
เรื่องนั้นถ้าหากบัญญัติ หลักการไว้เช่น
แล้วน่าจะได้น่าเชื่อว่า ตัวประธานองค
มนตรีนั้นมีความสำคัญอย่างไร ในมาตรา
๖๒ ก็บัญญัติว่า "พระมหากษัตริ
ทรงเลือกและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ
ประธานองคมนตรีคนหนึ่ง" ฉะนั้น
การกำหนดตัวประธานองคมนตรีเป็น
โดยองค์พระมหากษัตริย์แล้ว การ
บัญญัติว่า "ในเหตุใดก็ตามหนึ่ง
ความตัญจะไปว่า ให้คณะองคมนตรี
องคมนตรี ด้วย คณะทำหน้าที่ประธาน
ย่อมจะไม่สยบ หรืออาจจะทำให้
เป็นคณะขึ้นแล้วบ้างมาตรา ๖๒ ที่ว่า
นี้ คณะกรรมาธิการ จึงได้มาพิจารณา
ในวรรคต้นนั้นความเดิมที่บัญญัติ
ว่าประธานองคมนตรีจะ ปฏิบัติ
ฐานะเป็นประธานองคมนตรีได้ ก็
ได้ไปเป็นผู้นำแล้วร่างการแทน พ

พยายแล้ว คณะกรรมาธิการก็คิดว่า ในกรณีเช่นนี้ น่าจะยินยอมผ่อนผัน เป็นการชั่วคราว ให้องคมนตรีเลือกของคมนตรีหนึ่งทำหน้าที่ประธานได้ เพราะการเลือกของคมนตรีทำหน้าที่ประธานได้ เป็นการชั่วคราว แต่ในขณะเดียวกัน ประธานองคมนตรีก็ยังคงอยู่ แต่ทว่าทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แทน ทนถาหากว่าบรรคสุดท้ายจะถือความสำคัญแล้ว ขอได้โปรดพิจารณาจะไปขัดกับมาตรา ๑๒ ประธานองคมนตรีไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้เลือกกันได้เช่นนั้น อาจจะทำให้เห็นว่าการเป็นประธานองคมนตรีนั้นน่าจะของค พระมหากษัตริย์ แต่งตั้งมากจะให้เลือกกัน และการที่จะให้ท่านใดนั้น ควรจะจำกัดขอบเขตให้ชัดคือตามวรรค ๓ เท่านั้น เมื่อประธานองคมนตรีไปเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

พันเอก พระยาสุรวิสารวาจา (กรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ) ก็อยากจะกราบเรียนว่าในทางปฏิบัติเมื่อมีมาแล้วเมื่อประธานองคมนตรีขาดเช่นอย่างนี้ บางท่านประชวรท่านหนึ่งหรือท่านไปนอกก็

เหมือนกัน เราพวกองคมนตรีเราเลือกประธานเองก็เสนอไป กราบบังคมทูลไปขอให้ตั้งชั่วคราว แล้วท่านก็ส่งมาจะตั้งใครชั่วคราว นี่เป็นวิธีปฏิบัติที่เคยทำกันมาแล้วเป็นอย่างดี

นายชำนาญ ยุวบูรณ์ : กระผมได้ฟังคำอภิปรายของกรรมาธิการที่บอกว่าถ้าเผื่อว่าเรามีการขยายข้อความว่าการตั้งประธานองคมนตรีนั้น ถ้าเลือกจากเหตุอื่นที่ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจได้นอกจากสองกรณีแล้ว จะไปขัดกับมาตรา ๑๒ แล้วกระผมอ่านมาตรา ๑๒ แล้ว ถ้าเราอ่านให้ถี่ถ้วนจะเห็นว่า การตั้งประธานองคมนตรีกับสมาชิกที่เป็นองคมนตรีนั้นมีความสำคัญตามรัฐธรรมนูญนี้เท่ากัน ท่านจะเห็นว่าในมาตรา ๑๒ ได้เขียนไว้ว่า “พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองคมนตรีคนหนึ่ง และองคมนตรีอื่นอีกไม่มากกว่าแปดคน” คือหมายความว่า ถ้าองคมนตรีทั้งหมดนั้นจะต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่พระมหากษัตริย์จะต้องทรงเลือก เพราะฉะนั้นความสำคัญในสารเรื่องคุณสมบัตินั้นจะเป็นองคมนตรีหรือประธานองคมนตรีนั้นมีความสำคัญจะต้องเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ว่าแยกออกมาว่าเลือกประธาน

คนหนึ่ง เพราะฉะนั้นประเด็นในเรื่องนี้ กระผมคิดว่าสภานิติบัญญัติจะพิจารณาว่า ในกรณีที่ประธานองคมนตรีไม่สามารถปฏิบัติงานได้นั้น จะควรให้องคมนตรีนั้น ทรงเลือกผู้ที่เป็น ประธาน แทนในกรณีนั้นได้ และ ก็เพื่อ ทาง ปฏิบัติ อย่างที่ท่านสมาชิก คนสุดท้ายที่ได้เรียนชี้แจง วิธี ปฏิบัติ แล้ว ว่าก็เมื่อตกลงจะเลือกใครแล้วก็กราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้ง กระผมก็รู้สึกว่าจะเป็นการแก้ปัญหาได้ทุกกรณี เช่นว่า จะไปนอกบ้าง หรือช่วยจับ หรือมีกิจธุระ อย่างอื่นแต่การที่จะมาแก้ในสภานิติบัญญัติ เห็นว่าเป็นเรื่องยาก ก็สภานิติบัญญัติเพียงว่าจะควรแก้ตามที่ท่าน สมาชิกเสนอ หรือไม่ เมื่อตกลงแก้แล้วก็ให้ผู้ที่ไปติดแก้ ถ้าจะแก้ในสภานิติบัญญัติโดยแก้ไขข้อความ กระผมเกรงว่าจะไม่รอบคอบพอ

หลวงประกอบนิติสาร (กรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ) : บางทีเรายังเถียงกันนานก็ยังไม่เห็นภาพอันแท้จริงของเจตนาของกรรมการ ทางหนึ่ง กับของท่านสมาชิกผู้มีเกียรติอีก ทางหนึ่ง กระผมใคร่ขอถือโอกาสชี้แจงเพิ่มเติมอีกสักเล็กน้อย ขออย่าไปรบกวนว่ากระผมมาสอนรัฐธรรมนูญกับ ท่านเลย ชี้แจงเพื่อความแจ่มแจ้งว่า เหตุที่เรา

ที่ควรสรุปท้ายของมาตรา ๒๐ ออก เป็นการจงใจไม่ใช่ความเผอเรอ ที่จึงไป เพราะเห็นว่า ในกรณีที่ประธานองคมนตรีไม่สามารถ ปฏิบัติหน้าที่ ได้ด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดนั้น มีกรณีมากมาย ร่างเดิมรวมทั้งในกรณีที่ ไปเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ด้วย ก็ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ทั้งนี้เมื่อเราคิดดูว่า เราจะกว้างว่าเพียงไม่สามารถ ปฏิบัติ หน้าที่ ละก็องคมนตรีอื่นก็ประชุมกันตั้งชั่วคราวกันนั้น เหมาะสมแล้วหรือ เราเห็นว่าเหมาะสม เพราะว่าเป็นประการแรก การที่ประธานองคมนตรีนั้น เป็นพระราชอำนาจตามพระราชอัยยาศัย พระมหากษัตริย์ย่อมทรงเลือกแต่งตั้งแล้ว จึงได้คงการที่เรายอมให้เป็นชั่วคราวตามที่ไปไปในวรรค ๓ นั้น เป็นเรื่องความดีแท้ ๆ แต่ความขัดข้องเรื่องอื่นที่วรรคสุดท้ายที่เราตัดออกนั้น เป็นที่พระมหากษัตริย์ยัง ทรง บริหาร พระราชภาระได้ตามปกติ ถ้าว่าในขณะบริหาร พระ ราช ภาระ ได้ตามปกติ เราเห็นว่าคนอื่นไม่ควรจะไปตั้งป็นองคมนตรี แม้เป็นการชั่วคราว เรื่องที่พระมหากษัตริย์จะ ทรง พระวินิจฉัยว่า ถึงเวลาควรหรือยัง

การป่วย นี้ป่วยถึงขนาดที่จะเซ็นชื่อได้
ใหม่ที่จะประชุมได้ไหม อะไรหลายอย่าง
มองตรงเห็นควรแล้วว่าไปไม่ไหวบริหาร
คนไม่ได้ ก็อาจจะใช้พระราชอำนาจ
มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๖ ที่บอกว่า
องคมนตรีพ้น จากตำแหน่งเมื่อตาย
ลาออก หรือมีพระบรมราชโองการให้
พ้นจากตำแหน่ง” เรื่องลาออกนี้ คนชั้น
องคมนตรี เราก็คงคิดว่าทุกคนก็ควร
ลาออก เมื่อทำอะไรไม่ไหวก็ลาออก
ลาออกชั่วคราว เป็นที่เข้าใจกัน
กันอื่นแทน แต่ข้อสำคัญว่า พระ-
ราชกษัตริย์ยังทรงบริหารพระราชภารกิจ
อยู่ จะให้คนอื่นมาใช้อำนาจแต่งตั้ง
พระกรรมาธิการเห็นเป็นแน่แน่นอนว่า
จะเป็นเรื่องขัดพระราชอิสริยยศ หรือ
คงพูดถึงว่าองคมนตรีคบคิดกัน ไปตั้ง
ขึ้นมาเพื่อจะทำการอะไร ไม่ต้องคิด
กัน เพียงแต่อาจจะมีการกระทบ
กันระหว่าง องคมนตรี กับ พระมหา-
ราชกษัตริย์ก็ได้ ที่ท่านว่า ก็ถ้าองคมนตรี
ประชุมกัน ปรีชาญาณเห็นว่าคนนั้นคนนั้น
เป็นประธานองคมนตรีชั่วคราวก็น่า
จะกราบบังคมทูลเพื่อ ทรง แต่งตั้ง นั้น
ไม่ใช่ตามบทบัญญัติของมาตราที่

เราคัดออก พรรคที่เราคัดออกเป็นอำนาจ
เด็ดขาดที่จะแต่งตั้ง ไม่มีเรื่องที่จะนำ
ความกราบบังคมทูล

นายเล็ก ขุนฉนวนนท์ : กระผม
มีความเห็นว่า ไม่ว่าในที่ประชุมใดๆการ
ดำเนินการในการประชุม ก็จะต้องมี
ประธานเป็นผู้ดำเนินการ ฉะนั้นใดก็ตาม
คณะ องคมนตรี ในการประชุมที่จะถวาย
ความปรึกษา หรือปฏิบัติการตามหน้าที่
ในรัฐธรรมนูญ ก็จะต้องมีประธานเป็น
ประธานในที่ประชุมของคณะองคมนตรี
นั้น กระผมจึงเห็นว่า การที่คณะกรร-
มาธิการไปตัดวรรค ๔ ของมาตรา ๒๐
ออก และไปเติมในวรรค ๓ ของมาตรา
๒๐ เป็นว่า “ในกรณีเช่นว่านี้ ให้คณะ-
องคมนตรีเลือกองคมนตรีคนหนึ่งขึ้นทำ
หน้าที่เป็นประธานองคมนตรีชั่วคราว”
นั้น สำหรับในวรรค ๓ ที่เติมในสองกรณี
เท่านั้น ที่ให้คณะองคมนตรีเลือกองค-
มนตรีขึ้นเป็นประธาน คือในกรณีที่เมื่อ
ประธานองคมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์กรณีหนึ่ง กับในระหว่างที่
ประธานองคมนตรี ทำหน้าที่ผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์ในวรรค ๒ มีอยู่
สองกรณีเท่านั้นซึ่งจะให้องคมนตรีเลือก

องคมนตรีคนหนึ่งซึ่งทำหน้าที่เป็นประธานชั่วคราว แต่สำหรับในวรรค ๔ ที่คณะกรรมการคัดเลือกนั้น กระทบเห็นกับท่านสมาชิกผู้อภิปรายเป็นคนแรกว่ามีวงกว้างขวางกว่าอันนั้น คือว่ารวมถึงในกรณีอื่นนอกจากในสองกรณี อีกด้วยที่ประธานองคมนตรีไม่สามารถจะปฏิบัติหน้าที่ได้ ซึ่งรวมทั้งในวรรคหนึ่งและวรรคสองของมาตรา ๒๐ ด้วย ส่วนที่ท่านกรรมาธิการชี้แจงว่าถ้าจะให้ไปตามร่างเดิมแล้วอาจจะขัดกับมาตรา ๑๒ นั้น กระทบยังไม่เห็นว่า จะ ขัดกัน ในข้อไหน เพราะเหตุว่าความในมาตรา ๑๒ นั้น เป็นเรื่องที่คณะองคมนตรี ทำหน้าที่เพียงแต่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ในกรณีที่ทรงปรึกษา กับทำหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเท่านั้น ซึ่งกระทบยังไม่ทราบว่า จะ ขัดกัน ในข้อไหน เพราะฉะนั้นในความคิด เห็น ของ กระทบ กระทบจึงเห็นกับท่าน สมาชิก ผู้ อภิปราย เป็นคนแรกว่าตามร่างเดิมนั้นดีกว่า

นายสมภพ โทตระกิตย์ (กรรมาธิการพิจารณา ร่าง รัฐธรรมนูญ) : ตามที่ท่านสมาชิกคนสุดท้ายได้แสดงความคิดเห็นว่า สมควรที่จะคงร่างวรรค ๔ สุดท้ายคือ ท่านชี้ให้เห็น

ว่าในการประชุม หรือในการประกอบกิจการของคณะ นั้น น่าจะมี ประธาน อยู่ ด้วย ควรจะให้เลือกกันนั้น อันนี้โปรดพิจารณาให้ดีกว่า ในวรรค ๔ ที่คณะกรรมการคัดเลือกนั้นเป็น บทบัญญัติ ให้เลือกขึ้นเป็นประธานองคมนตรี ไม่ให้ประธานในที่ประชุม อันนี้ขอท่านสมาชิกได้โปรดใช้ความสังเกต ในเรื่องนี้ให้ดูประธานในที่ประชุมองคมนตรี กับเป็นประธานองคมนตรีนั้น ความหมายแตกต่างกัน เพราะเป็นประธานองคมนตรีนั้นอาจจะรับสนอง พระบรมราชโองการแต่งตั้งองคมนตรีได้ แต่ประธานในที่ประชุม นั้น ก็ เป็น ประธาน แต่สำคัญกับการประชุมเท่านั้น เพราะฉะนั้นเมื่อวรรค ๔ เขียนข้อความไว้อย่างกว้างให้เป็นประธานองคมนตรีชั่วคราวได้นั้น โดยมีอิทธิฤทธิ์เช่นนี้แล้วก็จะให้เห็นว่า เป็นคณะองคมนตรีนั้นเลือกประธานองคมนตรีกันได้โดย ไม่คำนึงถึงองค์พระมหากษัตริย์ว่า ท่านทรงประสงค์ผู้ใด ให้เป็น ประธาน องคมนตรี ซึ่งกระทบได้กราบเรียนแล้ว จะเป็นการขัดกับมาตรา ๑๒ ถ้าหากวรรค ๔ เขียนว่าเป็นประธานในที่ประชุม ย่อมไม่เป็นปัญหา ก็จะไม่มีความ

ที่เมื่อมาเป็นเช่นนั้นแล้ว ให้บัญญัติว่า
 ในกรณีใด ๆ ก็ตาม ให้คณะองคมนตรี
 เลือกองคมนตรีคนหนึ่งเป็นประธาน
 องคมนตรีเช่นนั้น น่าจะได้พิจารณาให้มาก
 ในความสำคัญขององคมนตรี ประธาน
 องคมนตรีนั้น มีอยู่อย่างไรจะควรให้
 หน้าที่เช่นนั้นหรือ ด้วยเหตุนี้เองคณะ
 กรรมการจึงได้พิจารณาแล้วว่า ในกรณี
 นี้สมควรจะจำกัดขอบเขตให้แคบไม่ควร
 ให้กว้าง ก็คือยอมให้ได้เฉพาะใน
 หน้าที่ปรากฏตามวรรค ๓ เท่านั้น

พลเอก รัศมี รัชนีวัต :

ที่คณะกรรมการได้ชี้แจงมานั้น
 ผมก็สงสัยว่า เมื่อองคมนตรีเลือก
 องคมนตรีคนหนึ่งขึ้นมาเป็นประธานแทน
 ชาวใต้ ในกรณีสองกรณีดังกล่าวไว้
 นี้ก็ดูว่าจะไม่เป็นการถูกต้องเหมือน
 กัน เพราะว่าตามธรรมดาเมื่อประธาน
 องคมนตรีไปเป็นผู้สำเร็จราชการแทน
 องค์โดยที่มีได้ทรง พระกรุณาโปรด
 ราชโองการในทำนองเดียวกัน ในขณะที่เข็ว
 นี้รู้สึกว่ามีประธานองคมนตรีว่าง
 ว่างก็พระมหากษัตริย์ก็สมควรที่จะได้
 เลือกประธานองคมนตรีชั่วคราวขึ้นแทน
 นั้นก็น่าจะดีกว่า และเป็นการถูก

ต้องตามเจตนารมณ์ในการที่จะมิให้
 องคมนตรีเลือกประธานองคมนตรีด้วย
 กันเอง

พลโท ไสว ดวงมณี :

ตามที่คณะกรรมการได้ชี้แจงมาแล้วนั้น
 กระผมยังรู้สึกว่ายังไม่กระจ่างแจ้ง แล้ว
 ก็ข้อความที่อ้างว่าขัดกับมาตรา ๑๒ ที่
 พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งประธาน
 องคมนตรีนั้น ก็ไม่มีการขัดอะไรเลย
 การตั้งประธานองคมนตรี เป็นอำนาจ
 พระมหากษัตริย์จริงตามความในมาตรา
 ๑๒ แห่งรัฐธรรมนูญ แต่ความในมาตรา
 นี้เป็นการเลือกกันหรือตั้งชั่วคราว การ
 ตั้งชั่วคราวเป็นชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น
 เพราะฉะนั้นตามที่ท่านสมาชิกที่แล้ว ๆ
 มาได้ท้วงติงมานั้น มีเหตุและผลน่ารับฟัง
 คำชี้แจงของคณะกรรมการนี้ยังไม่ทำ
 ให้ความกระจ่างแจ้งให้ที่ประชุมรับทราบ
 เลย ที่ว่าขัด ๆ อย่างไม่เห็นว่าขัดเลย
 ตั้งถาวรเป็นอำนาจพระมหากษัตริย์ เมื่อ
 ตั้งถาวรแล้วตั้งชั่วคราวนั้นไม่เป็นการขัด
 เลย เป็นการเลือกคนในชั่วระยะเวลาอัน
 จำกัด อาจจะป่วย อาจจะไปต่างประเทศ
 อะไรชั่วคราวชั่วคราว เป็นความหมายที่
 กว้าง เพราะฉะนั้นร่างเดิมที่ผมอยู่นั้น

ความหมายอันกว้างขวางไม่ทำให้ขัดข้อง
ประการใดเลย ร่างใหม่ของคณะกรรมการ
มาธิการนั้นจะเป็นอุปสรรคในการแต่งตั้ง
จะให้ห้องคัมภีร์มาธิการที่ตั้งอีก ก็รู้
สึกว่าอาจจะไปขัดกับมาตรา ๑๒ เสียด้วย
ซ้ำ เพราะว่าท่านได้ทรงแต่งตั้งประธาน
องคมนตรีไปแล้ว จะให้ท่านแต่งตั้งซ้ำ
อย่างนั้นหรือ ตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจ
ไว้ใน การ ที่ ให้ ตั้ง ประธาน ชั่ว คราว นั้น
ไม่เป็นการขัดกับมาตรา ๑๒ ดังที่คณะ
กรรมาธิการอ้าง และเป็นการแก้ปัญหา
ต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ เพราะฉะนั้น
การจะแก้ อย่างไร นี้ เป็น เรื่อง ที่ จะ ต้อง
พิจารณา ต้องใช้เวลา กระผมใคร่เสนอ
อยากจะขอให้คณะกรรมการ โปรดไป
พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง แล้วก็ถ้ายืนยัน
มายืนยันในคราวหน้า คราวนั้นก็เดียวกัน
ไปเดียวกันมาเหตุผลที่อธิบายมาสองสาม
ครั้งนั้นฟังแล้วยังไม่นำรับฟัง

หลวงประกอบนิติสาร (กรรมา-
ธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ) : ที่
ท่านสมาชิกกล่าวว่า คณะกรรมาธิการ
ชี้แจงว่า ถ้าว่าคงไว้ตามร่างเดิมแล้ว จะไป
ขัดกับมาตรา ๑๒ นั้น ขอขยาคความว่าขัดต่อ
เจตนารมณ์ ไม่ใช่ขัดต่อยกาคือ เจตนารมณ์

ของมาตรา ๑๒ นี้ トラบโคที่พระมห
กษัตริย์ยังทรงบริหารพระ ราช ภารกิจ
การแต่งตั้งประธานควรเป็นพระองค์ที่
คณะกรรมการมาธิการถือเป็นอย่างนั้น แต่
ตามร่างเดิม ถ้าไม่ตัดออก ก็เป็นการ
อำนาจคณะองคมนตรีที่จะมาตั้ง ประธ
องคมนตรี ใน ระหว่าง ที่ ยัง ทรง บริ
พระราชภารกิจได้ นี้ คณะกรรมาธิการ
ชี้แจงอย่างนั้นแต่เสียใจที่ ว่า กรรมาธิ
ชี้แจงอย่างนั้นแล้ว แล้วท่านก็ยังบอก
ท่านยังไม่เข้าใจ คณะกรรมาธิการก็
ชี้แจงก็น่าจะเข้าใจ เป็นเรื่องช่วย
ไม่ได้

อีกประการหนึ่ง เกี่ยวกับที่ท่านส
ชิกผู้มีความเกียรติท่าน ก่อนหน้านั้นอีกสอง
ได้กล่าวถึงข้อวิตกว่า ถ้าว่าไม่เป็นไป
ร่างเดิมแล้ว เวลาประชุมกัน องคมนตรี
จะไม่มีประธาน ชื่อนักขอได้โปรดสั่ง
ว่าในรัฐธรรมนูญทั้งหมดนี้ เมื่อเรา
ถึงเรื่องการประชุมสภา เราบัญญัติ
ใครเป็นประธานที่ประชุม คณะนั้น
เท่ากัน ให้ใครชี้ขาด เรากล่าว
เรื่ององคมนตรี เราไม่ได้กล่าวอะ
รัฐธรรมนูญทุกฉบับก็เป็นอย่างนั้น
ได้กล่าว เพราะว่าคณะองคมนตรี
ประชุมกัน ประชุมกันด้วยเรื่องอะไร

LIART

ประชุมกันเพื่อถวายคำปรึกษา ถวาย
 ปอโร เมื่อทรงปรึกษา เพราะฉะนั้นข้อ
 ข้อนั้น ไม่ใช่อยู่ที่ๆ องคมนตรีจะ
 ประชุมกันแล้วก็ไปถวายคำแนะนำในกรณี
 ที่เห็นสมควรโดยไม่ทรงปรึกษาเรื่องไม่
 เช่นนั้น งานองคมนตรีนั้นเฉพาะเป็น
 เรื่องที่ทรงปรึกษา เพราะฉะนั้นเมื่อพระ-
 ทักษัตรีย์ ไม่ทรงปรึกษา ก็ไม่รู้จะ
 ประชุมกันทำไม เพราะฉะนั้นเรื่องที่
 ต้องมีประธานกันในระหว่างพระมหา-
 ทักษัตรีย์ยังทรงบริหารพระราชภารกิจ ได้
 คณะกรรมการเห็นว่าไม่จำเป็น แล้ว
 ราชคณิน หมายความว่าขัดต่อความมุ่ง
 มายของมาตรา ๑๒ ขัดต่อเจตนารมณ์
 ได้ขัดด้วยตัวหนังสือ

พลตรี สุภชัย สุวรรณชนะ :
 กระผมขอเสนอให้สภานี้ลงมติให้คืน ไป
 บัญชี โดยเฉพาะสำหรับมาตรา ๒๐ ให้
 คณะกรรมการไปพิจารณาใหม่

พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ
 มหามนราชปพงศ์ประพันธ์ (ประ-
 ณีกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ):
 ข้าพเจ้านึกว่าที่จะให้คณะกรรมการ
 ไปพิจารณาใหม่นั้นจะไม่ได้
 ง่ายขึ้นอย่างใด เพราะได้พิจารณา
 มาแล้ว เหตุผลที่ตัวข้าพเจ้าเองก็
 ขัดแย้งกับคณะกรรมการมา ก็เพราะ

อย่างที่ไทยเราเรียกว่า "คำสูง"
 หรือความรู้สึกขององคมนตรีเองตามที่ท่าน
 กรรมการท่านหนึ่งได้เรียนให้ทราบ ข้อ
 เท็จจริงแล้ว คือหมายความว่าองคมนตรี
 เองก็รู้สึกอึดอัดในการที่จะเลือกองคมนตรี
 ขึ้นเป็นประธานองคมนตรีชั่วคราว และ
 ได้ขอพระราชทานพระ บาทสมเด็จพระ-
 เจ้าอยู่หัวให้ทรงแต่งตั้งหรือตามพระราช-
 อัยาศัย เรื่องเป็นอย่างนี้ คือกรณีที่
 พระมหา ทักษัตรีย์ยัง ทรงบริหารพระราช-
 ภารกิจอยู่นั้น ข้าพเจ้าเองก็เห็นว่าสมควรจะ
 เป็นพระมหาทศวรรษียที่ทรงแต่งตั้ง ประธาน
 องคมนตรีชั่วคราว เมื่อเป็นเช่นนั้นข้าพเจ้า
 นึกว่าถ้าท่านสมาชิกบางท่านยังติดใจอยู่ก็
 ลงมติกินได้ตามระเบียบข้อบังคับ

พลโท บุญเรือน บัวจรรณู
 (กรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ):
 กระผมขออธิบาย การเปลี่ยนแปลง
 ของ คณะ กรรมการในทรรณะ
 ของกระผมสักเล็กน้อย กระผมคิดว่า
 ถ้าท่านสมาชิกพิจารณาอ่านมาตรา ๑๔
 มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ ให้ดีแล้วท่าน
 จะเห็นว่าทั้งสามมาตรานี้ เป็นเรื่อง
 ที่เกี่ยวกับผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
 โดยเฉพาะมาตรา ๑๔ มาตรา ๒๐ มาตรา
 ๒๑ ความจริงไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับองค-
 มंत्रीเลย เพราะฉะนั้นในมาตรา ๒๐

(มีสมาชิกยกมือ ๓๗ คน)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ :
คนผู้ใดเห็นว่าควร จะ แก้ไข ตามที่ คณะ
กรรมาธิการ ได้แก้ไขมา

(มีสมาชิกยกมือ ๔๔ คน)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ :
อันเห็นว่าที่ประชุมลงมติให้แก้ไขตามที่
กรรมาธิการ ได้แก้ไขมา

ขอให้เลขาธิการอ่านต่อไป

นายประเสริฐ บัทมะสุคนธ์ (ผู้
ทำหน้าที่เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ :)
มาตรา ๒๑ มีการแก้ไข

นายเล็ก จุณณานนท์ : ก่อนที่
จะลงมติจะมีความเห็นอย่างอื่นต่อไป ก็ใคร
ฟังข้อคิดเห็น ของ คณะ กรรมา ธิ การ ที่
แก้ไขเช่นนี้เพราะเหตุใด

นายสมภพ โทตระภักดิ์ (กรรมา-
ธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ) : การ
แก้ไขกรรมาธิการ ได้แก้ไขโดยตัดคำว่า
“ชื่อสัตย์สุจริตและ” หน้าคำว่า “จงรัก
ภักดีต่อพระมหากษัตริย์” ออกนั้นก็เพื่อ
จะให้เหมือนกับในมาตราอื่น ๆ อย่าง
ในมาตรา ๑๕ เป็นต้น เพื่อให้มีความ
ต่อเนื่องกัน

นายเล็ก จุณณานนท์ : กระผม
ขอยอมรับว่ากระผมพลาดไป เมื่อ
มาตรา ๑๕ กระผมไม่ได้พูด แต่อย่างไร

ก็ดี ก่อนที่จะผ่านรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎ-
หมายสำคัญของประเทศไป เมื่อมาพบเข้า
ในตอนนั้น กระผมก็จำเป็นต้องขอประธาน
กล่าวสักหน่อย ก็ว่าตามร่างเดิมวรรค
๒ ที่บอกว่า “ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ)
ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะซื่อสัตย์สุจริตและ
จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์” แต่ว่าคณะ
กรรมาธิการมาแก้ไขใหม่ คือว่า ซัดคำ
ว่า “ชื่อสัตย์สุจริตและ” หน้าคำว่า “จง
รักภักดีต่อพระมหากษัตริย์” ออกเสียมา
เอาคำว่า “ชื่อสัตย์สุจริต” ไว้ในกรณีที่
เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน
ซึ่งกระผมรู้สึกว่าการปฏิญาณนั้น คำว่า
“ชื่อสัตย์สุจริตและจงรักภักดีต่อองค์พระ
มหากษัตริย์” เป็นความรู้สึกในทางมโน-
ธรรมซึ่งมีต่อองค์พระมหากษัตริย์ เพราะ
ฉะนั้นจึงเป็นความสำคัญที่ไม่ควร จะตัด
ตอนนั้น ส่วนการที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อประ-
โยชน์ของประเทศชาติและประชาชนนั้น
การที่จะทำให้เกิด ประโยชน์แก่ ประเทศ
ชาติและประชาชน บุคคลนั้นต้องเป็นผู้ที่
มีเจตนาสุจริตอยู่แล้ว ไม่ต้องมาใส่คำว่า
“ชื่อสัตย์” ก็ได้

หลวงประกอบนิติสาร (กรรมา-
ธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ) :
คณะกรรมาธิการ เห็นว่า การ จง รัก ภักดี
ต่อพระมหากษัตริย์นั้น ถ้าไม่ชื่อ

สัตย์สุจริตแล้วก็จะรักภักดีไม่ได้ เพราะฉะนั้น ถ้าจงรักภักดีแล้วก็ซื่อสัตย์สุจริตตามไปในตัว และกรรมวิธีการเห็นว่าเอาซื่อสัตย์สุจริตมาเน้นในการปฏิบัติหน้าที่นี้เป็นการเหมาะสมกว่า

นายเล็ก จุณณานนท์ : ตามที่ท่านกรรมาธิการกล่าวเช่นนั้น กระผมยังมีความเห็นว่า องค์พระมหากษัตริย์ในที่นี้อาจจะแยกได้เป็นสองอย่าง คือแยกในฐานะที่เป็นพระมหากษัตริย์ กับ เป็นส่วนพระองค์พระมหากษัตริย์ ถ้าหากว่าเป็นอย่างที่ท่านกรรมาธิการว่า ก็หมายความว่า เป็นเรื่องของส่วนตัวพระมหากษัตริย์ แต่ว่าที่กระผม กล่าวเช่นนั้น กระผม มุ่ง ไปถึงฐานะของพระมหากษัตริย์ หรือที่เรียกว่า Kingship

หลวงประกอบนิติสาร (กรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ) : ยังไม่ทราบความประสงค์ของท่านสมาชิกว่า ได้เสนอญัตติให้คืนสู่ร่างเดิมหรือเปล่า เพราะว่าถ้าว่าคืนสู่ร่างเดิม จะได้อธิบายต่อไปว่า มาตรา ๑๕ ผ่านมาแล้ว เราจะไปขัดกัน

นายเล็ก จุณณานนท์ : ตั้งที่กระผมได้รับไว้ตั้งแต่แรกแล้วว่า กระผมพลัดไปในการที่ไม่ได้กล่าวไว้ในมาตรา

๑๕ ก็จริงอยู่อย่างที่ท่านกรรมาธิการ ถ้าหากว่าจะขอให้คืนมาตรา ๒๑ เข้าร่างเดิม ก็จะเป็นการขัดกับมาตรา ๑๑ อันนี้กระผมก็สนใจ ถ้าหากว่าเห็นเป็นปัญหาที่น่าคิดก็อยากจะขอให้สภาวินิจฉัย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ ขอให้เลขาธิการอ่านต่อไป

นายประเสริฐ ปัทมสุคนธ์ (ผู้ทำหน้าที่เลขาธิการ สภาร่างรัฐธรรมนูญ) : มาตรา ๒๒ ไม่มีกั๊กไข มาตรา ๒๓ มีการไข หมวดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย โดยการแก้ไข มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕ ไม่มีกั๊กไข มาตรา ๒๖ มีการแก้ไข มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ ไม่มีกั๊กไข มาตรา ๒๙ มีการแก้ไข มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ ไม่มีกั๊กไข มาตรา ๓๒ มีการแก้ไข

พลโท อัมพร จินตกานนท์ (กรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ) : กระผมขอประธานกล่าวเรื่องการแปรญัตติมาตรา ๓๒

ฐานะสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ กระผมคิดว่าท่านสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญซึ่งหนึ่งในสถาบันอันสูงสุดของชาติ คงรู้ตระหนักเป็นอย่างดีแล้วว่า

เพียงพยายามร่างรัฐธรรมนูญกันตั้งที่คน
 อื่นเขากล่าวว่า ๗-๘ ปี ก็เพื่อที่จะให้
 รัฐธรรมนูญของเราออกมาในลักษณะที่
 เป็นประชาธิปไตย และเป็นผลประโยชน์
 แก่ประชาชนคนไทยทั่วประเทศ ซึ่งขณะ
 นี้มีจำนวนประชากร ๓๓ ล้าน ๔ แสนคน
 หมายเลขของสำนักงานสถิติแห่งชาติแต่
 มาเมื่อเรามาถึงมาตรา ๓๒ นี้ ขอท่านได้
 ดูวรรค ๒ ของมาตรา ๓๒ ในหน้า ๗ จะ
 เห็นได้ว่าความในวรรค ๒ นี้มีข้อความ
 ซึ่งขีดเส้นใต้ไว้ บรรทัดที่ ๓ บรรทัดที่ ๔
 ๕ หรือเพื่อประโยชน์แก่การจัดแหล่ง
 อุตสาหกรรม อันทั้งวรรคจะมีข้อความ
 ว่า "การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะ
 กระทำได้ก็โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ
 แห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการอันเป็นสาธารณ-
 โภคหรือการอันจำเป็นในการป้องกัน
 ประเทศโดยตรง หรือการได้มาซึ่งทรัพย์สิน
 สาธารณสมบัติ" ความที่ขีดเส้นใต้นั้น
 เป็นข้อความที่ได้เติมขึ้นใหม่ในชั้นกรรมา-
 การ โดยมีข้อเสนอว่า เวลานี้เรา
 กำลังพัฒนาประเทศ เรากำลังส่งเสริม
 อุตสาหกรรม เพราะฉะนั้นควรให้มีการ
 เวนคืนที่ดินคือเวนคืน อสังหาริมทรัพย์
 เพื่อประโยชน์แก่การจัดแหล่งอุตสาห-
 กรรมได้ ตัวกระผมเองก็อยู่ในฐานะที่

เป็นกรมการกนหนึ่งก็ให้เสนอว่า ถ้า
 เราพิจารณาถึงการอุตสาหกรรมแล้ว ก็
 น่าจะพิจารณาถึงการเกษตรด้วย เพราะ
 ว่าประเทศไทย ซึ่งมีพลเมือง ๓๓ ล้าน
 เกษนนี้ เรายอมรับกันว่าเรามีชาวไร่
 ชาวนา เรียกว่าเกษตรกรหรือเกษตรกร
 ทั้งหมด มีประมาณ ๘๕ เปอร์เซ็นต์ของ
 ชชาติหรือของประเทศไทย ก็ ๓๐ ล้าน
 เศษ ถ้าหากว่าเราออกรัฐธรรมนูญเพื่อ
 คุ้มครอง หรือเพื่อให้ประโยชน์แก่การ
 อุตสาหกรรมซึ่งมีจำนวนสักเท่าไร การ
 อุตสาหกรรมซึ่งคนไทย กระผมอยากจะ
 ขออย่าว่า คนไทยเป็นเจ้าของดำเนินการ
 อุตสาหกรรมมีจำนวนที่เปอร์เซ็นต์ มี
 จำนวนเป็นส่วนน้อย ท่านกรรมาธิการ
 คนหนึ่งท่านบอกว่า จำนวนเป็นส่วน
 น้อย เราจะออกรัฐธรรมนูญไปเพื่อให้
 ความคุ้มครองแก่คนส่วนน้อยของประเทศ
 และทอดทิ้งหรือไม่คำนึงถึงประชากรส่วน
 ใหญ่ของประเทศ คือ ๘๕ เปอร์เซ็นต์
 ฉะนั้นหรือ

อีกประการหนึ่งเราถือกันว่า เกษตร
 กรหรือชาวไร่ชาวนานั้นเป็น กระดูกสัน
 หลังของประเทศ รัฐบาลนี้ก็ได้มีนโยบาย
 ที่จะช่วยเหลือชาวนาช่วยเหลือ เกษตรกร
 แต่ว่ารัฐธรรมนูญที่เราออกมาไม่มีอะไร

เลยที่จะรับรองหรือสนับสนุนนโยบายอัน
นี้ กระผมก็พยายามหลีกเลี่ยงที่จะไม่ใช้คำ
ว่า “การบริการ” หรือ “ระบบนายทุน”
เพราะว่าเป็นถ้อยคำซึ่งเราเองไม่ยอมรับ
นับถือหรือเราเห็นว่าไม่เหมาะสมกับประ-
ชาชนคนไทย แต่ว่ามีข้อที่ควรระลึกถึงว่า
ชาวไร่ชาวนาซึ่งเป็นกระดูกสันหลังของ
ประเทศ เป็นแรงงานของประเทศ เป็น
ผู้นำภาษีอากรส่วนใหญ่มาให้แก่รัฐเพื่อ
พัฒนาประเทศนั้น อยู่ในฐานะอย่างไร
อยู่ในฐานะที่ร่ำรวยเสมอกับผู้ที่ เป็น เจ้า
ของโรงงานอุตสาหกรรมหรือไม่ จะเห็น
ความแตกต่างอันนี้หลายประการ รายได้
ของชาวนาหรือเกษตรกร ๘๕ เปอร์เซ็นต์
ของประชาชนพลเมืองต่ำ เราพยายาม
จะยกฐานะเกษตรกรหรือ ชาวไร่ ชาวนา
ขึ้น แต่ในขณะเดียวกันเราไม่มีรัฐธรรม-
นูญหรือไม่มีกฎหมายรับรองสิทธิหรือว่า
ประโยชน์ของชาวไร่ชาวนาเลย จะเป็น
การสมควรหรือไม่ที่เราออก รัฐธรรมนูญ
ไปเช่นนี้การที่เติมคำว่า “หรือเพื่อ
ประโยชน์แก่การจัดแหล่งอุตสาหกรรม”
นั้นก็เพื่อบุคคลส่วน น้อยและ บุคคลส่วน
น้อยนี้เป็นผู้ที่มีรายได้สูงกว่า ชาวไร่ ชาวนา
หรือเราจะเรียกว่าเป็นคน มั่งมีก็ได้

และมีจำนวนก็เปอร์เซ็นต์ของประชาชน
ในประเทศไทย ก็ตกลงไปให้ซึ่งแล้ว
ผู้ที่มาดำเนินการอุตสาหกรรมในประเทศ
นั้นเป็นคนไทยทั้งหมดหรือ คนไทยก็
เปอร์เซ็นต์ ถ้าท่านดูสถิติจากคณะ
กรรมการส่งเสริมการลงทุนก็ดี จาก
กระทรวงอุตสาหกรรมก็ดี ก็จะปรากฏ
ว่ามีคนต่าง ประเทศ อยู่เป็น จำนวน มาก
เหมือนกัน กระผมไม่ได้หมายความว่า
คนไทยไม่มีนะครับ การลงทุน มี
เหมือนกัน แต่คนต่างประเทศก็มีอยู่เป็น
ส่วนมาก เพราะฉะนั้นถ้ากฎหมายหรือ
รัฐธรรมนูญออกไปเช่นนี้ ก็เท่ากับว่า
เราไปรับรอง หรือเราไปรักษาประโยชน์
แก่คนต่างประเทศด้วย จะเป็นความ
ยุติธรรมหรือไม่ในการที่สถาน ศึกษาร่าง-
รัฐธรรมนูญนี้จะให้ความคุ้มครอง หรือ
การรับรองแต่เฉพาะ การ อุตสาหกรรม
แต่ส่วน การ เกษตร ตัด ทิ้ง ไป เสียเลย
กระผมก็เห็นว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ จะ ไม่
สมบูรณ์ ถ้าเรารับรองหรือให้คำรับรอง
แก่ประชาชนส่วนน้อย และจะมีชาวต่าง-
ประเทศ เป็นส่วน มากที่ได้รับ สิทธิ อันนี้
ยิ่งกว่าประชาชนคนไทย ๘๕ เปอร์เซ็นต์
กระผมจึงเสนอว่า ไหน ๆ จะเติมคำว่า

“เพื่อประโยชน์แก่การอุตสาหกรรม” แล้ว
ก็เติมคำว่า “เพื่อประโยชน์แก่การ
เกษตร” ด้วย เพราะว่าเราจะได้มีรัฐ-
ธรรมนูญอันสมบูรณ์ ที่รับรองประชา-
ชนส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในนี้ด้วย อย่า
ละเลย อย่าทิ้งเสีย อย่าทอดทิ้งเสีย

อีกประการหนึ่งการที่เราใส่เข้าไป
ในรัฐธรรมนูญเช่นนั้น ไม่ได้หมายความว่า
รัฐจะเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ไปเพื่อ
การเกษตร หรือให้ชาวไร่ ชาวนาทั้งหมด
ที่เหมือนกับที่เราจะใส่ไว้เพื่อแหล่ง
อุตสาหกรรมเหมือนกัน ถ้ามีความจำเป็น
เมื่อใด รัฐก็อาจจะทำการเวนคืนอสังหา-
ริทรัพย์เพื่อการเกษตรได้ เช่นเดียวกับ
ที่ว่าเมื่อเติมคำว่า “เพื่อประโยชน์แก่
การจัดแหล่งอุตสาหกรรม” แล้ว รัฐ
จึงไม่มีความจำเป็น ก็ไม่ต้องทำ ไม่ต้อง
เวนคืน อันที่จริงในร่างรัฐธรรมนูญ
ภาคแรกก็มีคำว่า “หรือเพื่อประโยชน์
แก่การผังเมือง หรือเพื่อประโยชน์ของ
รัฐอย่างอื่น” คำว่า “เพื่อประโยชน์ของ
รัฐอย่างอื่น” นั้นมีความหมายกว้างขวาง
มาก ซึ่งอาจจะใช้ได้ทั้งในแหล่งอุตสาหกรรม
แต่ว่าทางคณะกรรมการเห็นว่า
ควรเน้นในเรื่องอุตสาหกรรมให้มาก
เพราะเหตุที่รัฐบาลได้ประกาศ หรือ

ได้ไปรับรองในเรื่องลงทุน อุตสาหกรรม
ไว้ ก็ควรจะเน้นไว้ในธรรมนูญ แต่
กระผมก็บอกว่า รัฐบาลก็มีนโยบายที่จะ
ช่วยเหลือชาวนา ที่จะพยุงราคาข้าว
ที่จะยกระดับการครองชีพของ ประชาชน
ทั่วประเทศ ก็จะใส่ไว้บ้างจะไม่ได้หรือ
จะเสียหายที่ตรงไหน แต่ในที่สุดคณะ
กรรมาก็เห็นว่า เรื่องการเกษตร
นั้นไม่จำเป็นที่จะต้องใส่ไว้ ควร
จะใส่ไว้เฉพาะเรื่องอุตสาหกรรม กระผม
จึงขอสงวนไว้ เพื่อให้สมาชิกสภาาร่างรัฐ
ธรรมนูญได้โปรดพิจารณาวินิจฉัยโดย
รอบคอบอีกครั้งหนึ่งว่า เราจะปล่อย
รัฐธรรมนูญไปในลักษณะที่ไม่สมบูรณ์
หรือในลักษณะที่ทอดทิ้งประชาชน ส่วน
ใหญ่ของประเทศหรือ กระผมขอชักตัว
อย่างอีกบางเรื่องเพื่อประกอบข้อพิจารณา
ของท่านสมาชิกผู้มีความเกี่ยวข้องหลาย
ในประเทศอินเดียมีภาวะที่อดอยากแค้น
หงนเพราะเกษตรกรหรือพวกชาวไร่ ชาว
นาไม่มีที่ดินของตัวเองจึงมีจะเรียกว่านัก
แสวงบุญ หรือผู้ที่ต้องการช่วยเหลือ
เกษตรกร ได้ประกาศขอให้ผู้ที่มีดิน
บริจาคให้แก่ชาวไร่ ชาวนาได้มาทำกิน
ไม่ให้อดอยากแค้น เราคงทราบว่

ประชาชนในประเทศอินเดียบางคราว ก็เกิดความอึดอัดยากแค้นถึงกับอดตาย ก็มี แต่เมื่อกระผมได้ไปประชุมสหภาพ รัฐบาลที่ประเทศอิหร่าน ก็ได้เห็นว่า ชาวต่างชาติของประเทศอิหร่าน คือประมุขของประเทศนั้นได้แรงกล้า ได้ทำการณรงค์อย่างกว้างขวาง เพื่อที่จะให้เกษตรกร ได้มีฐานะสูงขึ้น ยกกระดับค่าครองชีพ ช่วยเหลือชาวนา ตลอดจนพยายามเอาทรัพย์สินของชาติเอง ซึ่งเป็น ที่ดิน ส่วนพระองค์นั้น ให้แก่ชาวนาหรือเกษตรกร เพื่อได้มีอาชีพ มีแหล่งประกอบอาชีพ รัฐบาลของประเทศนั้นได้ดำเนินการทุกอย่างเพื่อจะพัฒนา ประเทศเช่นเดียวกับ ประเทศไทย และช่วยเหลือชาวเกษตรกร ทุกอย่างเช่นเดียวกับ ประเทศไทย กำลัง ดำเนินการอยู่ การที่ประเทศนั้นได้ ดำเนินการตั้งที่กระผมกราบเรียนนี้ ก็ เป็นการ ป้องกัน การ ขยาย อิทธิ พล ของ คอมมิวนิสต์ไปช่วยในตัว คอมมิวนิสต์ ไม่มีบทบาท ไม่มีขบวนการอะไรใน ประเทศนั้น เพราะเหตุที่ว่ารัฐบาลและ ประมุขของ ประเทศ ได้ ดำเนิน การ อย่าง จริงจังอย่างกว้างขวาง ผลก็คือว่าเป็น การ ป้องกัน คอมมิวนิสต์ ไปช่วย ใน ตัว

รัฐบาลก็ได้เพียรพยายาม ทุกอย่าง ที่ สักักกันและปราบปรามการดำเนินการของ คอมมิวนิสต์ แต่ถ้าหากว่าสถาบันรวมอ ชำคนส่วนใหญ่ของประเทศ และชาวไร่ ชาวนาผู้มีฐานะต่ำต้อยอยู่ มีราย น้อยอยู่ ก็เป็นประตุนหนึ่งซึ่ง ทำให้คอมมิวนิสต์มี โอกาสที่จะ โหมงก ชวนเชื่อ หรือดำเนินคดีคนไทยที่ ประเทศได้ กระผมจึงขอเรียนในชั้นนี้ ว่าเราควรจะต้องอยู่รัฐธรรมนูญให้เป็น ในลักษณะนี้หรือ หรือควรจะเติมคือ "เพื่อการกสิกรรม" ลงไปอีกสอง ท่านนี้เราก็จะทำให้รัฐธรรมนูญนี้มีคว สมบูรณ์ครบถ้วน เป็นประชาธิปไตย และเป็น การ ป้องกัน คอมมิวนิสต์ ไป ใน ตัว

หลวงประกอบนิติสาร (ก ภาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ) : ชั้นกรรมภาธิการเราได้มีการหารือกัน ในเรื่องนี้ เรื่องที่ท่านกรรมภาธิการผู้ ปราบเมื่อก็ได้ส่งความเห็นไว้ที่จ คำว่า "เกษตรกรรม" ลงไปก่อน "หรือเพื่อประโยชน์แก่การจัดแหล่ง กรรม" นี้ กรรมภาธิการส่วนใหญ่ไม่เห็น แต่กล่าวอีกนัยหนึ่งไม่มีใครเห็นด้วย

แต่ท่านเห็นของท่านคนเดียว ที่ไม่เห็น
 ภัยเพราะเหตุในประการแรกที่ท่านไป
 ทียบกับการจัดแหล่งอุตสาหกรรมว่า ทำ
 ไม่เต็มได้ ทำไมของท่านเต็มไม่ได้
 การเกษตรกรรมนี้ ในประการแรกที่คณะ
 กรรมการเต็มนี้ไม่ได้เขียนว่า "เพื่อ
 ประโยชน์แก่การอุตสาหกรรม" แต่ว่า
 "เพื่อประโยชน์แก่การจัดแหล่งอุตสาหกรรม"
 คำว่า "จัดแหล่งอุตสาหกรรม"
 กับ "เพื่อประโยชน์อุตสาหกรรม" นี้ต่าง
 กัน ท่านไปอ่านว่า "เพื่อประโยชน์แก่
 การจัดแหล่งอุตสาหกรรม" จะเห็นว่า
 อุตสาหกรรมเราไม่ควรที่จะไปเกี่ยวข้องกับ
 ทรัพย์ที่อยู่กับคน ที่อยู่อาศัยเราก็จัด
 ที่ไปอยู่เสียตอนหนึ่ง เพื่อป้องกันความ
 เดือดร้อนของฝูงชนประการหนึ่ง เพื่อที่
 จะไม่ให้ใครถือโอกาสไปขึ้นราคาที่ดิน
 พอข่าวว่ารัฐบาล ประกาศ เขตนั้น เขตนี้
 เป็นอุตสาหกรรมละ ขึ้นราคาที่ดินกัน
 ใหญ่ แล้วก็มีผู้จะมาลงทุนเขาก็ไม่มาลง
 ทุนเราจะพัฒนาประเทศเราให้เป็น ประ
 ษัตริย์อุตสาหกรรมก็พัฒนาไม่ได้ เพราะ
 ปล่อยให้คนที่ตนเป็นเจ้าของที่ดินถือโอกาส
 ขึ้นราคาที่ดิน การขึ้นราคาที่ดินนอก
 นี้เป็นการที่ปิดประตูสำหรับผู้จะมาลง

ทุนแล้ว ยังเป็นอันตรายมาก คือทำให้
 ทุนแห่งการผลิตนั้นเพิ่ม ผลสุดท้ายก็ส่ง
 ไปในกำครองชีพสูงขึ้น เพราะฉะนั้น
 คณะกรรมการจึงเห็นว่า ในสมัยนี้ประ
 เทศไทยเราอยู่ด้วยเกษตรกรรมอย่างเดียว
 อย่างเมื่อครั้งโบราณไม่ไหวแล้ว เรา
 ต้องสู้โลกด้วย อุตสาหกรรม และที่
 รัฐบาลนี้ทำมาในเรื่องสนับสนุนและส่งเสริม
 การอุตสาหกรรมก็ได้เป็นผลดีและ
 ประจักษ์อยู่แล้ว จะไปจัดแหล่งไหนโดย
 การเวนคืนมาก็ทำไม่ได้ จึงได้เห็นเป็น
 การสมควรว่า เพื่อประโยชน์แก่การจัด
 แหล่งอุตสาหกรรมนั้น ควรเอามาบัญญัติ
 ไว้ในรัฐธรรมนูญ ส่วนการเกษตรกรรม
 ในทรรณะที่สมาชิกว่าเมื่อก่อน ก็ดูท่าน
 เฟื่องเสียงไปถึงว่ามี พวกนายทุน ไปมีที่ดิน
 เอาไว้ แล้วก็คล้าย ๆ กับว่าถือโอกาส
 ก่อความยุ่งยากลำบาก ให้ชาวนาต้องเช่า
 ที่นาด้วยราคาแพง เสียเปรียบคนมีเงิน
 อะไรในทำนองนี้ ท่านก็ประสงค์ว่าถึง
 คราวสมควรก็เวนคืนจากผู้ที่มีที่ดินทำนา
 บนหลังคน อะไรพวกนี้ เอามาเป็น
 ของรัฐเสียก็เป็นการสมควร เพื่อช่วย
 ชาวนาที่ท่านว่ามีอยู่ ๘๕ เปอร์เซ็นต์
 ท่านอ้างไปถึงอินเดีย อ้างไปถึงอิหร่าน

LIART

และเรื่องอิหร่านนี้... และอีกเรื่องผมก็ไปกับท่านสมาชิกผู้หนึ่ง... ในฐานะเป็นหัวหน้าคณะไปประชุมที่อิหร่าน... เราก็ได้มีประสบการณ์ใหม่... เป็นความจริงอย่างท่านว่า... ว่าสหพันธ์อิหร่านต้องรบกันักการเมือง... เมือง... ไม่ใช่เอาอาวุธสู้กับนักการเมือง... ในการที่จะปรับปรุงประเทศของพระองค์... จนอยู่ในที่ศูนย์... เคาพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์... ที่ดินส่วนพระองค์... ออกแจกราษฎร... เพราะที่ดินส่วนพระองค์มีมากมายก่ายกองเหลือเกิน... และสภาพของที่ดินเหล่านั้นเป็นทะเลทรายทั้งนั้น... เพราะอิหร่านเต็มไปด้วยทะเลทรายมากมายก่ายกองไม่ได้ทำประโยชน์อะไร... ก็มาแจกราษฎร... นอกจากนั้นยังออกกฎหมายให้ริมที่ดินของพวกนายทุนที่มีไว้แล้วไม่ทำประโยชน์... ริมเป็นของรัฐมาปลูกป่า... แต่นั่นเป็นเรื่องของชาติแห่งอิหร่าน... สู้กับนักการเมืองที่มีความโอบเอียงไปทางฝ่ายแดง... ซึ่งพระองค์เอาชนะได้... ประเทศไทยเรายังไม่มีสถานกางเขรเช่นนี้ซึ่งรัฐเราไม่ต้องพูดถึงว่าพระมหากษัตริย์ซึ่งรัฐจะต้องไปสู้รบกับผู้ที่ทรัพย์สินสมบัติเป็นนา เป็นที่ดิน

อะไรเหล่านี้... ถ้าเราจะป้องกันสิ่งเหล่านี้... ยังทำได้ด้วยกฎหมายคือกฎหมายบังคับว่าใครไม่ทำประโยชน์ให้ผู้อื่น... อะไรนั้น... ยังมีกฎหมายตั้งที่เคยมีมาแล้ว... ไม่เวนคืนหรือบังคับให้ขาย... หรือเอามาขายทอดตลาดโดยไม่เวนคืน... ทำได้ทุกอย่าง... แต่การเวนคืนเป็นของรัฐนั้นขอได้โปรดระลึกว่า... ถ้าเราเปิดประตูกว้าง... ไม่ใช่จัดแหล่งเกษตรกรรม... แต่เพื่อการเกษตรกรรมแล้ว... เราเปิดประตูกว้าง... เราทราบไม่ได้ว่าใครมาเป็นรัฐบาล... ภายหน้าใครมีเสียงข้างมากในสภาเราไม่ทราบ... ถ้าเขาฉวยโอกาสบอกว่า รัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้เพื่อการเกษตรกรรมแล้ว... ทำอะไรคนเดียว... คือเวนคืนกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของรัฐหมดก็ได้หรือเป็นทั้งจังหวัดหรือทั้งภาคก็ได้... เพียงชั่วพริบตาเดียว... ที่ดินซึ่งตกเป็นมรดกปู่ย่าตายายมาถึงคนทุกคนจะกลายเป็นของรัฐ... แล้วลงสุดท้ายก็ต้องเป็นคอมมูน... เราที่ทราบแล้วว่าคอมมูนเป็นอย่างไร... ก็ต้องจัดเข้าสู่ระบบนั้น... เพราะฉะนั้นเส้นทางของอันตรายนในการที่เติม "เกษตรกรรม" ไปในเส้นทางเป็นอันตรายมากกว่าที่จะปล่อยให้ไปไปตามกฎหมายปัจจุบัน... ซึ่งมันทำได้

พลโท อัมพร จันทกานนท์
(กรรมการ การพิจารณา ร่าง รัฐธรรมนูญ)
: ท่านสมาชิกผู้เป็นกรรมการ
ร่วมกับ กระผม ได้เขียน เลือ ตัวใหญ่
เพื่อให้สมาชิกในสภานี้เกิดความห่วงเกรง
แต่กระผมคิดว่าท่านสมาชิกผู้เกียรติแห่ง
สภานี้ ไม่ได้กล่าวเลือกกระตาดนเลย
กระผมไม่ได้กล่าวเลยว่าจะไปออกกฎ-
หมายเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จาก นายทุน
เพื่อมาให้ชาวไร่ชาวนากระผมไม่ได้กล่าว
ดังนั้น และที่ท่านว่าในขณะกรรมการ
กระผมออกความเห็น คนเดียว กรรมมา-
การอื่นไม่เห็นด้วยนั้น เพื่อนกรรมมา-
การของกระผมก็บอกว่า ไม่ได้ว่าอย่าง
นั้นยังมีที่เห็นกับกระผมมีหลายคน ขอ
ประธานโทษ อาจจะเสียมรรยาทไปว่า
ท่านกรรมการที่อภิปรายนั่งลงไม่เลิก
เอง ท่านก็บอกว่าแต่ก่อนท่านก็มีความ
เห็นอย่างกระผม ท่านก็บอกว่าได้ผ่านไป
แล้ว ท่านจะกลับมาอีก ท่านก็รู้สึกจะ
บอขายหน้าไปหน่อย ท่านก็เลยไม่
กลับ ท่านก็ยืนยัน และท่านก็สร้างเสื่อ
ใหญ่ให้ดูในสภานี้ ท่านว่าท่าน ไป
หารือกับกระผมในฐานะที่ท่านเป็นหัว-
หน้าคณะ จริงครับ แต่กระผมเป็นรอง

หัวหน้าคณะ และก็ไปทำงานจะมากน้อย
กว่ากันเท่าไรก็แล้วแต่เดชะศรีบ่ อาจจะมี
มีหลักฐานปรากฏพอสมควร แต่กระผม
ก็คิดว่ากรที่เรามาประชุมในต่างประเทศ
นั้น ก็เป็นการสมควรที่จะไปดูการพัฒ-
นาของเขาด้วย เนื่องจากประเทศอิหร่าน
เป็นทะเลทราย ส่วนใหญ่อย่างว่าเขาจึง
พัฒนาประเทศโดยแหล่งทะเลทรายนั้น
ครับ เขาปลูกเป็นสวน เป็นป่า เป็นนา
ขึ้น โดยอาศัยการทดน้ำ หรือการชล-
ประทาน เพราะฉะนั้นที่ชาวเขาทะเล
ทรายไปให้คนนั้น ทะเลทรายนั้นจะกลับ
มาเป็นเรือกสวนไร่นา เพื่อประโยชน์ของ
ชาวกสิกรและคนอิหร่านทั้งประเทศ นี้
คือนโยบายของรัฐบาล อิหร่าน ในปัจจุ-
บัน ซึ่งกระผมก็เห็นว่า รัฐบาลไทยก็
ได้ดำเนินการ อย่างนั้น มาอย่างเข้มแข็ง
ไม่แพ้ประเทศอิหร่าน แล้วขอความ
กระผมเต็มใจ กระผมไม่ได้บอกว่าการ
เกษตร ก็เมื่อมี และเพื่อจัดแหล่ง
อุตสาหกรรมแล้ว ทำไมจะจัดแหล่งเพื่อ
การเกษตรไม่ได้ ถ้าเป็นอย่างนั้นแล้ว
จะต้องเป็นคอมมูน ก็ถ้าหากว่ารัฐบาล
ต่อไปข้างหน้า จะเป็นอะไรก็ไม่รู้ อย่าง
ที่ท่านเขียนเลือตัวใหญ่ไว้ให้ดู เขาเกิด

LIART

บอกว่าคุณยื่นข้อสังหาริมทรัพย์ครึ่งประเทศ ไม่ต้องเอาทั้งประเทศ ครึ่งประเทศ เพื่อจัดแหล่งอุตสาหกรรมแล้ว จะทำอย่างไร มีตั้งคอมมูนกันใหม่หรือ เพราะว่าประเทศที่ยังยากกันอยู่ในเวลานี้ ก็เพราะเหตุที่ว่าจัดระบบการเกษตรไม่ดี เพราะว่าไปมุ่งแต่จะจัดระบบอุตสาหกรรม เรากำลังตั้งอุตสาหกรรมกันอยู่ กระทบไม่ได้ทำทีเดียวว่า การที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมนั้น จะเป็นการเสียหายแก่การเศรษฐกิจของชาติ เป็นการดี แต่ว่าการที่เราสร้างความคิดข้างหนึ่ง แต่จะไปกดหรือว่าไปสกัดกัน ความคิดอีกอันหนึ่งไว้ จะมีประโยชน์อะไร สู้ให้ควบคู่กันไปไม่ได้หรือ เพราะว่าอุตสาหกรรมนั้น เป็น อัน ตับ สอง ของการเกษตร ต้องมีผลิตภัณฑ์เกษตรขึ้นมาเสียก่อน แล้วถึงเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรม คือ มีวัตถุดิบเข้าโรงงานอุตสาหกรรม แต่เราไปออกรัฐธรรมนูญเพื่อสนับสนุน บัน ปลาย เราไม่สนับสนุนบนต้น ก็กระท่อนกระแท่น หรือไม่สมบูรณ์เสมือนหนึ่งว่าเรามีมือขวาเป็นกาเกษตร ซึ่งท่านจอมพลผิน ฯ ท่านเคยสนับสนุนการเกษตรอยู่ ท่านคงเข้าใจดีเรามีมือขวาเพื่อการเกษตร เรามีมือซ้ายเพื่อการอุตสาหกรรม แต่เรา

มีมือขวาเสีย ไม่ยอมให้ทำงานอะไร หรือไม่ยอมให้ก้าวหน้าละ เราจะส่งเสริมแต่มีซ้ายอย่างเดียว ร่างกายของคนจะสมบูรณ์หรือ กระทบคิดว่า ไม่มี ความสมบูรณ์ และไม่มีความยุติธรรมอย่างยิ่งแก่ประชาชนคนไทยอีก ๘๕ เปอร์เซ็นต์ ที่ท่านเพื่อนกรรมธิการของกรมกล่าว คัดค้านนี้ กระทบก็ไม่รู้หรือกว่าท่านมีโรงงานอุตสาหกรรมหรือไม่ แต่ถึงแม้ว่าท่านจะมี ท่านก็คงจะกล่าวด้วยความสุจริตใจ กระทบเองก็ไม่มีไร่นาที่ไหน เพราะฉะนั้นกระทบเสนอเรื่องนี้แล้วก็ไม่ มีโรงงานอุตสาหกรรมด้วยครับ เพราะฉะนั้นก็เพื่อที่จะให้สถานที่ได้พิจารณาโดยรอบคอบโดยถนัดวันอีกครั้งหนึ่งว่าเราจะปล่อยให้รัฐธรรมนูญออกไปอย่างไม่ยุติธรรมแก่ประชากรอีก ๘๕ เปอร์เซ็นต์นี้ และไม่คิดถึงการพัฒนาบ้านเมืองในกิจการเกษตรด้วยหรือ ถ้ามีการจัดแหล่งเพื่ออุตสาหกรรมได้ กระทบก็เสนอว่าขอให้มีการจัดแหล่งเพื่อการเกษตรได้เท่าเทียมกัน ขอความเท่าเทียมกันเท่านั้นแหละครับ ที่กระทบพูดเพื่อประชาชน ๘๕ เปอร์เซ็นต์เพียง ให้เท่ากับคนอื่น ๑๕ เปอร์เซ็นต์เท่านั้นเอง ไม่ต้องการอะไรมาก

ทางรัฐบาลจะต้องเป็นผู้รับผู้เป็นผู้กำหนด กรรมาธิการก็ได้มาคิดว่าเมื่อได้ให้สิทธิที่จะเวนคืนเพื่อการผังเมืองแล้วต่อไปบ้านเมืองเราก็จะต้องพัฒนาไปในทางอุตสาหกรรม การอุตสาหกรรมนั้นถ้าไม่ให้สิทธิแก่รัฐบาลที่จะควบคุมการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมไว้บ้างแล้ว ก็จะเสื่อมเสียแก่ประโยชน์สุขของประชาชนทั่วไปนั่นเอง คือเท่ากับให้สิทธิของนายทุนสักแต่ว่ามีเงิน หรือจะตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่ไหนก็ได้ โรงงานอุตสาหกรรมนั้นไม่ใช่ตั้งขึ้นมาแล้วก็ไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่เหมือนกับปลูกต้นไม้ในบ้านเมื่อตงขึ้นมาแล้วก็ต้องมีเรื่องจะเดือดร้อนชาวบ้านรอบทิศ ไปหมด เป็นต้นว่าการระบายน้ำ โสโครก การปล่อยควัน การขนถ่ายสินค้า การทิ้งขยะ อะไรต่ออะไรมากมายเหลือเกิน และตลอดจนกระทั่งในด้านความสะดวกที่จะให้แก่การอุตสาหกรรม ถ้าอย่างจะให้การอุตสาหกรรมเจริญ ก็จะต้องมีการวางแผนล่วงหน้าเพื่อให้ถนนไปถึง รถไฟไปถึง ให้มีโทรศัพท์และมื่ออื่น ๆ การขนส่งให้สะดวก การจัดแหล่งอุตสาหกรรม จึงเรียกได้ว่าเกี่ยวเนื่องเข้ามาในการบริหารของรัฐอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมสิทธิตาม

สมควรที่จะเวนคืนที่ดินได้ทั้งนี้ เป็นกติมติให้แก่รัฐบาลเข้าไปอีกอย่างหนึ่ง และตัดสิทธิของชนชาว ไทยลงไปอีกหนึ่งว่า ถ้ามีที่ดินแล้วรัฐอาจจะเวนคืนมาจัดแหล่งอุตสาหกรรมได้ ถ้าพิจารณาตามแง่แล้วจะเห็นได้ว่า มาตราที่มีเกี่ยวข้องกับประโยชน์ของกลสิหรือประโยชน์ของอุตสาหกรรมหรือประโยชน์อะไรทั้งสิ้น ไม่ใช่เรื่องจะมาแย้งกันว่า ทำไมไม่คำนึงถึงกสิกรรมบ้าง ทำไมถึงไปคำนึงถึงอุตสาหกรรมแต่อย่างเดียว ไม่เท่าเท่ากัน ไม่ใช่เรื่องประโยชน์อะไรของไหนหรือเรื่องของสิทธิเสรีภาพของชาวไทยที่เราสิทธิที่จะไปบังคับซื้อที่ดินเขาแต่ไหนคณะกรรมการ ก็เห็นว่าควรเติมเข้าไปอีกข้อหนึ่ง คือเรื่องการจัดแหล่งอุตสาหกรรมเท่านั้น และการจัดแหล่งอุตสาหกรรมนี้ หรือการเวนคืนที่ดินถ้าจะต้องคำนึงก็ต้องคำนึงถึงเนื้ออีกด้วย การจัดแหล่งอุตสาหกรรมที่สมาชิกทั้งหลายก็คงทราบว่าการอุตสาหกรรมนั้นไม่กินเนื้อที่มาก การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมใช้ที่ดินเพียง ๑๐-๒๐ ไร่ขึ้นไปถึง ๑๐๐ ไร่ก็พอ แต่เปรียบกับการกสิกรรมแล้ว กสิกรรมที่ใช้เนื้อที่มากเหลือเกิน แต่การอุตสาหกรรม

กรรมใช้ที่ดินเพียง ๑๐ ไร่ กสิกรรมจะ
 ต้องใช้เป็น ๑๐๐ ไร่ อุตสาหกรรมใช้
 เป็น ๑๐๐ ไร่ กสิกรรมจะต้องใช้เป็น
 ๑๐,๐๐๐ ไร่ขึ้นไป เนื้อที่ผัดกันถ้าเรา
 ไปให้สิทธิรัฐบาลที่จะเวนคืนที่ดินมา
 เพื่อจัดแหล่ง หรือเพื่อ ประโยชน์ของการ
 กสิกรรมแล้ว ก็จะต้องเท่ากับว่าให้สิทธิ
 รัฐบาลเวนคืนที่ดิน ได้เป็นเนื้อที่มากมาย
 หากศาลเหลือเกินจึงจะพอแก่ความจำเป็น
 ในการกสิกรรม ซึ่งคณะกรรมการก็ไม่
 เห็นว่าควรจะให้อำนาจรัฐบาลมาถึงเพียง
 นั้น จะทำให้ราษฎรเขาเสียสิทธิ มากเกิน
 นี้ประเด็นของเรื่องนี้อยู่เท่านั้น และก็
 ใช้เรื่อง ประโยชน์ของการ กสิกรรม
 หรือการ อุตสาหกรรม ไม่ใช่เรื่องว่า
 พัฒนาทาง ไหนหนักทาง ไหนน้อย
 เรื่องเราจะคุ้มครองสิทธิของประ-
 ษชนเขาได้แค่ ไหน เช่นนั้นต่าง
 ถ้าหากว่าอย่าง ที่ท่าน กรรมการที่
 มีความเห็นแตกต่าง ท่านกล่าวว่า
 เมืองเราเกรงว่าราษฎรจะ ไม่มีที่ทำ
 หรือว่า ชาวไร่ ชาวนา จะไม่มีที่นั้น
 เป็นเรื่อง ของนโยบาย รัฐบาล ในภาย
 หน้า ก็อย่างที่อิหร่านเขาทำ เขาก็
 เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ เขาก็ไป
 กฎหมาย จะไปบังคับชอกกัน หรือจะ

ไปออกกฎหมายกรรมสิทธิ์ที่ดิน นั้นเป็น
 เรื่องของนโยบายภายในภาคหน้า ไม่เกี่ยว
 กับเรื่องเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญเลยแม้แต่น้อย
 เพราะ ฉะนั้นถ้าพูดกัน ไปก็รู้สึกว่าจะ
 จะไม่เป็น ประโยชน์ และ จะเสียเวลา
 เปล่า ๆ นี้กระผมก็ติดใจนึกเกี่ยวกับ
 ท่าน กรรมการ ท่านเดียวกันนั้น
 ท่าน กล่าวถึงเรื่องว่า ขอให้เขียนลง
 ไปว่า เพื่อ ประโยชน์แก่การจัดแหล่ง
 กสิกรรมด้วย เรื่องนี้กระผมก็ออกจะ
 มีความรู้ น้อย คือแหล่ง อุตสาหกรรม
 นั้นเป็นเรื่องเทคนิค เป็นเรื่อง ที่รู้แน่นอน
 แล้วว่า แหล่งอุตสาหกรรมคืออะไร มีคำ
 นิยาม มีวัตถุประสงค์อย่างไร มีความ
 ต้องการอย่างไรบ้าง แหล่งเกษตรกรรม
 นั้นกระผมก็ไม่เคยเห็นที่ ไหนเขามีไม่เข้าใจ
 ว่าท่านหมายถึงอะไร ไม่รู้ว่า ถ้าจัด
 แหล่งเกษตรกรรม แล้วจะจัด ทำไหนด้าน
 ต เป็นอย่างไร กินเนื้อที่เท่าไร คือเป็น
 การตั้งค่าขึ้น อีกค่าหนึ่งให้รับกับ
 แหล่ง อุตสาหกรรม จะได้ฟังดูว่า
 ยุติธรรมดีเท่า นั้น เอาจริงเข้า ไม่มีความ
 หมาย พลโท อัมพร อินตาทานนท์
 (กรรมการพิจารณา ร่าง รัฐ -
 ธรรมนูญ): เมื่อ กั้น ท่าน กรรมการ

การฟ้องของ กระผมเขียนเสียดให้ท่านดู
 กระผมอีกท่านหนึ่ง ที่ท่านนี้ไปเมือง
 ก็นั้น ท่านก็ว่าตกลงอน ฉาใหม่ให้ดูอีก
 ฉากหนึ่ง ความจริง ท่านพูดกับกระผม
 พูดเรื่องเดียวกันแต่ท่านพยายาม ให้เป็น
 เห็นว่าเป็นคนละเรื่อง การเวนคืนที่ดิน
 เพื่อระโงชน์แห่งรัฐนี้ ตามที่บัญญัติไว้
 ในมาตรา ๓๒๓ วรรค ๒ นี้ ความจริงถ้า
 ไม่เติมคำว่า "หรือเพื่อประโยชน์แก่การ
 จัดแหล่งอุตสาหกรรม" ก็ไปได้ เพราะ
 ว่าเราเติม "หรือ ประโยชน์แก่การผัง
 เมือง หรือเพื่อประโยชน์ของรัฐอย่าง
 อื่น" มีอยู่สองคำซึ่งกว้างมาก ผังเมือง
 นั้น ถ้าท่านถามว่า เผอิญ ขอประทาน
 โทษ เพื่อนสมาชิกก็รู้คุณ ชำนาญ ๆ
 นายกเทศมนตรีท่านออกไปเสียแล้ว เรื่อง
 ผังเมืองหนักต้องมีว่า จัดผังเมืองแหล่งที่
 อยู่อาศัย แหล่งที่เป็นอุตสาหกรรม แหล่ง
 ที่เป็นพาณิชยกรรมเขาก็แบ่ง เป็นส่วน ๆ
 คงจะเห็นได้ว่า ในกรุงเทพฯ นี้ท่านจะ
 ไปทำอะไร ถ้าผัดผังเมืองหรือที่เทศบาล
 เขาควบคุมอยู่แล้ว ท่านทำไม่ได้ ท่าน
 จะไปตั้งโรงงาน สมมติว่าใกล้ ๆ พระ
 ทิว่อนนั้น ๓ สมาคม ที่สภาเราไม่ได้
 เขาก็ไม่ให้ เพราะฉะนั้น ถ้าสมมติว่า
 เนื้อ ที่บาง แห่งจะเป็นของ ททรัพย์สัน ส่วน

พระมหากษัตริย์ ททรัพย์สันส่วนพระมหา
 กษัตริย์ จะตั้ง โรงงาน ที่ว่า ของเท่าอย่าง
 สมมติว่าในบริเวณนี้เขาก็คงไม่ให้ ไม่ให้
 ตั้งโรงงานขึ้นตามขอบใจ เมื่อมีการเวน
 คืน เพื่อผัง เมืองแล้ว ผัง เมือง นั้นเอง
 เป็นที่กำหนดว่า แหล่ง ที่ตั้ง โรงงาน เป็น
 แหล่งอุตสาหกรรม ในเมืองนี้ หรือใน
 บริเวณนี้ เป็น แหล่ง อุตสาหกรรม คราว
 เป็นส่วนอุตสาหกรรม เป็นส่วนที่อยู่อาศัย
 คือ เป็นส่วนพาณิชยกรรม และเป็นสวน
 สาธารณะ เป็น แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ
 เขาแบ่งออกอย่างนั้นผังเมือง ท่านกระมา
 ธิการที่ท่านพูดเมื่อก่อน ท่านรู้ครึบ แต่
 ตรงที่ท่านก็แถลง ท่านนั้นไม่รู้ก็ได้ ท่านว่า
 ท่านไม่เข้าใจมีคำใหม่อะไรขึ้นมา ความ
 จริงท่านเป็นผู้รับรู้พูดพูด ท่านตอบก็
 ถาม ของคนทั่ว ประเทศ อยู่แล้ว ที่นัด
 ตกกว่าท่านบอกว่า ท่านไม่จัดแหล่งอุตสาหกรรม
 แล้ว ไม่ใส่ไว้ในร่าง รัฐธรรมนูญ
 นี้แล้ว คนก็ไปตั้ง โรงงาน ขึ้นตาม
 ขอบใจ ที่ไหนก็ได้ อันนี้ ไม่จริงครับขอ
 ให้ท่าน ไปอ่านดู พระราช บัญญัติ โรงงาน
 ซึ่งกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นผู้รักษา
 เขาควบคุมการ ทั้ง ลักษณะ โรงงาน ทั้ง
 เครื่องจักร ทั้งควบคุมการ ทั้ง ไปรบ
 ภาวนารัฐที่ใกล้เคียงด้วย ดูพระราช

LIRT

บัญญัติกันแล้วจะเข้าใจดี เพราะฉะนั้นก็
 ไม่ใช่เป็นเรื่องที่จะ ได้ทำกันตามใจชอบ
 หรือว่าทำตาม อรรถาศัย แล้วก็ที่ว่า การ
 เว้นกัน ที่ดิน เพื่อกุศลสาธารณะนั้นน้อย
 แต่ความจริงเรามี แหล่ง อุตสาหกรรม
 ที่รัฐบาล ได้ดำเนินการ อยู่แล้ว เช่นที่
 รังสิต แต่เขาไม่ไปที่รังสิต เพราะไกล
 อาจจะเว้นกันกันในซานพระนครใกล้ ๆ
 นี้จะเดือดร้อนกันหรือไม่ กระผมไม่
 อยากจะกล่าวเพราะเหตุที่ว่า พอจะเข้าใจ
 กันได้แล้ว การที่รัฐบาลเว้นกันอสังหา-
 ริมทรัพย์ของ ประชาชนมา เป็นของรัฐ
 นั้นควรจะอยู่ในขอบเขตจำกัด ท่านเอง
 ก็รับรอง แต่ถ้าหากว่าเมื่อมีข้อความใน
 ร่างรัฐธรรมนูญนี้อยู่แล้วว่า เพื่อการผัง
 เมือง ซึ่งเราเองก็อภิปรายกัน ในคณะ
 กรรมการว่า ผังเมืองนั้นรวมอยู่เหมือน
 กันในแหล่งอุตสาหกรรม แต่ความต้อง
 การที่จะเน้นหนักให้ปรากฏในรัฐธรรมนูญ
 นี้ จึงได้มีการ เติมข้อความที่ขีดเส้น
 ตกลงไป แต่ถ้าหากว่าไม่มีก็จัดได้ ไม่
 เข้าว่าทำไม่ได้หรือว่ารัฐธรรมนูญนี้จะ
 เกิดกัน ไม่ให้ใครตั้ง โรงงาน ได้สักแห่ง
 ก็ยกว่าไม่มีความนัว ทำได้ อยู่ในผังเมือง
 ทำได้ แล้วก็ อยู่ในเว้นกันหรือเพื่อ ประ-

โยชน์อย่างอื่นแห่งรัฐ ซึ่งท่านอ้างว่า
 กว้างขวางมาก นั้นก็อาจ จะทำได้อย่างมี
 การทำอื่น ๆ อีกมาก ซึ่งไม่จำเป็นจะต้อง
 มาข่งกันในที่นี้ แต่ว่าความจำเป็นที่
 จะเติมลงไปเช่นนั้น ท่านก็รับว่าเพื่อประ-
 เทศเขามาลงทุน มารับ รองเขา อะไร
 อย่างนั้นเราจะออก รัฐธรรมนูญเพื่อประ-
 โยชน์ของชาวต่างประเทศหรือครับ ทำ
 ไหมเราไม่คิดคำนึงถึงคนไทยถ้าหากว่าคิด
 ว่าเราออก รัฐธรรมนูญนี้ เพื่อให้ชาวต่าง
 ประเทศเขามาลงทุน มาลงทุน มาตั้งโรง
 งาน อุตสาหกรรม แล้วละก็ ข้อความใน
 ตอนอื่นที่กระผมกล่าวมา เมื่อ นั้น คือ
 เพื่อการ ผังเมือง ก็เปิดช่องให้อยู่แล้ว
 ไม่จำเป็นจะต้องเติม

อีกประการหนึ่งครับ ว่าแหล่ง
 เกษตรกรรมนั้นไม่มีใครรู้จัก ไม่มีใครรู้
 กระผมก็ว่าในเรื่องหญ้าปากคอก ถ้าท่าน
 จะถามกระผมอีกคำว่า เกษตรนั้นเป็น
 อย่างไม่เคยรู้จักหน้า รู้จักตา กระผม
 คิดว่า ไม่ควรจะต้องตอบ กระผมอยาก
 จะให้ท่านสมาชิกสภาร่าง รัฐธรรมนูญผู้มี
 เกียรติได้คำนึงดูว่า ถ้าเราเติมเข้าไป
 อย่างนี้แล้ว ถ้าเราจะเติมเพื่อการเกษตร
 เสียหายตรงไหน แล้วก็เสียตัวใหญ่ที่วาท

ภาพชน ในเสนาจะเป็นอย่างนั้นหรือ
 ไม่ กระผมก็ว่าทำได้เหมือนกัน กระผม
 ว่าเป็นสิ่งโต้วาทีอุตสาหกรรมแล้ว
 จะนำกลวิธีอันแสนอนันต์ กระผมคิด
 ว่าเรามาพูดกันในหลักการที่ว่า การเวน
 คืนอสังหาริมทรัพย์ เป็นการเวนคืน
 ทรัพย์สินของเอกชนมาเป็นของรัฐจริงๆ
 ถ้าไม่มีการเวนคืนเสียเลย ก็อาจจะดีใน
 แห่งของการรับรองทรัพย์สินของเอกชน
 แต่ว่าเป็นไปไม่ได้ เพราะว่าการพัฒนา
 ประเทศย่อมมีการออกกฎหมายคุ้มครอง
 อุตสาหกรรมก็มีอยู่แล้ว ไม่จำเป็นเลยที่
 จะต้องมาเขียนไว้ เพื่อจัดแหล่งอุตสาหกรรม
 ในรัฐธรรมนูญ คือในร่างมาตรา
 นี้เลย ไม่จำเป็นต้องมาเติมเลย แต่ถ้า
 เติมแล้ว ควรคำนึงถึงการเกษตร กระผม
 จึงได้เสนอว่าขอให้เติมสมาชิกสภาร่าง
 รัฐธรรมนูญผู้มีเกียรติได้ใช้วิจารณ์
 โดยรอบคอบอีกครั้งหนึ่ง ก่อนที่จะให้
 รัฐธรรมนูญนั้นผ่านไปง่ายๆ ไทยไม่สมบูรณ์

พลโท วิชัย พงศ์อนันต์ : ความ
 จริงในเรื่องนี้ความจริงมีเรื่องอยู่เพียงนี้
 เดียวว่า เราควรพิจารณาเห็นชอบ
 ด้วยหรือไม่ที่คณะกรรมการจะเพิ่มเติม
 ลงไป ความจริงในเรื่องการเวนคืนนี้

ก็เป็นที่น่าทราบดีว่า การเวนคืนเพื่อ
 ประโยชน์ของรัฐนั้น ในสมัยก่อนเรา
 พยายามเพ่งเล็งเฉพาะที่จำเป็นโดยแท้จริง
 ในสมัยต่อๆ มาที่รัฐก็จะหายไป เพราะ
 ว่าการเวนคืนนั้น ถ้าหากไม่มีความจำเป็น
 โดยแท้จริงแล้ว ก็ย่อมเป็นการรอนสิทธิ
 ของประชาชน เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้
 เป็นเรื่องทางรัฐจะต้อง ระมัดระวังเป็น
 อย่างมาก ปัญหาที่พูดกันขณะนี้ ที่คณะ
 กรรมการพูดกันไปพูดกันมา กระผม
 รู้สึกว่าเป็นเรื่องนอกวงกว้างไป แล้ว
 เป็นเรื่องนอกเรื่องมากกว่า เราควร
 พิจารณาในแง่ที่ว่า ที่คณะกรรมการเติม
 "หรือเพื่อประโยชน์แก่การจัดแหล่งอุตสาหกรรม"
 นี้ ควรจะเป็นไปทำไม
 หรือไม่ ด้วยเหตุผลประการใด หรือมี
 ความจำเป็นอย่างไร ซึ่งความจริงเรื่อง
 กรรมการก็ได้ชี้แจงแล้ว สำหรับความ
 เห็นของกระผม คำว่า "แหล่งอุตสาหกรรม"
 นี้ อาจจะหมายถึง Industrial Zone
 หรืออะไรทำนองนั้น ก็หมายความว่าใน
 ต่างประเทศบางประเทศเขาก็ทำกัน บาง
 ประเทศก็ไม่กระทำ หมายความว่าจัดซื้อ
 ที่ดินอยู่สักแห่งหนึ่ง แล้วกรวมอุตสาหกรรม
 ต่างๆ ไปอยู่ด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อเป็น

เรื่องเส้นทางการคมนาคม เรื่องไฟฟ้า เรื่อง
สาธารณูปการต่าง ๆ ให้ความ
สะดวกทางด้านอุตสาหกรรม ก็อาจจะเกิด
ประโยชน์ในด้านอุตสาหกรรมเหมือนกัน
ที่ว่าเรื่องอุตสาหกรรมนี้ ความจริง
ของแหล่งอุตสาหกรรมนี้ กระผมคิดว่า
เป็นนโยบายของแต่ละรัฐบาล รัฐบาล
นี้อาจจะไม่เอาก็ได้ เพราะฉะนั้น
ที่เราจะมาตรา ไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น
เราจะไปตราไว้ในเรื่องนโยบายของชาติ
นโยบายกว้างๆ ทัวไปที่สำคัญๆ จริงอยู่
รัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาอุตสาหกรรม
ไม่ใช่ว่าจะต้องไปจัดแหล่งอุตสาหกรรม
ออกไป แหล่งอุตสาหกรรมนั้น ความ
จริงถ้าถึงโทษก็ให้โทษ เหมือนกัน
จะเป็นการรวมอยู่ในด้านอุตสาหกรรม
ต่างๆ ความปลอดภัยของโรงงานอุตสาหกรรม
เมื่อเกิดศึกสงครามขึ้น หรือความ
อับภัยในด้านต่างๆ ก็เป็นผลเสียหาย
เหมือนกัน ยังมีบางประเทศยังพยายาม
อุตสาหกรรมไปอยู่ underground ที่อยู่
ในซอกนี้ก็เป็นเรื่องหนึ่ง อย่างไรก็ตาม
เรื่องที่จะบัญญัติไว้ เรื่องแหล่ง
อุตสาหกรรมเข้าไป หรือเรื่องเกษตร
นั้น กระผมไม่เห็นด้วยทั้งสองอย่าง
แหล่งการเกษตรก็ไม่จำเป็น เกษตร

เรามีทำทั่วประเทศ ขอให้พัฒนาการ
เกษตรให้ดีขึ้นก็แล้วกัน ไม่จำเป็นต้อง
จัดแหล่งการเกษตร อุตสาหกรรมนี้ก็
เหมือนกัน กระผมถือว่าเป็นนโยบายของ
รัฐบาลแต่ละรัฐบาล ไม่ใช่เป็นนโยบายของ
ชาติที่สำคัญ ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องตราไว้
ในรัฐธรรมนูญ ในการที่เราตราเอาไว้
ในรัฐธรรมนูญนี้ เพื่อมุ่งหมายจะไม่ให้
มีการออกกฎหมายซึ่งเกินขอบเขตไปเป็น
การรอนสิทธิของประชาชน แต่ความจริง
จะออกจริงๆ กว้างๆ ก็ได้ ในนี้ก็เขียน
ไว้เหมือนกันว่า เพื่อประโยชน์ของ
รัฐอย่างอื่น ความจริงก็กว้างเหมือน
กัน ไม่จำเป็นจะต้องไปเน้นถึงในเรื่อง
แหล่งอุตสาหกรรม สำหรับตามที่คณะ
กรรมาธิการได้ใส่มานั่นเอง กระผมเอง
ไม่เห็นด้วย กระผมเห็นว่่าก็ไม่มีความ
จำเป็นต้องใส่เข้าไป และกระผมเห็นว่า
ไม่ใช่เป็นนโยบายสำคัญของชาติ ที่จริงเป็น
นโยบายของรัฐบาลแต่ละรัฐบาล แล้วก็
ไม่จำเป็นเรื่องแหล่งอุตสาหกรรมนั้นเท่า
ที่ปรากฏมาแล้ว อย่างที่รังสิต ได้ซื้อที่
ดินไว้แล้ว เสร็จแล้วก็ไม่ทำประโยชน์
อะไร เพราะเลือกไม่เหมาะ ไม่มีโครง
การ ไม่มีแผนงาน ไกลสนามบินดอนเมือง
ไกลถนนมิตรภาพ แล้วก็เป็นที่ลุ่ม อะไร

LIART

ต่างๆ ทำนองนั้น ในการที่เราต้องจัด
แหล่งอุตสาหกรรมนั้นเราทำได้ ซึ่งเวลา
นั้นโดยมากทางรัฐบาลก็กำหนดเขตไว้
เหมือนกันว่าอุตสาหกรรมอยู่ทางไหน ทาง
บางนา หรือทางพระประแดง อะไรนั้น
ก็เป็นแหล่ง ๆ อยุ่ ส่วนการที่จะรวมมา
ให้อยู่เพียงแห่งเดียวนั้นก็เป็นเรื่องหนึ่ง
ส่วนใน ปัญหาเรื่องนี้ เป็นเรื่องเวนคืนที่
ดินเท่านั้น ไม่ใช่เกี่ยวกับเรื่องลงทุน
ต่างประเทศ เรื่องอะไรไม่เกี่ยวเลย
เกี่ยวกับเรื่องการเวนคืนที่ดิน คือรัฐบาล
จะทำแหล่งอุตสาหกรรมขึ้น ไม่สามารถ
จะไปซื้อที่ดินได้ จะต้องใช้อำนาจการ
ออกกฎหมายเพื่อเวนคืนที่ดินเพื่อสร้าง
แหล่งอุตสาหกรรมเท่านั้น กระผมเอง
จึงไม่เห็น ทั่วย ใน การที่จะกำหนดไว้ใน
รัฐธรรมนูญ

พลตำรวจโท ฉัตร หนูนุกักดี :
กระผมได้ ฟัง การอภิปรายอย่างยืดยาว
ของมาตรา ๓๒ ในข้อความที่เรากำลัง
จะออกกฎหมายรอนสิทธิของประชาชน
ชาวไทย ทั้งนี้เพราะว่าการอุตสาหกรรม
ที่คณะกรรมการได้เพิ่มเติมขึ้นนั้น
กระผมก็เห็นด้วยว่าเราจะต้อง ทำนุบำรุง
ให้อุตสาหกรรมเกิดขึ้นอย่างเป็นปกแผ่น
แต่ข้อเท็จจริง ในเวลานั้น เขาเดือด -

ร้อนอะไร โรงงานพระประแดงตั้งร้อ
โรงงานได้เกิดขึ้นหลังจากนโยบายรัฐบาล
ได้วางไว้นั้น เขาทำได้เรียบร้อยไม่ค
หัวงครีบ ที่จะแพงไปสักเท่าไรนี้
กระผมคิดว่าสถานไม่ตองหัวง เพราะ
ว่าอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นแต่ละระยนั้นม
มหาศาล มีทุนทั้งในประเทศ มีทุน
นอกประเทศ เพราะฉะนั้นที่ดินซึ่งเป
ของคนไทยนั้น ควรจะรักษาสิทธิภาย
ใต้พระบรมราชโองการ คือกที่ดินนี้เป
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เ
ควรจะต้องว่าไม่ควรจะให้สิทธิเป็นพิเศษ
ให้สิทธิ เฉพาะความจำเป็น ตามที่คณ
กรรมาธิการท่านหนึ่งได้อธิบายไว้ในตอน
ต้นนั้น กระผมเห็นด้วย ถ้าขึ้นว่าออก
สิทธิช่วยอุตสาหกรรมก็ดี หรือจะเป็น
แหล่งอุตสาหกรรมก็ดี ก็หมายความว่า
เราจะลดราคาที่ดินตามความมุ่งหมายขอ
รัฐบาล รัฐบาลก็ไม่ควรจะทำอย่างนั้น
ควรจะให้ประชาชนได้มีสิทธิเสรีภาพใน
การที่จะรักษาทรัพย์สิน หรือขายทรัพย์สิน
ของประชาชนให้กับบุคคลใด หรือบริษัท
ใดหรือโรงงานอุตสาหกรรมใดทั้งที่กระ
ผมก็ยังมีความเห็นต่อไปว่า ในการที่กรรมา
ธิการหรือเป็นสมาชิกของสภาท่านหนึ่ง
ได้กล่าวว่า เราควรจะไปจัดแหล่งเกษตร

กรรม อะไรวางกัน กระผมไม่เห็นด้วย กระผมเป็นชาวนา ในกระผมไม่เห็นด้วย เพราะว่าในการที่รามพัฒนาคนจากคนไทยนี้ คนไทยเป็นเจ้าของที่ดิน ไม่ใช่ชาวต่างชาติคนไหนที่มาเป็นเจ้าของที่ดินตามที่กฎหมายของบ้านเมือง ก็ถ้าเราจะพยายามไปออกกฎหมายเอา ที่ดิน ของคนไทยด้วยกันมา กัดสรร กระผมเห็นว่าไม่ต้องหรือยกเพียงแต่รัฐบาลประกันราคาข้าว ๑,๒๐๐ บาทเท่านั้น ชาวนาลูกชนทำงานตั้งแต่ตีห้าครึ่ง ไม่ต้องไปห่วง เพราะฉะนั้นกระผมไม่เห็นด้วยในการที่คณะ กรรมการ การ มาเพิ่มให้มีการเวนคืนที่ดิน ของประชาชนเพื่อเป็นแหล่งอุตสาหกรรม

นายเล็ก จันทานนท์ : กระผมเห็นด้วยกับความเห็นของท่านสมาชิกทั้งสองท่านที่ได้กล่าวว่า ไม่ควรที่คณะกรรมการจะไปเพิ่มประโยคที่ว่า "หรือข้อประโยชน์แก่การ จัด แหล่ง อุตสาหกรรม" ทั้งนี้ก็เพราะเหตุผลดังที่จะได้บรรยายต่อไปนี้ ในบรรดาความสำคัญทั้งหมดในรัฐธรรมนูญนี้ เรื่องสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยนี้เป็นเรื่องที่สำคัญมากที่สุด จึงได้มาอยู่ในอันดับ ๓ ของเรื่องอื่น ๆ เรื่องสิทธิเสรีภาพของ

บุคคลนี้ สำหรับในมาตรา ๓๒ ในวรรคแรกก็ได้อธิบายว่า "สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง" คำว่า "ทรัพย์สิน" ในแนวของกฎหมายก็หมายความว่าสิ่งที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ และเป็นสิ่ง หาริมทรัพย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอสังหาริมทรัพย์ก็หมายความว่าที่ดิน หรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ส่วนสังหาริมทรัพย์ก็คว่าทรัพย์สินอย่างอื่นซึ่งเคลื่อนที่ได้ มนุษย์เราจะมีทรัพย์สินเป็นของตัวเองได้นั้น ก็ต้องแน่นอนที่จะตั้งกองร่างสร้างตนมา และในบรรดาทรัพย์สินจะมีอยู่ได้นั้น ที่ดินเป็นสิ่งที่ได้มายากที่สุด ซึ่งจะต้องใช้ ความมานะอดทน และ ความขยันหมั่นเพียร อดออมอดมมแต่เพียงหาที่ดินเป็นของตัวเอง และที่ดินซึ่งเป็นอสังหาริมทรัพย์นี้ เป็นทรัพย์สินที่แน่นอนถาวรอย่างเดียว ซึ่งไฟจะไหม้ โจรจะปล้นสิ่งของหลายที เป็น สิ่ง หาริมทรัพย์ จะ หมดไป แต่ที่ดินเท่านั้นที่เป็นสิ่งที่บุคคลมุ่งหมายที่จะยึดถือไว้ได้ เพราะฉะนั้นการที่จะบัญญัติในรัฐธรรมนูญเป็นข้อยกเว้นของวรรค ๑ ทว่า "สิทธิในทรัพย์สินของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง" นั้น การที่จะออกว่าเหตุใดบ้างที่จะให้เวนคืนทรัพย์สินของบุคคลมาได้นั้น จึงควร จะ

จำกัดอย่างยิ่ง มีน้อยอย่างที่ท่านสมาชิกผู้
 มีเกียรติที่ได้นำไปเมื่อ กก. ได้พูดในเรื่อง
 การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ในชั้น
 พิจารณาในเรื่องรับหลักการในสารสำคัญ
 ข้าพเจ้าก็ได้เคยกล่าวมาครั้งหนึ่งแล้วว่า
 ของเดิมที่ได้บัญญัติไว้ในลักษณะ ๓ ประ
 การ คือในการที่จะเวนคืนมาเพื่อการอัน
 เป็นสาธารณูปโภค การที่จะเวนคืนมา
 เพื่อความจำเป็นในการป้องกันประเทศ
 และการที่จะเวนคืนโดยได้มาซึ่งทรัพย์สิน
 ธรรมดาคนนั้น เป็นบทบัญญัติตั้งแต่
 รัฐธรรมนูญฉบับเดิม ซึ่งก็พอเพียงอยู่
 แล้ว แต่ว่าในกาลต่อมาก็ได้มีรัฐธรรม
 นูญแก้ไขเพิ่มเติมเข้าไปอีก อย่างหนึ่งว่า
 หรือประโยชน์ของรัฐอย่างอื่น ซึ่งเป็น
 การใช้อำนาจอย่างกว้างขวางเหลือประ
 มาณ อะไรที่รัฐอ้างว่าเป็นประโยชน์
 ของรัฐแล้วเวนคืนมาได้ทั้งนั้น แต่นั่นก็
 เป็นเหตุการณ์ในสมัยหนึ่ง ซึ่งเป็นความ
 ต้องการของบุคคลคนหนึ่ง ซึ่งรายละเอียด
 ในเรื่องนี้กระผมได้เคยกล่าวไว้ในชั้นที่จะ
 รับหลักการในร่างสารสำคัญ แต่ว่าในชั้น
 นี้คณะกรรมการการกลับมาเพิ่มเติม ขึ้นไป
 อีกว่า "หรือเพื่อประโยชน์แก่การจัด
 แหล่งอุตสาหกรรม" การจัดแหล่งอุตสาห
 กรรมนั้นถูกแล้ว อย่างที่ท่านกรรมา-

ธิการได้แสดงไปเมื่อก่อนว่า เป็นเรื่อง
 เราจะต้องคำนึงถึงกาลอนาคต เรา
 ต้องเตรียมตัวไว้ เพราะเหตุว่าประเท
 เรา อุตสาหกรรมกำลังเริ่มพัฒนา และ
 เจริญต่อไปในภายหน้า แต่ว่าการที่จะค
 ึ่งถึงเช่นนั้นไม่ใช่คำนึงเป็นการให้อำ
 ึ่งจะไปเอาที่ดิน แต่ควรจะเป็นการคำน
 ในเรื่องจำกัดอำนาจ ในเรื่องการจัด
 สร้างแหล่งอุตสาหกรรมมากกว่า เพราะ
 จะเน้นการที่มาบัญญัติ ไว้ ในรัฐธรรมนูญ
 ว่า ให้มีอำนาจเวนคืนได้ เพื่อประโยชน์
 แก่การจัดแหล่งอุตสาหกรรม เช่นนี้
 เป็นการให้อำนาจซึ่งฟุ่มเฟือยเกินไป วิ
 การที่จะแก้ไขดังที่ท่านกรรมาธิการได้
 ทรยศนะไว้ว่าเพื่อประโยชน์ในกาลอนาค
 ิศต เราจะแก้ไขได้โดยเหตุที่ว่าเราออก
 กฎหมายจำกัดแหล่งอุตสาหกรรม นั้น
 ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งเมื่อ
 รัฐธรรมนูญเขียนว่า การเวนคืนเพื่อ
 ประโยชน์แก่การผังเมืองมีอยู่แล้ว การ
 ึ่งจะเขียนผังเมืองว่า แหล่งใด เป็นแหล่ง
 อุตสาหกรรม ก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะให้อำ
 าจในการออกกฎหมายผังเมืองได้ อยู่แล้ว
 ทำไมจะต้องมาเติมแหล่ง อุตสาหกรรมอีก
 และอีกประการหนึ่งคำว่า "หรือประ
 โยชน์ของรัฐอย่างอื่น" ก็เป็นการให้อำ-

นางอย่างกว้างขวางที่สุดอยู่แล้ว ท่าน
ประธานที่เคารพ กระผมรู้สึกว่าคุณที่ทำการ
อุตสาหกรรมได้ หรือที่เรียกว่าเป็น
อุตสาหกรรม เป็นผู้ที่มีหลักฐานมั่นคง
สามารถที่จะซื้อที่ดินมาได้โดยง่าย และ
ถ้าจะเทียบแล้ว มีหลักฐานมั่นคงยิ่งกว่า
เกษตรกรเสียอีก แต่ว่าทำไมเราไปให้
การสนับสนุน เราไปให้อำนาจในการที่
จะเวนคืนมา เพื่อจัดแหล่ง อุตสาหกรรม
ซึ่งกระผมไม่เห็นด้วย การที่แหล่งใด ควร
จะเป็นอุตสาหกรรมหรือไม่ เป็นเรื่องของ
อุตสาหกรรม เขาจะพิจารณาอยู่แล้วว่าเขา
ควรทำที่ไหน ถ้าหากรัฐมีความประ-
สงค์อย่างใดในการที่จะให้เป็นส่วนเป็นสัก
จะควบคุมความสูญเสีย หรือความเสื่อม
ที่จะเกิดขึ้น รัฐก็อาจจะออกกฎหมายที่
จำกัดแหล่งอุตสาหกรรมได้ ดังที่เราได้
ยกพระราชบัญญัติควบคุมการก่อสร้าง
ในบางสถานที่ไม่ควรจะมาบัญญัติไว้
รัฐธรรมนูญนี้ ถ้าหากว่ากรมการมี
ความคิดเห็นคำนึงถึงกาลอนาคต เพื่อ
กรมเจริญตั้งที่ท่านได้กล่าวแล้ว ทำไม
ไม่คิดถึงแหล่งศึกษาบ้าง เพราะเหตุ
อนาคตเราจะต้องมีมหาวิทยาลัย เรา
ต้องมีโรงเรียนกันอีกมากมาย ซึ่งทำไม
ไม่คิดถึงแหล่งศึกษาบ้าง เพราะ

ฉะนั้นการที่จะมาคิดแต่เพียงอุตสาหกรรม
และมาเพิ่มในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ กระ-
ผมไม่เห็นด้วย และกระผมเห็นว่าการที่
รัฐธรรมนูญจะออกมาอีกเว้นหลักอันเป็น
สิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทยใน
ลักษณะที่กว้างขวางเช่นนี้ เป็นการรอน
สิทธิมากเกินไป กระผมเห็นว่าควรจะ
ตัดข้อความนี้ออก

หลวงประกอบ นิตินสาร (กรมมา-
ธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ) : เนื่อง
จากคำอภิปรายของสมาชิกท่านกระผมขอ
กราบเรียนว่าสำหรับท่านแรกนั้นก็มีความ
เห็นว่าควรตัดข้อความที่คณะกรรมการ
เพิ่มที่ว่า "หรือเพื่อประโยชน์แก่การจัด
แหล่งอุตสาหกรรม" นี้ออกเสียเพราะท่าน
เห็นว่าเป็นเรื่องของนโยบายรัฐบาล รัฐ-
บาลหนึ่งอาจจะมีนโยบายสนับสนุนการลง-
ทุนเพื่อการอุตสาหกรรม หรือมีนโยบายที่
จะได้ที่ดินมาจัดแหล่งอุตสาหกรรม อีก
รัฐบาลหนึ่งอาจจะไม่มีนโยบายเช่นนั้น ก็
ควรปล่อยเป็นเรื่องนโยบาย ขอกราบ
เรียนว่าเป็นความจริง รัฐบาลแต่ละรัฐ-
บาลอาจจะมีนโยบายแตกต่างกันได้ ไม่ใช่
เฉพาะเรื่องอุตสาหกรรม เรื่องอะไร
ก็แตกต่างกันได้ แต่ว่าคณะกรรมการ
ขอชี้แจงว่า ที่คณะกรรมการเติมขึ้น

ก็เพื่อเปิดประตูให้รัฐบาล ซึ่งมีนโยบาย
ตั้งกลาโหมทำงานได้ คือถ้ารัฐบาลใด
มีนโยบายที่จะผลักดันส่งเสริม อุตสาหกรรม
ให้ก้าวหน้ามาก ๆ ก็มีโอกาส ซึ่งถ้าไม่
เต็มแล้วทำไม่ได้ เพราะคณะกรรมการ
เห็นว่า คำว่า เพื่อประโยชน์ของรัฐ
อย่างอื่นนี้ไม่คลุมถึงไปจนถึงที่ดิน
เพื่อจัดแหล่งอุตสาหกรรม บางท่านก็อาจ
จะเห็นว่าคลุมถึง บางท่านก็อาจจะเห็น
ว่าไม่คลุมถึง แต่คณะกรรมการนั้นส่วน
มากเห็นว่าไม่คลุมถึง และเมื่อมีคนเห็น
ว่าไม่คลุมถึงแล้ว เป็นการดีกว่าที่จะ
บัญญัติเสียให้ชัดว่า ในกรณีเว้นคืนเพื่อ
ประโยชน์แก่การจัดแหล่ง อุตสาหกรรม
นั้นให้กระทำได้ นั้นเป็นการตอบท่าน
สมาชิกผู้มีเกียรติท่านแรก ท่านที่สอง
เป็นห่วงใยในการที่รัฐจะไปเอากรรมสิทธิ์
วีรอนกรรมสิทธิ์ ของพวก กสิกรรมมาเพื่อ
เอามาจัดแหล่งอุตสาหกรรม ในทรรศนะ
ของ คณะกรรมการ หากใช้ว่าคณะ
กรรมการ ไม่หวังคนไทย ซึ่งเป็นเจ้า
ของที่ดิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผู้สื
บรดกสมบัติของตระกูลตลอดมา คณะ
กรรมการคำนึงถึงเสมอ แต่คณะ
กรรมการเห็นว่า ในคราวจำเป็นที่รัฐ

จะต้องก้าวหน้า ในกรณีที่จะจัด
แหล่ง อุตสาหกรรมแล้ว ก็ต้องมีผู้ใด
สละ คือต้องยอมให้เว้นคืนได้ ถ้า
ไปหวังว่า กรรมสิทธิ์ได้มาแล้วไม่
เอาไป หรือเอาไปเฉพาะกรณีที่ว่า
เป็นการป้องกันประเทศโดยตรง ทั้ง
การทำเหมืองแร่ ทำถนน ทางรถไฟแล้ว
ประเทศเรา ก็ในทรรศนะคณะกรรมการ
จะก้าวหน้าในทางอุตสาหกรรมอย่า
ในโลกนี้ ถ้าเราสังเกตให้ดี เวลา
ประเทศที่พึ่งอุตสาหกรรมล้วน ๆ ก็
จะแย ๆ ไปตาม ๆ กัน ก็จะเห็นตัวอย่าง
นิวซีแลนด์ เขาต้องประสบความลำบาก
ในเรื่องที่เขาเป็น ประเทศเกษตรกรรม
และกำลังคิดเป็นการใหญ่ที่จะต้องปรับ
ปรุงตน ให้เป็น ประเทศ อุตสาหกรรม
อย่างออสเตรเลียเขาไม่เคียดร้อน เขา
อุตสาหกรรมมากเป็นต้น คราวนี้การจัด
แหล่งอุตสาหกรรมนี้ จริงอยู่กระผมเองได้
พูดเสียไปถึงเรื่องราคาที่ดินที่มีคนเก็งราคา
ที่ดิน ทำให้อุตสาหกรรมเกียจ การ
ลงทุนไปซื้อที่ดินแพงทำให้สิ่งที่ผลิตออก
มาแพง กระผมกราบเรียนน ไม่ใช้เรื่อง
ใหญ่ที่สุดของความมุ่งหมาย ความมุ่งหมาย
คือจัดอุตสาหกรรมให้อยู่ในแหล่งเดียวกัน

ในการที่รัฐจะส่งเสริมได้ง่าย คัดค้าน
 หนทางไปแห่งเดียว ไม่ต้องไปทั่วทุก
 แห่งถ้าปล่อยให้กระจัดกระจายไป ข้อ
 ที่ติดถูกก็ตัดทั่วทุกแห่งไป สายไฟฟ้าไป
 ทุกแห่ง การควบคุมสาธารณสุขลำบาก
 ทุกแห่ง ก็คิดว่าเป็นการดีกว่าที่เปิด
 ประตูไม่ใช่บังคับให้กระทำ เปิดประตูให้
 กระทำได้คือ จัดแหล่งอุตสาหกรรม แม้
 ถ้าเรานึกถึงว่าจะจริงเท็จอย่างไร สำหรับ
 วนตัวกระผมไม่ทราบ แต่กระผมได้
 อ่านหนังสือพิมพ์ทุกครั้งที่ว่า รัฐบาล
 นโยบายชักสะพานข้ามแม่น้ำ สร้าง
 สะพานข้ามแม่น้ำตรงนนทบุรี เจ้าของ
 กินขึ้นราคาก่อใหญ่ สร้างไม่ได้ จะ
 ก่อที่โน้นขึ้นยกใหญ่ สร้างไม่ได้ แต่ว่า
 รัฐบาลทำได้ด้วยการเวนคืนบริเวณ
 ในขณะที่ยังไม่ขึ้นกินไป เพื่อจะ
 สร้างสะพาน ก็ทำได้ ที่นี้ถ้าเราไม่มี
 งบกว่าเพื่อจัดแหล่งอุตสาหกรรมแล้ว
 ไม่ได้ เพราะว่ามีผู้มีความ บอก
 ประโยชน์ของรัฐ อย่างอื่นนี้ ไม่คลุมถึง
 กระผมเห็นว่าไม่คลุมถึง กรรมการ
 มากก็เห็นว่า ไม่คลุมถึง จึงมา
 ปฏิเสธเรื่องอุตสาหกรรมเพราะเราเองใน
 คณะ อุตสาหกรรมเพื่อความก้าวหน้า

ของประเทศเราในสมัยนั้นแล้ว ข้าพเจ้าคิดว่า
 ว่ากรรมการทั้งหลายก็คิดว่า มันไม่
 เป็นการหาจุดในการที่จะให้รื้อถอน หรือ
 ว่ากำจัดสิทธิของราษฎร อีกนัยหนึ่ง ตาม
 ที่กรรมการผู้เกี่ยวข้องที่หนึ่งข้างซ้าย
 ข้าพเจ้าว่าถ้าเราเองในพรรคคณะกฎหมาย
 นี้ว่า เป็นการให้อำนาจบริหารในกรณี
 จำเป็นแล้วละก็ ดูไม่น่ากลัวอะไรเลย แต่
 เราไปมองว่านี่ขยายขอบเขตจนกระทั่ง
 ราษฎรนี้ไม่มีสิทธิเสรีภาพของในทรัพย์สิน
 แล้ว ก็ดูน่ากลัว แต่ในขณะเดียวกัน
 บ้านเมืองเราก็ต้องมองว่า รัฐบาลที่จะมา
 ใช้อำนาจตามประตูที่เปิดให้ ถ้าใช้
 โดยความยินยอมของสภาที่ดีไป ถ้าใช้
 ไม่มีรัฐบาลนั้นก็ดีกว่าเอง

พลโท วิชัย พงศ์อนันต์ : กระผม
 ได้กลับมาขอแจ้งอีกครั้งหนึ่ง ทงนทเพื่อ
 จะได้ทำความเข้าใจกับคณะกรรมการ
 ความจริงที่คณะกรรมการได้ใส่ไว้
 "หรือเพื่อประโยชน์แก่การจัดแหล่ง
 อุตสาหกรรม" นั้น กระผมไม่เห็นด้วยโดย
 เต็มขาด ความจริงเรื่องนั้นถ้าเราพิจารณา
 ให้ดี บางทีสมาชิกอาจจะนึกภาพไม่เห็น
 เราเคยเวนคืนที่ดินมาเป็นของรัฐ นี้เรา
 เวนคืนที่ดินมาเพื่อแหล่งอุตสาหกรรม

ข้าพเจ้าสงสัยวิธีการทำอย่างไร ท่านเอาเงินรัฐไปซื้อที่ดินมา แล้วมาขายประชาชนเช่นนั้นหรือ หรือว่ารัฐสร้างโรงงานอุตสาหกรรมเอง นี่เป็นเรื่องที่น่าคิด ท่านประธาน เพราะฉะนั้นกระผมจึงไม่เห็นด้วยโดยเด็ดขาด

หลวงถวิลเศรษฐพิทยการ : ในเรื่องการเวนคืน อสังหาริมทรัพย์ กระผมรู้สึกว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นเรื่องที่ตัดทอนสิทธิของประชาชน แต่การส่งเสริมอุตสาหกรรมนั้น กระผมก็เห็นว่าจำเป็นที่จะต้องทำ กระผมเห็นด้วยกับท่าน สมาชิก หลายท่านที่ได้เสนอขอให้ตัดข้อความที่คณะกรรมการเพิ่มเติมว่า ให้เวนคืนอสังหาริมทรัพย์สำหรับแหล่งอุตสาหกรรมได้ กระผมรู้สึกว่าความจำเป็นในเรื่องนี้ไม่น่าจะต้องบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เราอาจจะออกเป็นกฎหมายได้และได้ผลเท่ากัน เพราะว่าเท่าที่สังเกตและเท่าที่ทราบมาแล้ว ยังนึกไม่ออกว่ามีรัฐธรรมนูญของประเทศใดที่ได้ให้สิทธิในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์สำหรับแหล่ง อุตสาหกรรมเช่นที่เราจะทำนี้ เท่าที่กระผมทราบ เช่นอย่างในประเทศ มาเลเซีย เขาก็มีการส่งเสริม

อุตสาหกรรมกันมาก แต่ก็เป็นเรื่องของรัฐบาลที่จะมองก้าวหน้าและสงวนที่กโดยซื้อที่ดินไว้แล้วก็นำมาขายให้กับโรงงานอุตสาหกรรมที่จะตั้งขึ้น ใน ๓๐ วัน เช่นเดียวกัน เป็นเรื่องที่รัฐบาลกระทำโดยเจตนาซื้อที่ดินล่วงหน้าไว้เขาไม่รวมไว้ในรัฐธรรมนูญของชาติ เพราะฉะนั้นก็รู้สึกว่ ถ้าหากว่าเรากัดออกแล้วรัฐธรรมนูญของเราจะคงงามกว่า เพราะว่า การ บั่น ทอน สิทธิ ของ ราษฎร ที่ปรากฏ ใน รัฐธรรมนูญ นั้น จะ น้อย และ เป็นการ สมควร

พลเอก รศ. รัชนิภา : เราพูดกันถึงเรื่องการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นการตัดสิทธิของประชาชน เพื่อจะเป็น ประโยชน์ ในการต่าง ๆ ดังที่ปรากฏอยู่นี้ กระผมเห็นว่า การที่เวนคืน อสังหาริมทรัพย์มานี้ โดยที่เรามาจัดแจงเองทั้งนั้น คือหมายความว่าเอามาทำสาธารณูปโภค คือเอาพื้นที่มาจัดแจงเองทำในการต่าง ๆ ทั้งที่กล้าแล้ว หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากร หรือการจัดผังเมือง คือหมายความว่าเอาพื้นที่เวนคืนมาทำด้วยตนเอง มาทำที่รัฐบาลเอง ซึ่งเพื่อจะให้ประเทศ

ของเราได้เจริญหรือดีขึ้น แต่ในการ
จัดแหล่งอุตสาหกรรมไม่ใช่เรื่องในการ
รัฐบาลจะทำเอง จะไปเวนคืนเขา
มาจัดเอง รัฐบาลก็ไม่มีนโยบายใน
ที่จะมาจัดอุตสาหกรรมเอง แต่เป็น
เรื่องการส่งเสริม คือหมายความว่า
ส่งเสริมให้คนอื่นเขาทำ หรือวาง
เงิน ถ้าที่ไหนควรจะเป็นแหล่ง
อุตสาหกรรมขึ้น เมื่อเป็นเช่นนั้น เรา
มาเขียนไว้ในที่นี้ว่า เพื่อประโยชน์ใน
การจัดแหล่งอุตสาหกรรม คือ หมาย
ว่าจะไปเวนคืนเอามา กระผมเห็น
ไม่ถูกต้อง ควรจะตัดออกเสีย

นายเล็ก จุณณานนท์ : จากการ
บรรยายของท่าน กรรมการที่หนึ่งลงไป
ที่นี้ เราก็ได้ทราบเหตุผลในประการ
หนึ่งว่า การที่คณะกรรมการได้
ประโยชน์ว่า “หรือเพื่อประโยชน์
ในการจัดแหล่งอุตสาหกรรม” นั้น โดย
ที่กรรมการได้คำนึงถึงนโยบาย
ของรัฐบาล ซึ่งกระผมไม่เข้าใจว่า ใน
ร่างรัฐธรรมนูญนี้ ทำไมจึงได้ไป
ถึงนโยบายของรัฐบาล และการที่
อย่างเช่นนั้น กระผมไม่หมายความว่า
ลงเนื้อเชื่อเอาว่า เป็นความคิดเห็น

ของกรรมการทั้งคณะว่า การที่เพิ่มซัด
ความนี้เพื่อที่จะให้เป็นประโยชน์สำหรับ
นโยบายของรัฐบาล กระผมไม่คิดว่า
น่าจะเป็นเช่นนั้น แต่กระผมคิดว่าการ
ร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการควร
จะระลึกถึงแนวนโยบายของรัฐมากกว่า
ไม่ใช่ไปคำนึงถึงนโยบายของรัฐบาล
แต่ละรัฐบาล เพราะเหตุว่ารัฐบาลต้อง
มีการเปลี่ยนไปได้ แล้วแต่เป็นคณะ
ไป แต่สิ่งที่จะเปลี่ยนไปไม่ได้ก็คือ
แนวนโยบายของรัฐ ซึ่งมีบัญญัติไว้ในหมวด
ที่ ๕ แล้ว เราจะเห็นว่าแนวนโยบาย
ของรัฐในหมวดที่ ๕ ล้วนแต่เป็นการส่งเสริม
ให้เกิดความอยู่ดีมีสุขแก่ประชาชน
ในรัฐทั้งนั้น แต่ว่าตรงกันข้าม การที่
ท่านมาเพิ่มเข้าไปในมาตรา ๓๒ วรรค ๓
นั้น เป็นการตัดสิทธิเสรีภาพของราษฎร
อย่างชัด ๆ ท่านอย่าลืมว่าอำนาจในการ
เวนคืน อสังหาริมทรัพย์ทั้งหมดที่มีอยู่
นอกจากที่ท่านกรรมการเพิ่มนั้น มี
หลักอยู่ ๒ ประการเท่านั้น คือ เวนคืน
เพื่อสาธารณะหรือเวนคืนเพื่อรัฐทั้ง ๔—
๕ ประการที่กล่าวไว้ในนี้ นอกจากเพื่อ
ประโยชน์แก่การจัดแหล่งอุตสาหกรรม
นั้น เป็นการเวนคืนในหลักที่ ๒

ประการหนึ่ง ถ้าไม่ใช่เพื่อสาธารณะ ก็เพื่อของประเทศชาติหรือของรัฐ การที่ไปเติมคำว่า “เพื่อประโยชน์แก่การจัดแหล่งอุตสาหกรรม” เป็นเพื่อประโยชน์แก่บุคคลหมู่หนึ่ง คณะหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อสาธารณะอะไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็สำหรับกลุ่มนักอุตสาหกรรมเท่านั้น ซึ่งกระผมได้เรียนแล้วว่าเรามีทางที่จะทำได้ โดย ออกกฎ หมาย ควบคุม การ ก่อสร้าง หรือควบคุม การ กำหนดแหล่ง อุตสาหกรรม ทั้งที่เราได้มีกฎหมายออกมาในทำนองนั้นแล้ว แล้วที่ท่านกรรมาธิการท่านก็ได้บอกท่านเปิดประตูไว้สำหรับรัฐบาล ในตอนจบท่านก็บอกว่า เมื่อเปิดประตูเช่นนี้ รัฐบาล ทำ ไม่ดีก็คิดว่าไปก็หมายความว่า จะเปิดประตูสำหรับใคร รัฐบาลอย่างนั้นหรือ ถ้าหากว่าเปิดประตูไว้มีทั้งดีและชั่วอย่างนั้น ก็หมายความว่าไม่ใช่ดี อาจจะเป็นชั่วก็ได้ เพราะฉะนั้นเหตุผลที่คณะกรรมาธิการได้แสดงมาซึ่งแก้คำกล่าวของท่านสมาชิกคนที่ ๑ และคนที่ ๒ แต่สำหรับกระผมท่านไม่ได้กล่าวถึง กระผมก็ยังไม่เห็นด้วย

นายสมภพ โหตระกิตย์ (กรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ) :

กระผมขอกราบเรียนชี้แจงถึงเหตุผล คณะกรรมาธิการ ได้นำความที่ “เพื่อประโยชน์แก่การจัดแหล่งอุตสาหกรรม” มาไว้ในมาตรา ๓๒ สักหน่อย คือ ในประเด็นแรก ก็คิดว่าก็ควรจะทำ ความเข้าใจกันเสียว่า เรื่องการเวนคืนนั้น คือเรื่องคือเรื่องการบังคับซื้อที่ดิน หรือสิ่งพิมพ์ของเอกชนมาเป็นของรัฐ เป็นเรื่องลักษณะเช่นนี้แล้ว ก็พิจารณาต่อไปว่า การจะไปบังคับที่ดินของเอกชนมาเป็นของรัฐนั้น กระทำได้หรือไม่ เราจะมองเห็นได้ เป็นที่ยอมรับ ๓๐-๔๐ ปีมาแล้ว เป็นสิ่งที่ต้องพึงกระทำได้ ที่นี้บอกว่าพึงกระทำได้แล้ว จะควรกระทำในขอบเขตอย่างไรกว้างหรือแคบ ปราบกฎหมายก็มี ในลักษณะ สาธารณูปโภค เพื่อป้องกันประเทศเพื่อได้มาซึ่งยากรธรรมชาติแล้วก็เพื่อประโยชน์ของรัฐอย่างอื่น นี้เป็นเหตุผลที่รัฐธรรมนูญได้จำกัดไว้ว่า จะบังคับที่ดินของเอกชนมาเป็นของรัฐได้ใช้ประการเช่นนี้แต่ทว่าเมื่อได้คำนึงถึงประเทศนั้นเองก็ได้มีความเจริญ

การพัฒนา แต่ในขณะเดียวกันนั้นเอง
 งานสมาชิกที่คัดค้านว่า ไม่ควร จะมี
 ทุนโดยยอมรับว่า เรื่องประโยชน์ของ
 การส่งเสริมอุตสาหกรรมนั้นเป็นของ
 เป็นสำหรับประเทศที่ควร จะส่งเสริม
 อุตสาหกรรม ที่เมื่อท่านยอมรับหลักการ
 จะต้องส่งเสริมอุตสาหกรรมแล้ว ซึ่งถือ
 เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประเทศว่าประเทศ
 จะเป็นเกษตรกรรมอย่างเดียวกันนั้น ไม่
 ควรจะมีอุตสาหกรรม เป็นประเทศ
 อุตสาหกรรมควบคู่ไปด้วยก็เมื่อท่านเห็น
 ประโยชน์ของการจะมีเป็นประเทศอุตสาหกรรม
 แล้ว ท่านจะช่วยส่งเสริมได้ใน
 ฐานะอย่างใด ในปัจจุบันนี้ถ้าเรามอง
 ความเป็นจริง การที่ประเทศไทย
 สมบูรณ์เราจะเห็นได้ว่า ได้มีนโยบาย
 ส่งเสริมให้ชาวต่างประเทศมาลงทุน
 ในขณะเดียวกัน ไม่ใช่ส่งเสริมชาว
 ประเทศไทย แม้แต่คนไทยเราก็กส่งเสริม
 สร้างโรงงานเพื่อผลิตผล ออกมา จำ
 หน่ายให้แก่ประชาชนได้ในราคาถูกเมื่อ
 การส่งเสริมอุตสาหกรรม ส่งเสริม
 ประชาชนจัดตั้งโรงงานขึ้น ปัญหาว่า
 ที่ตั้งโรงงานก็ต้องซื้อที่ดิน การ
 ที่ดินของเอกชนนั้น ถ้าหากสมมติว่า

ไม่มีการวางระเบียบเรื่องเกี่ยวกับการ
 สร้างโรงงานแล้ว ผู้ที่ประสงค์จะสร้าง
 โรงงานที่เป็นนักอุตสาหกรรมหรืออุตสาหกรรม
 ก็ต้องพยายามไปหาซื้อที่ดินที่เห็น
 ว่าราคาพอสมควรที่ตนพอจะสู้ได้ นั้นจะ
 เห็นได้ว่าถ้าหากปล่อยเช่นนั้นแล้ว โรงงาน
 อุตสาหกรรมจะเกิดขึ้นทั่วทุกหัวระแหง
 เมื่อเกิดขึ้นทั่วทุกหัวระแหงแล้วผลเป็น
 อย่างไรโรงงานอุตสาหกรรมนั้น โดย
 สมภาพย่อมจะต้องมีสิ่งโสโครกที่ต้องเท
 ออกไปย่อมมีควัน ย่อมมีกลิ่น ย่อมมีเสียง
 ที่นั้นถ้าหากว่าจะส่งเสริมในลักษณะเช่น
 ปล่อยให้อุตสาหกรรมหรือคนที่ ประสงค์ จะ
 ประกอบอุตสาหกรรมไปเลือกซื้อที่ดินที่
 ราคาถูกอะไรต่าง ๆ ขึ้นมาแล้ว โรงงาน
 อุตสาหกรรมก็จะกระจายอยู่ ทั่ว ประเทศไทย
 นี้เองเป็นประเด็นแรกที่เราควรที่จะ
 วางระเบียบการจัดสร้างโรงงานให้อยู่ใน
 แหล่ง ในบริเวณเดียวกันหรือไม่ นั้น
 เป็นประเด็นแรก ถ้าหากสมมติว่าควรที่จะ
 กำหนดให้เป็นแหล่งเป็นบริเวณสำหรับ
 สร้างโรงงานแล้วจะทำได้อย่างไร สมาชิก
 บางท่านเสนอว่าออกกฎหมายก็ได้
 ถ้าออกกฎหมายว่าสร้างเช่นนั้นแล้ว ให้
 อยู่ในบริเวณนี้ ผลจะเป็นอย่างไร

LIRT

ราษฎรหรือท่านที่เป็นเจ้าของที่ดิน ท่านยอมพอใจ เพราะเหตุที่ท่านต้องรู้แล้วว่า จะสร้างโรงงานที่ไหนไม่ได้ ต้องมาสร้างในบริเวณนี้ ราคาที่ขึ้นสูงได้เพราะรู้ว่าต้องมีคนต้องการ นี่เองก็เป็นปัญหาว่า การส่งเสริมอุตสาหกรรมก็ไม่ใช่ประโยชน์อย่างที่ท่านอยากให้ส่งเสริมเมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว ปัญหาที่มีอยู่ว่าการจัดให้มีแหล่งอุตสาหกรรมนั้น ว่าจะยอมจะลดชว่นให้ระลึกว่า คำว่า "แหล่ง" หรือ "zone" นี้เป็นอาณาเขตกว้างขวาง มีขึ้นเพื่อความเป็นระเบียบของประเทศ เพื่อความผาสุกของประชาชนที่ว่า เมื่อโรงงานทั้งหลายได้มารวมกลุ่มสามารถจัดให้รวมกลุ่มได้ในแหล่งเดียวกันแล้ว เรื่องกิจการสาธารณสุข การระบายน้ำ กลิ่นคาวน้ำอะไรต่าง ๆ เช่นนั้น ก็จะอยู่ในที่แห่งเดียวกัน ที่อยู่อาศัยของประชาชนก็อยู่ที่อื่น เมื่อความมีระเบียบเป็นเช่นนั้นแล้ว มีความสำคัญ เช่นนี้ จะช่วยให้ความมีระเบียบนั้น ดำเนินไปได้อย่างไร ประการแรกถ้าหากว่าอย่างท่านสมาชิกบอกว่า ให้ออกกฎหมายบังคับให้ไปรวมอยู่ ว่าจะได้ความเรียบร้อยแล้วว่า ราคาที่สูงแล้วก็คิดว่า

น่าจะจำเป็นหรือไม่ที่เราจะได้เปิดช่องให้รัฐ ว่าจะไม่หมายความว่าความถึงรัฐบาล เพราะเหตุที่ว่า การทั้งหลายนี้เป็นเรื่องของรัฐทั้งสิ้น คือให้ประเทศได้มีระเบียบ ได้มีโอกาสส่งเสริม อุตสาหกรรมจำเป็นหรือไม่ที่จะเปิดประตูไว้สักเล็กน้อย เพื่อให้เป็นการคล่องตัวว่า รัฐอาจจะเวนคืนที่ดินบังคับซื้อที่ดินมา เพื่อจัดให้เป็นแหล่งอุตสาหกรรม และการเป็นอุตสาหกรรมนี้ ก็โปรดอย่าไปคิดว่า เป็นการบังคับซื้อที่ดินเพื่อเอกชนคนหนึ่งสร้างโรงงาน ไม่ใช่เช่นนั้น เป็นเรื่องแหล่งสำหรับบุคคลหลายคนด้วยกัน และแหล่งอุตสาหกรรมนั้น ก็โปรดอย่าเข้าใจเลยไปว่าจะมีได้หลายสิบแห่ง ซึ่งเป็นไปไม่ได้ในลักษณะเช่นนั้น เพราะฉะนั้นการที่จะทำอะไรเราให้มีการคล่องตัวเพื่ออนาคต อนาคตนั้นก็เพื่อความเจริญของประเทศในอนาคต เพื่อความสะดวกในการบริหาร เพื่อความผาสุกของประชาชนในด้านสาธารณสุขเท่าที่ตนเอง อันนี้เองถ้าหากคิดในแง่นี้แล้ว ว่าจะคิดว่า แหล่งอุตสาหกรรมก็จำเป็น การจัดหาเนื้อที่สำหรับแหล่งอุตสาหกรรมนั้นก็จำเป็นเช่นเดียวกันแต่จะกระทำได้อย่างไร หากว่า

เพื่อ หมู่ เพื่อ คณะ หรือ เพื่อ รัฐบาล โดย เฉพาะ ท่าน นี้ แต่ ต้อง เป็น ไป เพื่อ ประชาชน ส่วน รวม หรือ เพื่อ ประเทศชาติ

พลโท อัมพร อินตกานนท์ (กรรมการพิจารณา ร่าง รัฐธรรมนูญ): กระผม ได้ กราบ เรียน แล้ว ว่า กระผม ไม่ได้ พุด ใน ฐานะ ที่เป็น กรรมการ พุด ใน ฐานะ ที่เป็น สมาชิกสภา ร่าง รัฐธรรมนูญ เรา ก็ จับ ได้ จาก ถ้อย คำ ที่ ท่าน กรรมการ สอง ท่าน ได้ แถลง ต่อ สภานี้ แล้ว ว่า การ ที่ บัญญัติ หรือ เพิ่ม เติม คำ ว่า “แหล่ง อุตสาหกรรม” ลง ไป ใน รัฐธรรมนูญ นี้ เพิ่ม เติม ลง ไป ใน นี้ เพื่อ เอาใจ คน ต่าง ประเทศ ที่ เขา จะ มา ลง ทุน กระผม ก็ คิด ว่า การ ที่ สภา ร่าง รัฐธรรมนูญ นี้ จะ เขียน กฎหมาย เขียน รัฐธรรมนูญ เพื่อ เอาใจ คน ต่าง ประเทศ นั้น เห็น จะ ผิด กระทบ มั่ง เพราะ ว่า เรา ต้อง เขียน รัฐธรรมนูญ เพื่อ ประชาชน ของ ประเทศไทย ไม่ใช่ คน ต่าง ประเทศ กระผม เห็น ทั่วย

อีก ข้อ หนึ่ง ของ ท่าน สมาชิก ผู้ มี เกียรติ ขอ ประทาน โทษ ต้อง เอื้อ นาม ท่าน คือ พลตำรวจโท จักร ฯ บอก ว่า อย่า เป็น ห่วง เขา เลย คน ที่ เขา จะ มา ตั้ง โรงงาน อุตสาหกรรม ได้ นั้น เขามี ทุน เขามี เงิน ทอง มหาศาล เขา จะ เลือ กซื้อ ที่ ดิน ตั้ง โรงงาน อุตสาหกรรม ตาม แหล่ง ที่ รัฐบาล กำหนด

ได้ เช่น ที่ พระ ประแดง ที่ ทาง สำโรง หรือ ว่า ไป ทาง แห่ ล่ง ทาง รังสิต อย่าง ไม่ ต้อง ไป กำ นิง ไม่ ต้อง เป็น ห่วง เหว ออก เพราะ ว่า เขา ได้ ทุน มา จาก ต่าง ประเทศ หรือ ภาย นอก ประเทศ การ ที่ ราชอาณาจักร ไทย จะ ขาย ที่ ดิน ใน ราชอาณาจักร สูง ชั้น ว่า รวย ที่ เรา จะ เป็น ห่วง ทำ ไหม เรา จะ ไป ริด รอก เรา จะ ไป จำกัด สิทธิ เขา ทำ ไหม ถ้า เรา ออก กฎหมาย เช่น นี้ ก็ ตัด ทิ้ง หมด คือ ประหนึ่ง เป็น การ ริด รอน สิทธิ ของ ประชาชน ในการ เวน คิน เอา ทรัพย์ สิน ของ เขา เข้า มา เป็น ของ รัฐ เพื่อ ที่ จะ ไม่ ให้ ชา คน ไทย เจ้า ของ ที่ ดิน ขาย ที่ ดิน ใน ราชอาณาจักร เป็น การ สมควร หรือ ไม่ โปรด ได้ พิจารณา โดย ใจ กว้าง ขวาง หรือ โดย ดี ถ้วน อีก ส่วน หนึ่ง ที่ บอก ว่า ถ้า ไม่ จัด แหล่ง อุตสาหกรรม ขึ้น จะ จัด ตั้ง โรงงาน อุตสาหกรรม ปรา่ เหว อไป อัน นี้ กระผม ขอ กราบ เรียน ว่า รัฐบาล ได้ ประกาศ แหล่ง อุตสาหกรรม แล้ว ว่า อยู่ ที่ ไหน บ้าง การ ที่ ราชอาณาจักร ไทย จะ ไป ตั้ง ที่ ไหน แหล่ง นั้น จะ ดี ใจ ว่า แกะ จะ ไป ตั้ง ที่ ไหน ไม่ได้ ต้อง มา ซื้อ ที่ ดิน ใน บริเวณ นั้น ได้ ใ ก่อ งเอา ราคา แพง ๆ ก็ ไม่ เป็น เช่น นั้น เสมอ ไป เพราะ แหล่ง อุตสาหกรรม ที่ รัฐบาล ได้ ประกาศ หรือ แนะนำ ไป นั้น มี ที่ แหล่ง กว้าง ขวาง มาก อย่าง ที่ กระผม กล

ด้ว่า ในซานเมืองพระนครตั้งแต่บางนา
 ้โรง สมุทราการเลยสมุทราการถึง
 ุบริทางพระประแดงก็ยังมีอยู่เป็นอันมาก
 ึ่งบ้อมพระจุลา ไปทางรังสิตก็มี แหล่ง
 ุสาหกรรมเหล่านี้เป็นแหล่งที่รัฐบาล
 ือได้ประกาศไปให้ โรงงานเขา ไปตั้ง
 ุประการหนึ่ง กระผมคิดว่า ท่าน
 รมการที่ท่านกล่าวเมื่อก่อนว่า ตั้ง
 างานอุตสาหกรรมพำเพรอนัน ท่าน
 ่ไม่เข้าใจว่า อุตสาหกรรมนั้น ต้อง
 ู่ในแหล่งที่ใกล้วัดดุจิบ ชักตัวอย่าง
 ัน ท่านจะไปตั้งโรงงานทอกระสอบที่
 ุลา ก็เป็นการเบาปัญญาเหลือเกิน
 ่าเหตุที่ว่าแหล่งที่จะผลิต ปอ อยู่ภาค
 ัน เพราะฉะนั้นโรงงานอุตสาหกรรม
 ึ่งจะไปตั้งตามแหล่งทั่ววัดดุจิบ เกิดขึ้น
 ู่ใกล้กับแหล่งวัดดุจิบ อันนี้เป็น
 ึ่งที่ว่าเราต้อง ตั้ง โรงงาน กระจาย ไป
 ู่แหล่งที่จะกำเนิดวัดดุจิบ มิฉะนั้นค่า
 ึ่งวัดดุจิบมาสู่โรงงานและวัดดุจิบสำเร็จ
 ู่ออกไปสู่ตลาดจะสูงขึ้น อันนี้เป็นหลัก
 ุการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม เขาครับ
 ึ่งว่าเขาจะไปตั้งพำเพรอนัน ตั้งโรง-
 ้างเขาก็ จะต้อง ตั้ง แถวภาค ไค้ครับ
 ึ่งว่าเป็นแหล่งผลิตยางเขาไม่ ไปตั้งที่
 ู่ใหม่และเชิงรายที่ไม่มียางเลย วน

สังกัลำบาก ค่าขนส่งก็กินหมด เพราะ
 ะนั้นในเรื่องการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม
 เขาก็ตั้งตามแหล่งที่ ใกล้กับ วัด ดุจิบแล้ว
 ักทางที่จะได้ไม่ ใช่ ว่าต้อง บัญญัติ ไว้ ใน
 ัฐธรรมนูญ ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติหลาย
 ุคนก็ได้ชี้แล้วว่า ตามรัฐธรรมนูญที่กล่าว
 ู่ในร่างนั้นว่า เพื่อการผังเมือง ก็ทำได้
 เพื่อประโยชน์อย่างอื่นของรัฐ ก็มีทาง
 ึ่งจะตีความไป ทำได้ แต่ว่าท่านกรรมา-
 ธิการบอกว่าเราแปลกฎหมาย ไม่เหมือน
 ุประเทศอื่นเขา ขอนี้กระผมขอคัดค้าน
 ุครับ นักกฎหมายย่อมแปลกฎหมายไป
 ตามลายลักษณ์อักษร ตามเจตนารมณ์
 และการพัฒนาของบ้านเมือง ถ้าหากว่า
 เราแปลกฎหมายเหมือนอย่างที่เราอยู่ใน
 สมัยรัชกาลที่ ๕ กระผมเชื่อว่าสมานัก
 ุคงไม่มีแล้ว เราก็คงไม่มาตั้งตัวแบบ
 ุกลั่นกันอยู่อย่างนี้ เพราะว่าอาจจะ
 ่ไม่เป็นการไม่เหมาะสม ประเจิด ประเจ้อ
 ะไรก็ได้ การแปลกฎหมายของนัก-
 ุกฎหมาย นี้กระผมเชื่อว่าเป็นไปตาม
 ลายลักษณ์อักษร ตามเจตนารมณ์และ
 ตามการพัฒนาของบ้านเมือง อีกข้อหนึ่ง
 ึ่งท่านสมาชิกผู้มีเกียรติที่กระผม ขอ อนุ-
 ุญาตเอ่ยนามท่าน คือคุณ หลวง ฤวิศ
 ุเศรษฐ์พิชัยการ ท่านบอกว่าในมา-

LIRT

เดเซียและไต้หวัน เขาไม่มีกฎหมายเช่นนี้ เขาไม่มีข้อความเช่นนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญ แต่เขาก็ดำเนินการ ได้ในเรื่อง จัดแหล่ง อุตสาหกรรม ก็เพราะว่ารัฐบาลเขาได้ ดำเนินการอยู่แล้ว เช่นอย่างในมาเลเซีย ใกล้เมืองหลวง คือ บัตเตลิงยาห์ กระทบอยากจะทำอีกแห่งหนึ่ง คือ ที่ สิงคโปร์เขาก็ได้กำหนดที่ไว้ว่า ที่ตำบล จูหลง เขาก็ให้โรงงานอุตสาหกรรมไป อยู่ที่นั่น แต่ไม่หมายความว่า โรงงาน อุตสาหกรรมที่ตั้ง อยู่ ที่ ตำบลอื่น หรือ แหล่งอื่นนั้นถูกขับไล่ออกไป ให้รอดอน เปลา เขาก็ยังคงดำเนินการอยู่ เพราะว่า การสาธารณสุขที่ดี เขาย่อมจะควบคุม แล้วประเทศไทยก็มีกฎหมายสาธารณสุข กฎหมายคือพระราชบัญญัติ โรงงาน ซึ่ง กระทรวงอุตสาหกรรมควบคุมอยู่ และ ยังมีผังเมืองซึ่งกำหนดอยู่ แหล่งอุตสาหกรรมจะไปอยู่ที่ไหนก็ได้ ภายใต้การ สาธารณสุข ภายใต้การจัดระเบียบการ ก่อสร้างโรงงาน ไม่เป็นที่รบกวนประ- ชาชนพลเมือง ยังเหลือปัญหาที่เรากลัว ชาวต่างประเทศเขาจะมาลงทุน อุตสาหกรรมและซื้อที่ดินแพง กระทบเห็นว่า อันนี้ไม่ต้อง กระทบเห็นด้วยอย่างที่ พลตำรวจโท ฉัตร ชู เสนอ และโดย

เหตุที่เราได้อภิปรายเรื่องนมา การที่กระทบขอสงวน ไว้อภิปราย โดยขอเสนอเรื่องการจัดแหล่ง กกรรมนั้น ก็ถ้าหากว่ากระทบไม่ เรื่องนี้ไว้และไม่เสนอข้อนี้ไว้ โอกาสที่จะมาอภิปรายเรื่องนี้ได้ สภาเห็นว่าการที่จะกำหนดแหล่ง กกรรมตามข้อเสนอของกระทบนั้น จำเป็นกระทบก็ขอถอน และขอ พิจารณาว่าเพื่อจัดแหล่ง อุตสาหกรรม จำเป็นต้องระบุไว้ในรัฐธรรมนูญหรือไม่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว รัฐ หรือประเทศไทยจะทำการ อุตสาหกรรม ไม่ได้เลย เป็นเช่นนั้นหรือไม่

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ สำหรับ ใน มาตรา นี้ยังมี ท่าน สมาชิก อภิปรายอีกหลายท่าน แต่เห็นว่า นี้ก็สมควรแก่เวลาแล้ว

ก่อนที่จะยุติ การ ประชุม ใน วัน นี้ ข้าพเจ้าขอปรึกษาต่อที่ประชุมเห็นว่า ในการประชุมของเรากำหนดเอาไว้ นี้ คือประชุมทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญ สลับกันไปกับการประชุม ทำหน้าที่ บัญญัติ จะคงไว้ตามเดิมหรือว่าจะมี เปลี่ยนแปลงประการใด ท่านสมาชิก

เห็นว่าควรจะกำหนดเวลาไว้ตามเดิม
ปรত্যกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ :

ท่านสมาชิกผู้ใดเห็นว่าควรจะมีการเปลี่ยนแปลง
ปรত্যกมือขึ้น

คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุม

- พล.ท. ช. หิรัณย์สุริย
- เล็ก จุณณานนท์
- เจริญ บัณฑโร
- วุฒิกักต์เนตินาท
- ป. จันทราม
- ก. อุทยานิน

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ :

เป็นอันว่าที่ประชุมเห็นลงมติให้ประชุมตาม
ที่กำหนดเอาไว้เดิม ข้าพเจ้าขอเลิกการ
ประชุม
เลิกประชุมเวลา ๑๒.๐๐ นาฬิกา

อุดม พลอยสังวาลย์	ผู้ตรวจรายงาน
ธนู บุญรังค์	"
โนมเจลา สัพทกร	"
ฉันทนา ชานป้อม	"
สุพงศ์ ศิริพูนเกียรติ	"
จำรงค์ ใจอ่อนน้อม	"
สินธุ์ชัย ชือสัตย์ดี	"
เปรมจิต บุญยะกาญจน	"

ร่างแล้ว วันที่ ๑๘ / ต.ค. / ๒๕๑๐

สุพันธ์ จิตรภักดิ์

หัวหน้าแผนกรายงานการประชุม

ประหยัด แดงอินทวัฒน์
 หัวหน้ากองการประชุม
 ประสิทธิ์ ศรีสุชาติ
 รองเลขาธิการสภา ฯ
 ประเสริฐ ปัทมสะคุนธ์
 เลขาธิการสภา ฯ

พลเอก หลวงสุทธีสารธนกร
ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ

